

Ljubljana 2007

UMETNOSTNA ZGODOVINA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ■

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega roka **2009**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

1. UVOD	5
2. IZPITNI CILJI	6
3. ZGRADBA IN VREDNOTENJE IZPITA	7
3.1 Shema izpita	7
3.2 Merila vrednotenja izpita in posameznih izpitnih delov	8
4. IZPITNE VSEBINE IN CILJI	11
5. NAVODILA ZA IZDELAVO MATURITETNE SEMINARSKE NALOGE	57
6. KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI	59
7. LITERATURA	60
7.1 Priporočljiva literatura za dijake	60
7.2 Priporočljiva literatura za učitelje	60
8. PRIMERI IZPITNIH VPRAŠANJ	62
8.1 Pisni del izpita	62
8.2 Ustni del izpita	86

1. UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo za umetnostno zgodovino izhaja iz učnega načrta za umetnostno zgodovino – matura; zajema snov umetnostne zgodovine: splošna opredelitev in kronološko urejen razvoj likovne umetnosti, arhitekture in urbanizma. S predpisano vsebino se uresničujejo predvideni temeljni in učni izpitni cilji.

V izpitnem katalogu za splošno maturo zajemajo predlagana poglavja ključne in najpomembnejše vsebine, ki sestavljajo celoto likovnega ustvarjanja, gledanega tudi skozi časovno razsežnost. Vanj je zajeta ustvarjalnost v Sloveniji kot naravna sestavina evropske umetnosti.

Državna predmetna komisija je poskrbela, da je pedagogu zagotovljeno svobodno oblikovanje učne ure, dijaku pa z obvladovanjem razmeroma celotnega razvoja likovne umetnosti in arhitekture spoznanje, s katerim bo lahko širil in poglobljal svoje delo.

2. IZPITNI CILJI

Temeljni izpitni cilji predmeta umetnostna zgodovina pri splošni maturi zagotavljajo dijakom, da:

- razumejo umetnost kot pojav, ki ga sproža in usmerja človekova ustvarjalnost,
- spoznavajo, doživljajo in vrednotijo likovno umetnost, arhitekturo in urbanizem analitično ter na tem temelju oblikujejo sintezo, osredotočeno predvsem na vsebinska vprašanja,
- razumejo zgodovinski razvoj likovne umetnosti, medsebojno povezanost in soodvisnost različnih umetnostnih področij ter njihovo vpetost v družbena dogajanja,
- se učijo ceniti tradicijo, se vzgajajo v zavesti o pomenu naravne in kulturne dediščine, o razsežnosti strokovnega dela pri umetnostnem ustvarjanju, raziskovanju in varstvu njenih vrednot,
- osebno zorijo, se čustveno bogatijo, razvijajo estetsko občutljivost, kulturno razgledanost in pridobivajo tisto znanje, ki ga potrebujejo za študij in opravljanje poklica.

3. ZGRADBA IN VREDNOTENJE IZPITA

3.1 SHEMA IZPITA

■ Pisni del

Izpitna pola	Čas reševanja	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	120 minut	60 %	Zunanje	Nalivno pero ali kemični svinčnik

■ Ustni del

Število vprašanj	Tip vprašanj	Čas odgovarjanja	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1. vprašanje	Evropska in svetovna umetnost	20 minut	30 %	Notranje	Slikovno gradivo
2. vprašanje	Slovenska umetnost				Slikovno gradivo
3. vprašanje	Ikonografija, kronološko-primerjalni pregled umetnostnih smeri in pojavov ter celostna analiza umetniških spomenikov				Slikovno gradivo

■ Maturitetna seminarska naloga pri splošni maturi

Delež pri oceni	Način ocenjevanja
10 %	Notranje

3.2 MERILA VREDNOTENJA IZPITA IN POSAMEZNIH IZPITNIH DELOV

■ Merila za vrednotenje pisnega dela

Izpitna pola	Tipi nalog	Vrednotenje
1	9 sklopov vprašanj zajema: <ul style="list-style-type: none">– področja likovnega ustvarjanja,– pregled umetnostnozgodovinskih obdobj svetovne in slovenske umetnosti,– ikonografske motive,– umetnost posameznih avtorjev,– posamezne institucije, ključne spomenike in pojme.	Kandidat si izbere 7 od 9 vprašanj. Vsak sklop vprašanj je ovrednoten z 18 točkami. Posamezno podvprašanje je ovrednoteno z največ 3, 6 ali 9 točkami. Kandidat lahko pri pisni nalogi doseže največ 126 točk.

■ Merila za vrednotenje ustnega dela

Kandidat si med 35 lističi izbere enega. Na njem so tri enakovredna vprašanja, opremljena s slikovnim gradivom. Vsako je ocenjeno s točkami od 1 do 7. Največje število točk je 21.

- 1. raven:** **1–3 točke**
Kandidat je slabo prepoznal slikovno gradivo. Navedel je nekaj dejstev, ki so pomanjkljiva. Interpretacija je nejasna. Analiza je pomanjkljiva. Njegovo znanje je minimalno.
- 2. raven:** **3–5 točk**
Kandidat je prepoznal večino slikovnega gradiva. Navedel je pomembna dejstva. Analiza je zadovoljiva. Interpretacija je smiselna.
- 3. raven:** **5–7 točk**
Poznavanje slikovnega gradiva je odlično. Kandidat je navedel večino pomembnih dejstev, jih jasno opredelil in povezal s slikovnim gradivom. Interpretacija je jasna, samostojna in kritična.

■ Merila za vrednotenje maturitetne seminarske naloge pri splošni maturi

Maturitetna seminarska naloga naj se ravna po naslednjih izhodiščih in ciljih:

- je obsežnejši preizkus pisne naloge;
- dijaku omogoča približevanje likovnim pojavom skozi manj formalne oblike;
- daje priložnost poglobljeno spoznavati umetnost domačega okolja;
- daje priložnost poglobljenega spoznavanja, obravnavanja in vrednotenja likovnega dela;
- omogoča preverjanje znanja višjih taksonomskih stopenj (sinteza, analiza in vrednotenje).

Maturitetna seminarska naloga pri splošni maturi mora vsebovati najmanj deset besedilnih strani (na vsaki strani 2000 znakov) z ustreznim slikovnim gradivom.

Maturitetna seminarska naloga iz umetnostne zgodovine pri splošni maturi je ovrednotena z 0 do 28 točk. Nalogo oceni profesor mentor, pri tem pa upošteva:

OBRAVNAVANO PODROČJE

Ocenjujemo izvirnost in aktualnost izbrane teme ter zahtevnost izbranega problema.

- Področje je neizvirno in opisuje že večkrat obravnavano temo. (1 točka)
- Izbrano je ozko področje, ki se v celoti naslanja na en predmet. (2 točki)
- Izbrano je aktualno področje ali širše in izvirno zastavljeno področje. (3 točke)

ZBIRANJE IN NAVAJANJE VIROV

Ocenjujemo pestrost uporabljenih virov ter kakovost in ustreznost pridobljenih podatkov glede na izbrano področje.

- Prevladuje en vir; viri so navedeni površno in pomanjkljivo; zbrani podatki niso zanesljivi. (1–3 točke)
- Uporabljenih je več lahko dosegljivih virov; zbrani podatki ne zajemajo izbranega področja v celoti; citiranje opomb je ustrezno. (4–6 točk)
- Uporabljeni viri so različni, zbrani podatki so aktualni, pestri in ustrezajo izbranemu področju; citiranje opomb kaže na obvladovanje strokovnega besedila. (7–8 točk)

ZGRADBA SEMINARSKE NALOGE

Ocenjujemo zgradbo seminarske naloge v skladu z zahtevami, povezanost zunanje in notranje zgradbe ter izvirnost obravnave.

- Daljši deli besedila so neposredno povzeti in med seboj slabo povezani; zunanja zgradba naloge je slabo pregledna. (1 točka)
- Naloga je pregledna in vsebuje zahtevane elemente; posnemanje prevladuje nad izvirnostjo. (2 točki)
- Obravnava je izvirna in zanimiva; bistvene misli iz virov so avtorsko obdelane; besedilo je logično urejeno. (3 točke)

PREDSTAVITEV TEMATIKE IN VSEBINSKA USTREZNOST

Ocenjujemo stopnjo razumevanja in širino predstavljene tematike.

- Predstavitev tematike je preprosta, veliko je ponavljanja in očitnih dejstev. (1–3 točke)
- Predstavitev tematike ustreza zastavljenim ciljem. (4–6 točk)
- Predstavitev tematike ustreza zastavljenim ciljem in kritično presoja njihovo vrednost. (7–8 točk)

SLOG IN JEZIKOVNA PRAVILNOST

Ocenjujemo bogastvo besedišča in ustreznost terminologije, jednatost, natančnost in jasnost izražanja.

- Besedišče je revno, polno tujk, izražanje je okorno in slabo razumljivo; v nalogi je precej pravopisnih in slovničnih napak. (1 točka)
- Besedišče in raba strokovnih izrazov sta primerna; v besedilu so le manjše napake. (2 točki)
- Besedišče je bogato, raba strokovnih izrazov je suverena, v besedilu ni napak. (3 točke)

SAMOSTOJNOST PRI DELU

Ocenjujemo samostojnost, čas in napor, ki je bil potreben za izdelavo seminarske naloge.

Za nalogo kandidat ni porabil veliko časa in truda. (1 točka)

Kandidat se je trudil, da bi bila naloga uspešna, delo je ob konzultacijskih pripombah opravil večinoma samostojno. (2 točki)

Razvidno je, da je bilo za izdelavo porabljeno veliko časa in vloženo veliko truda, kandidat pa je pri delu pokazal tudi veliko samostojnosti, samoiniciativnosti. (3 točke)

4. IZPITNE VSEBINE IN CILJI

Izpitne vsebine so razporejene po posameznih poglavjih in temah, kakor je opredeljeno v veljavnem učnem načrtu. Izpitni cilji sledijo izpitnim vsebinam.

Izpitni cilji temeljijo na dveh zahtevnostnih ravneh. Na prvi morajo kandidati znati opisati in razložiti izpitno vsebino in slediti razvoju, opazovati in spoznavati; na drugi ravni pa se zahteva, da so to vsebino sposobni uporabiti, interpretirati in analizirati, narediti sintezo in jo argumentirati.

Izbor temeljnih spomenikov je narejen v skladu z učnim načrtom in vključuje najbolj reprezentativna umetnostna dela. Upoštevano je tudi merilo dostopnosti slikovnega gradiva v literaturi, ki je dijakom na voljo. Ob temeljnih orientacijskih spomenikih dijaki spoznavajo vse bistvene značilnosti umetniške ustvarjalnosti v nekem zgodovinskem obdobju. Profesorji lahko dopolnjujejo slikovno gradivo po lastni presoji.

UVOD V UMETNOSTNO ZGODOVINO

UMETNOSTNA ZGODOVINA

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
Umetnostna zgodovina kot humanistična veda; področje dela; opredelitev pojmov: umetnost, likovna umetnost, likovna ustvarjalnost, likovno delo; zgodovinski razvoj likovne umetnosti	Razumevanje umetnostne zgodovine kot humanistične vede; poznavanje področja dela; razumevanje pojma umetnost in zavest o njenem širšem družbenem pomenu; razumevanje pojma likovna umetnost	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji	Umetnostna zgodovina, zgodovina umetnosti, humanistične vede
Opredelitev pojmov: zgodovinski slog, slog, umetnostna smer; metode raziskovanja oziroma temeljne discipline (ikonografija, stilistika, morfologija)	Zavest o zgodovinskem razvoju likovne umetnosti; poznavanje raziskovalnih metod		Stilistika, slog, zgodovinski slog, umetnostna smer, ikonografija, morfologija
Kulturnozgodovinska odvisnost likovne umetnosti in povezanost z drugimi področji umetniške ustvarjalnosti; povezanost umetnostne zgodovine z drugimi humanističnimi vedami	Zavest o kulturnozgodovinski odvisnosti likovne umetnosti in njeni povezanosti z drugimi področji umetniške ustvarjalnosti		Kulturnozgodovinska odvisnost likovne umetnosti, likovna umetnost, likovno delo
Vloga umetnostne zgodovine v razumevanju civilizacijskega razvoja človeške družbe in njen pomen v oblikovanju sodobnega kulturnega obzorja	Razumevanje vloge umetnostne zgodovine pri oblikovanju celovitega kulturnega horizonta		
Vloga umetnostne zgodovine pri oblikovanju zavesti o vrednosti kulturne dediščine in pomen spomeniškega varstva	Zavedanje o vrednosti kulturne dediščine in pomen spomeniškega varstva		Kulturna dediščina, spomeniško varstvo

TEMELJNE ZVRSTI LIKOVNEGA USTVARJANJA

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Stensko, tabelno in miniaturno slikarstvo; slikarske tehnike (freska, mozaik, vitraž, olje, tempera, akvarel, akril, pastel); risarske tehnike (risba s svinčnikom, perorisba, lavirana perorisba, oglje, kreda); grafične tehnike (lesorez, linorez, bakrorez, jedkanica, litografija, sitotisk); mešane slikarske tehnike; pomen materiala (pigmentov, veziva, nosilcev)</p>	Poznavanje najpomembnejših slikarskih, risarskih in grafičnih tehnik, poznavanje materialov	Izbrani primeri stenskega, tabelnega in knjižnega slikarstva ter primeri naštetih slikarskih, risarskih in grafičnih tehnik po učiteljevi presoji	Freska, mozaik, vitraž, olje, tempera, akvarel, akril, pastel, risba s svinčnikom, perorisba, lavirana perorisba, oglje, kreda, lesorez, linorez, bakrorez, jedkanica, litografija, sitotisk, pigment, vezivo, nosilec
<p>■ Kiparstvo Obla plastika in relief; kiparske tehnike (modeliranje, klesanje, ulivanje); materiali (les, kamen, kovina, glina, umetni material); monumentalna plastika, drobna plastika, arhitekturna plastika</p>	Poznavanje značilnosti oble plastike in reliefa; prepoznavanje kiparskih materialov in tehnik; razumevanje vpliva materialov in tehnik na likovni izraz	Izbrani primeri oble plastike in reliefa, primeri kiparskih tehnik in materialov, primeri monumentalne, drobne in arhitekturne plastike po učiteljevi presoji	Obla plastika, relief, modeliranje, klesanje, ulivanje, monumentalna plastika, drobna plastika, arhitekturna plastika
<p>■ Arhitektura in urbanizem Funkcionalni in estetski pomen arhitekture; osnove arhitekturnega načrtovanja in oblikovanja; namembnost arhitekture in arhitekturne naloge (stanovanjska hiša, palača, trdnjava, cerkev, svetišče); arhitekturni materiali (opeka, beton, kamen, kovina, les, steklo, umetni material); osnove arhitekturne konstrukcije (načrt, tloris, gradnja, struktura, nosilni in nošeni elementi); urbanizem; pomen in vloga urbanizma</p>	Razumevanje funkcionalnega in estetskega pomena arhitekture; poznavanje osnov arhitekturnega načrtovanja in glavnih arhitekturnih nalog; poznavanje osnovnih materialov; razumevanje osnov arhitekturne konstrukcije; razumevanje vloge in pomena urbanizma	Izbrani primeri temeljnih arhitekturnih nalog in konstrukcij po učiteljevi presoji; primeri najpomembnejših urbanističnih zasnov po učiteljevi presoji	Arhitekturne naloge, tloris, gradnja, arhitekturna konstrukcija, nosilni in nošeni elementi, urbanizem
<p>■ Umetna obrt Opredelitev pojma umetna obrt; najpomembnejše zvrsti umetne obrti (steklarstvo, lončarstvo, kovaštvo, tkalska in vezilska obrt, mizarstvo)</p>	Razumevanje pojma umetna obrt; poznavanje najpomembnejših zvrsti umetne obrti	Izbrani primeri najpomembnejših zvrsti umetne obrti po učiteljevi presoji	Umetna obrt
<p>■ Oblikovanje Grafično in industrijsko oblikovanje; modno oblikovanje; estetika in funkcionalizem v oblikovanju</p>	Poznavanje razlik med grafičnim in industrijskim oblikovanjem	Izbrani primeri grafičnega, industrijskega in modnega oblikovanja po presoji učitelja	Grafično oblikovanje, industrijsko oblikovanje, modno oblikovanje

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Fotografija Dokumentarna in umetniška fotografija; razmerje med fotografijo in slikarsko ustvarjalnostjo; pomen in vloga fotografije v modernem slikarstvu (od druge polovice 19. stoletja do danes)</p>	Ločevanje med dokumentarno in umetniško fotografijo; poznavanje vloge fotografije v modernem slikarstvu	Izbrani primeri dokumentarne in umetniške fotografije po učiteljevi presoji	Dokumentarna fotografija, umetniška fotografija

ANALIZA LIKOVNEGA DELA

<p>Opredelitev temeljnih značilnosti in zakonitosti likovne ustvarjalnosti; teoretska in praktična izhodišča za analizo likovnega dela; pristop h gledanju, videnju, razumevanju in analiziranju likovnega dela</p>	Razumevanje osnovnih zakonitosti likovne ustvarjalnosti; poznavanje teoretičnih in praktičnih izhodišč za analizo likovnega dela	Izbrani primeri umetniških del po učiteljevi presoji	Analiza likovnega dela
<p>■ Vsebinska analiza Ikonografija in ikonologija; ikonografska analiza (razbiranje osnovne pomenske ravni, prepoznavanje snovi in motiva, vsebinska razčlenitev likovnega dela); ikonografska klasifikacija – določitev snovi (posvetna ali religiozna snov), motiva (mitološki, zgodovinski, literarni) oziroma neposredno spoznavnega motiva (krajina, žanr, tihožitje, portret, akt); simbol, atribut, personifikacija in alegorija</p>	Usposobljenost za ikonografsko analizo in klasifikacijo; razpoznavanje in razumevanje simbolov, atributov, personifikacij in alegorij		Ikonografija, ikonologija, ikonografska analiza, ikonografska klasifikacija, snov, motiv, neposredno spoznavni motiv, simbol, atribut, personifikacija, alegorija
<p>■ Oblikovna analiza Opredelitev prvin likovnega izražanja (točka, črta, ploskev, prostor, telesnost, barva, svetloba); kompozicija likovnega dela in osnovni tipi kompozicij (simetrična, osna, trikotniška, piramidalna, diagonalna ...); perspektiva (konceptualna, osna, ukrivljena, linearna, zračna); morfologija in morfološki slogi (ploskoviti, plastični in slikoviti slog)</p>	Poznavanje prvin likovnega izražanja, razumevanje kompozicije likovnega dela; poznavanje perspektive; prepoznavanje morfoloških slogov		Oblikovna analiza, kompozicija, morfologija, morfološki slogi
<p>■ Slogovna analiza Zgodovinska in regionalna odvisnost likovne ustvarjalnosti; zgodovinski slogi in njihove izrazne značilnosti</p>	Prepoznavanje zgodovinskih slogov in njihovih značilnosti		Slogovna analiza, zgodovinski slogi

1. PRAZGODOVINA

1.1 PRAZGODOVINSKA UMETNOST

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Uvod v prazgodovinsko umetnost Časovna in geografska opredelitev ter oris podnebnih razmer; pojav umetnosti v prazgodovini (povezava med obliko in funkcijo); kolektivno in individualno ustvarjanje; razvojne stopnje prazgodovinske umetnosti</p>	Razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je razvila prazgodovinska umetnost; prepoznavanje pomena umetnosti v okviru drugih dejavnosti v prazgodovini; poznavanje posameznih prazgodovinskih obdobj	Stenske poslikave v jami Lascaux	Arheologija

UMETNOST KAMENE DOBE

<p>■ Uvod v umetnost kamene dobe Oris kulturnozgodovinskih razmer (lovsko-nabiralniško življenje v starejši kameni dobi; stalna naselitev v mlajši kameni dobi; vpliv načina življenja na družbeno ureditev in oblike materialne kulture)</p>	Razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih sta se razvijali paleolitska in neolitska umetnost	Willendorfska Venera	Kamena doba, paleolitik, neolitik, materialna kultura
<p>■ Arhitektura Arhitektura kot (pre)oblikovanje prostora glede na človekove potrebe; naravne in umetne oblike arhitekture; namembnost arhitekture: bivalni in kulturni prostori; najstarejše stalne naselbine (njihova organizacija in odvisnost od družbenih oblik neolitske dobe; uporaba novih materialov – les, kamen, opeka); konstrukcijske prvine arhitekture; megalitska arhitektura (grobnice, kulturni prostori) in njihova konstrukcijska načela</p>	Razumevanje razlike med naravnimi in umetnimi oblikami arhitekture; razumevanje povezave med preoblikovanjem naravnih oblik (jama) in spreminjanjem njihove namembnosti (življenjski ali kulturni prostor); poznavanje pomena kulturnih prostorov; razumevanje okoliščin za nastanek prvih stalnih naselbin; poznavanje najstarejših arhitekturnih in urbanističnih oblik; poznavanje osnovnih tipov megalitske arhitekture	Lascaux; Altamira; Çatal Hüyük; Stonehenge	Življenjski prostor, kult, kulturna arhitektura, kulturni prostor, urbanizem, megalit, menhir, dolmen, kromleh
<p>■ Kiparstvo Kulturna narava kamenodobnega kiparstva; izkoriščanje naravnih oblik; značilen material (kamen, kost, rogovje), tehnike, oblike (relief, obla plastika) in motivi; nove ustvarjalne možnosti, ki jih prinese oblikovanje glin; pojav ornamenta</p>	Poznavanje različnih tipov, tehnik in materialov kamenodobnega kiparstva; razumevanje povezave oblik in motivov kiparstva z religioznimi predstavami in kulturnimi običaji; razumevanje vloge ornamenta	Venera iz Laussela; bizon iz La Madeleine; figura iz Lepenskega vira; antropomorfní kipec iz Vinče	Idol, gravura, keramika, kulturna posoda, ornament

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Barvanje obrednih in splošno uporabnih predmetov; slikarstvo kot dopolnitev kulturnega prostora (jame); tehnike kamenodobnega slikarstva (gravura, obarvani relief, freska); motivni svet, povezan z verskim življenjem; poslikava lončenih posod</p>	<p>Poznavanje poslikav jamskih sten in drugih oblik barvnih sporočil; poznavanje značilnih slikarskih tehnik; poznavanje vloge, pomena ter motivne in vsebinske povezanosti kiparstva s slikarstvom</p>	<p>Podoba konja iz jame Lascaux; podoba bika iz jame Altamira; lovski prizor iz hiše v Çatal Hüyük</p>	<p>Monumentalno slikarstvo, freska</p>

UMETNOST KOVINSKIH OBDOBIJ

<p>■ Uvod v umetnost kovinskih obdobj Oris kulturnozgodovinskih razmer (sprememba družbene ureditve; uporaba kovin); razvojne stopnje v tehnologiji obdelave kovin (baker, bron, železo); kronološki razvoj in glavne značilnosti posameznih kovinskih obdobj; sočasnost prazgodovinskih kultur s kulturami visokih civilizacij</p>	<p>Razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je razvijala umetnost kovinskih obdobj; razumevanje pomena tehnologije pridobivanja in obdelave kovin; poznavanje kronološke umestitve posameznih kovinskih obdobj</p>	<p>Trundholmski sončni voz</p>	<p>Kovinska obdobja, tehnologija, halštat, laten</p>
<p>■ Arhitektura Nadaljevanje urbanističnega razvoja; novi tipi naselij (kolišče, gradišče); značilne oblike pokopov (gomilna in žarna grobišča)</p>	<p>Poznavanje urbanističnega razvoja z novimi tipi naselij; poznavanje kolišča in gradišča kot tipa bivalnega prostora; poznavanje različnih tipov pokopov</p>	<p>Rekonstrukcija koliščarskega naselja</p>	<p>Kolišče, gradišče, gomila, gomilni pokop, žara, žarni pokop, kultura žarnih grobišč</p>
<p>■ Kiparstvo Nadaljevanje tradicije kiparstva v glini; pojav in obdelava novega materiala (kovina); novi tipi predmetov (kovano orodje in orožje); nova vloga kovine v družbi (prestižni in dragoceni predmeti kot simboli družbenega položaja); krašenje uporabnih predmetov iz kovine (ornament); uporaba kovine za izdelavo okrasnih predmetov; torevtika; situlska umetnost</p>	<p>Razumevanje novih oblikovnih možnosti, ki jih prinese obdelava kovine; razumevanje družbenih sprememb, ki jih prinese vse bolj razširjena uporaba kovine; poznavanje navade krašenja uporabnih predmetov iz kovine in izdelovanja okrasnih predmetov</p>	<p>Antropomorfna figurica z Ljubljanskega barja; okrašeni nakit in deli vojakove opreme; Vaška situla</p>	<p>Torevtika, situla</p>

2. STARI VEK

2.1 UMETNOST STARIH CIVILIZACIJ

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Uvod v umetnost starih civilizacij Oris kulturnozgodovinskih razmer (razvoj prvih držav v rodovitnih poplavnih ravninah velikih rek Srednjega in Bližnjega vzhoda ter severovzhodne Afrike); vpliv državnih, verskih in drugih družbenih interesov pri izoblikovanju umetnosti v starih civilizacijah</p>	Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj kulture in umetnosti v okviru prvih velikih civilizacij; razumevanje značilnih oblik in vloge umetnosti v starih civilizacijah; poznavanje obeh glavnih staroveških civilizacij	Džoserjeva piramida v Sakari; zigurat v Uru	Civilizacija

MEZOPOTAMSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v mezopotamsko umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (različne mestne države na območju med Evfratom in Tigrisom; prestolnica kot kulturno in civilizacijsko središče); razvojne stopnje mezopotamske umetnosti (sumerska, babilonska, asirska)</p>	Razumevanje ključnih razmer za razvoj mezopotamske umetnosti; razumevanje pomena mestne države za razvoj umetnosti; poznavanje razvojnih stopenj mezopotamske umetnosti	Kipci molivcev	Sumerska umetnost, babilonska umetnost, asirska umetnost
<p>■ Arhitektura Pomen arhitekture in urbanizma v okviru mezopotamske družbe; posvetna in kulturna arhitektura; glavni arhitekturni tipi (svetišče, palača); opeka kot glavni gradbeni material</p>	Razumevanje političnega in družbenega pomena posameznih arhitekturnih tipov; poznavanje osnovnih mezopotamskih arhitekturnih tipov	Zigurat v Uruku; Sargonova palača v Korsabadu	Zigurat, palača, prestolna dvorana, utrdba, mestna vrata
<p>■ Kiparstvo Značilne oblike kiparstva (obla plastika, relief); verska narava kiparstva; vladarska upodobitev kot kulturni in propagandni objekt</p>	Poznavanje značilnih oblik ter kiparskih materialov in tehnik; razumevanje pomena vladarskih upodobitev	Portreti vladarjev (Sargon, Gudea); Naramsinova stela; Hamurabijev zakonik; prizor lova na leve iz Niniv	Stela
<p>■ Slikarstvo Poslikave uporabnih predmetov; okraševanje arhitekturnih delov; religiozna motivika</p>	Poznavanje slikarskih tehnik; poznavanje vladarske ikonografije slikarskih upodobitev	Ištarina vrata iz Babilona	Pološčena keramika

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
-----------------	---------------	--------------------	-------------------

EGIPČANSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v egipčansko umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (razvoj enotne države ob toku Nila, pomen faraona, vloga vere); kronološka razdelitev egipčanske zgodovine (tri kraljestva)</p>	Razumevanje ključnih razmer za razvoj egipčanske umetnosti; poznavanje razvojnih stopenj egipčanske umetnosti	Svetišče v Abu Simbelu; Tutankamonova posmrtna maska	Faraon, dinastija
<p>■ Arhitektura Značilne urbanistične oblike (mesto in mesto mrtvih); značilne arhitekturne oblike (grobnica, svetišče, bivalna arhitektura); pomen, razvoj in oblike grobne arhitekture (mastaba, piramida, skalna grobnica); konstrukcijske in organizacijske značilnosti svetišča</p>	Razumevanje urbanizma in arhitekture v luči delitve na svet živih in svet mrtvih; poznavanje značilnih arhitekturnih oblik; poznavanje razvoja grobne arhitekture; poznavanje konstrukcije, prostorske organizacije in vloge svetišča	Keopsova, Kefrenova in Mikerinova piramida v Gizah; Horovo svetišče v Edfuju; grobno svetišče Hačepsut v Deir el-Bahariju	Mastaba, piramida, skalna grobnica, svetišče, pilon, stebarno dvorišče, hipostilna dvorana
<p>■ Kiparstvo Značilne kiparske oblike in tehnike (obla plastika, relief); funkcijske razlike med monumentalno (poveličevanje vladarja) in malo plastiko; verska in vladarskopropagandna narava kiparstva; egipčanski kanon pri upodabljanju človeške figure; polihromacija</p>	Poznavanje značilnih oblik kiparstva; razumevanje razlik med monumentalno in malo plastiko; poznavanje različnih kiparskih tehnik (relief); poznavanje egipčanskega kanona pri upodabljanju človeške figure	Sfinga v Gizah; Narmerjeva paleta; vladarski portret faraona Mikerina z ženo; portret kraljice Nofretete; sedeči pisar iz Sakare; reliefna upodobitev Ehnatona	Obelisk, stela, sfinga, sarkofag, kanon, egipčanski kanon, polihromacija
<p>■ Slikarstvo Poslikava svetišč in grobnic; obredna in mitološka motivika slikarstva; osnove egipčanske kompozicije</p>	Razumevanje obredne in mitološke narave poslikav svetišč in grobnih prostorov; razumevanje pravil kompozicije	Tri glasbenice iz Nakhtovega groba v Tebah; prizor lova s poslikane skrinje iz Tutankamonove grobnice	

2.2 ANTIČNA UMETNOST

<p>■ Uvod v antično umetnost Sredozemlje kot središče antične umetnosti; stare civilizacije kot izhodišče za razvoj antične umetnosti</p>	Poznavanje pogojev oblikovanja novih civilizacij, nosilcev antične civilizacije; razumevanje zaznamovanosti antičnih civilizacij z značilnostmi sredozemskega prostora	Atenska akropola	Antika
--	--	------------------	--------

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
-----------------	---------------	--------------------	-------------------

KRETSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v kretska umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (mestne države; družba pomorskega prometa in trgovine); kronološki razvoj kulture na Kreti (obdobje starejših palač in obdobje mlajših palač)</p>	<p>Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj kulture in umetnosti na Kreti; poznavanje obeh glavnih obdobji kretske umetnosti</p>	<p>Prizor bikoborbe</p>	
<p>■ Arhitektura Značilnosti palač (brez obzidja, zapleteni tlorisi, dvorane, trgi, vrtovi, razvita komunalna ureditev); struktura, način gradnje in likovna oprema palač</p>	<p>Poznavanje glavnih konstrukcijskih in organizacijskih značilnosti kretskih palač</p>	<p>Minosova palača v Knososu</p>	<p>Palača, labirint</p>
<p>■ Kiparstvo Značilni tipi kretskega kiparstva; verska narava kretskega kiparstva; simbolične upodobitve</p>	<p>Poznavanje značilnih kiparskih oblik in materialov; razumevanje verske narave kiparstva in njegove simboličnosti</p>	<p>Boginja s kačami</p>	
<p>■ Slikarstvo Stensko in vazno slikarstvo; verske oziroma simbolične teme; prizori iz vsakdanjega življenja</p>	<p>Poznavanje glavnih oblik kretskega slikarstva; razumevanje religiozne zaznamovanosti simboličnih upodobitev; poznavanje značilnih motivov</p>	<p>Morski prizor z delfini; Princ z lilijami; Parižanka; vaza s hobotnico</p>	<p>Vazno slikarstvo</p>

MIKENSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v mikenska umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (utrjene mestne države, vojaška družba)</p>	<p>Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj mikenske umetnosti; geografska in kronološka umestitev mikenske umetnosti</p>	<p>Kiklopsko obzidje z Levjimi vrati v Mikenah</p>	<p>Kiklopsko obzidje</p>
<p>■ Arhitektura Zasnova utrjenega mesta (kiklopsko obzidje); megaron in njegov pomen za nadaljnji razvoj grškega svetišča; struktura in način gradnje grobnic</p>	<p>Razumevanje pomena utrjenega mesta; razumevanje konstrukcije megarona; poznavanje pomena megarona za nadaljnji razvoj tlorisa grškega svetišča</p>	<p>Atrejeva zakladnica; tloris mikenskega megarona</p>	<p>Nepravilna kupola, nepravilni lok, nepravilni obok, megaron</p>
<p>■ Kiparstvo Zlatarski izdelki; posmrtna maska kot tip portreta</p>	<p>Poznavanje osnovnih kiparskih oblik; razumevanje obrednega pomena posmrtnih mask</p>	<p>Agamemnonova maska; zlati posodi iz Vaphia</p>	<p>Posmrtna maska</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
GRŠKA UMETNOST			
<p>■ Uvod v grško umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (mestne države, nove družbene oblike – demokracija, mitologija in zgodovina); grške kolonije kot kulturna središča; kronološka razdelitev grške umetnosti</p>	<p>Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj grške umetnosti; poznavanje geografske razprostranjenosti in kronološkega razvoja</p>	<p>Tolos v Delfih</p>	<p>Kolonija, arhaiski, klasični, helenistični, helenizem</p>
Arhajska umetnost			
<p>■ Uvod v arhaisko umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (mestne države, velik pomen religije oziroma mitologije); vpetost v širši kulturni in civilizacijski prostor Sredozemlja</p>	<p>Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj arhajske grške umetnosti; razumevanje podobnosti značilnih oblik arhajske umetnosti z oblikami drugih sredozemskih civilizacij</p>	<p>Dipilonska vaza</p>	<p>Dipilonska vaza</p>
<p>■ Arhitektura Mikenski megaron kot izhodišče za arhitekturni razvoj grškega svetišča; struktura in organizacija grškega svetišča (mesto postavitve, tloris, nosilni in nošeni elementi, uporaba in ureditev okolice); tipi svetišč; izoblikovanje stebrih redov (dorski, jonski in korintski)</p>	<p>Razumevanje konstrukcijskih izhodišč za razvoj grškega svetišča; poznavanje strukture, organizacije in vloge svetišča; poznavanje različnih tipov svetišč; poznavanje značilnosti treh stebrih redov</p>	<p>Herino svetišče in Pozejdonovo svetišče v Pozejdoniji (Paestum)</p>	<p>Naos, pronaos, cela, timpanon, zatrep, friz, triglifi, metope, steber, baza, deblo, kapitel, arhitrav, stebri red, dorski slog, jonski slog, korintski slog</p>
<p>■ Kiparstvo Verska narava kiparstva; značilnosti tipov monumentalne oble plastike (kuros, kora); arhaiski kanon pri upodabljanju človeškega telesa; relief in njegov pomen v arhitekturi; mitološke vsebine; polihromacija</p>	<p>Razumevanje religiozne narave grškega kiparstva; poznavanje značilnih tipov oble plastike; poznavanje mitoloških prizorov na arhitekturni plastiki</p>	<p>Kuros s Krojzovega groba; kora z atenske akropole; mladenič s teletom; prizor gigantomahije s Sifnijske zakladnice</p>	<p>Kuros, kora, arhaiski nasmešek</p>
<p>■ Slikarstvo Osnovne oblike keramičnih posod; slogovni razvoj važnega slikarstva (geometrijski slog, črnofiguralni in rdečefiguralni slog)</p>	<p>Poznavanje osnovnih oblik keramičnih posod; razumevanje razvojnih stopenj važnega slikarstva</p>	<p>Ahil in Ajaks pri kockanju (Eksekijasova vaza); Lapitov in Kentavrov boj (rdečefiguralni kiliks, München)</p>	<p>Amfora, lekitos, krater, geometrični slog, stilizirana pripoved, črnofiguralni slog, rdečefiguralni slog</p>
Klasična umetnost			
<p>■ Uvod v klasično umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (zmaga Grkov nad Perzijci, kulturna hegemonija Aten)</p>	<p>Poznavanje ključnih razmer za nastanek in razvoj klasične grške umetnosti</p>	<p>Miron: Metalec diska</p>	<p>Hegemonija, demokracija</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Arhitektura Razvoj arhitekturne teorije (zlati rez, metrum, optični popravki); nadaljnji arhitekturni razvoj svetišča; razvoj urbanizma; pomen akropole in agore; značilne stavbe grškega mesta</p>	<p>Poznavanje nadaljnjih smernic v razvoju grškega svetišča; razumevanje pomena akropole kot svetega in agore kot posvetnega središča grškega mesta; poznavanje značilnih stavb grškega mesta</p>	<p>Atenska akropola: Partenon, Erehtejon, svetišče boginje Nike, Propileje; atenska agora; gledališče v Epidavru</p>	<p>Tolos, agora, akropola, odeon, gimnasion, grško gledališče, propileje</p>
<p>■ Kiparstvo Pomen obnove atenske akropole za razvoj kiparstva; nove težnje v razvoju kiparstva (individualizacija, uveljavljanje naturalizma); sprememba odnosa do človeške podobe (bogovi, heroji, atleti); novi ikonografski motivi (portret državnika, filozofa, pesnika, akt), klasični kanon in kontrapost</p>	<p>Razumevanje novega odnosa do človeškega telesa; poznavanje klasičnega kanona; razumevanje načel kontraposta; poznavanje novih ikonografskih motivov</p>	<p>Poliklet: Kopjenosec; Fidijeva oprema Partenona; Praksitel: Knidska Afrodita in Hermes iz Olimpije</p>	<p>Klasični kanon, kontrapost</p>
<p>■ Slikarstvo Nadaljnji razvoj vaznega slikarstva; ohranjena monumentalna dela grškega slikarstva v rimskih kopijah (prizori iz grške mitologije)</p>	<p>Poznavanje nadaljnje razvoja vaznega slikarstva; poznavanje ohranjenih monumentalnih slikarskih del v rimskih kopijah</p>	<p>Gospodarica in deklica na lekitosu Ahilovega slikarja; Aldobrandinska poroka</p>	
Helenistična umetnost			
<p>■ Uvod v helenistično umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (vloga grške umetnosti in kulture v državi Aleksandra Velikega in v državah njegovih naslednikov); kulturna središča helenizma (Aleksandrija, Antiohija, Pergamon); prevzemanje azijskih in egipčanskih prvin; pomen in časovni okvir helenistične umetnosti, njen nadaljnji razvoj v okviru umetnosti rimskega imperija in njen vpliv v poznejši evropski umetnosti; umetnost kot sredstvo za uveljavljanje oblasti posameznih vladarjev in pomena države</p>	<p>Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj helenistične umetnosti; razumevanje pojma helenizem; razumevanje pomena helenizma za razvoj rimske kulture</p>	<p>Lizip: Portret Aleksandra Velikega</p>	
<p>■ Arhitektura Značilnosti helenistične arhitekture in urbanizma (scenskost, dinamičnost oblik, ortogonalnost naselij)</p>	<p>Poznavanje osnovnih značilnosti helenističnega urbanizma in arhitekture</p>	<p>Zevsov oltar v Pergamonu</p>	<p>Oltar, ortogonalna naselja</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Kiparstvo Obla plastika in relief; helenistični lepotni kanon; veliki sklopi, ki slavijo vladarjevo osebo; vdor novih ikonografskih prvin in motivov iz drugih religij; vera v večno življenje, odhajanje v paradiž; žanr</p>	Poznavanje osnovnih oblik helenističnega kiparstva; razumevanje vloge kiparskih del v okviru čaščenja vladarjeve osebe; poznavanje novih motivov; razumevanje pomena žanra	Skopasova oprema Mavzolove grobnice; Lizip: Mladenič s strgalom; Galska skupina; Nike s Samotrake; Laokoontova skupina; Apolon Belvederski; Miloška Venera; Deček z gosjo	Helenistični lepotni kanon, patos, mavzolej
<p>■ Slikarstvo Helenistično monumentalno slikarstvo v rimskih kopijah</p>	Poznavanje helenističnih monumentalnih del v rimskih kopijah	Bitka pri Isu; Ahil in Brizejda, freska iz Pompejev	

ETRUŠČANSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v etruščansko umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (vprašanje izvora Etruščanov, stiki z grškimi kolonijami na Apeninskem polotoku); prazgodovinska tradicija in ustvarjanje drugih antičnih kultur kot izhodišče za razvoj etruščanske umetnosti</p>	Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj etruščanske umetnosti	Prizor plesa iz grobnice levinj	Etruščani
<p>■ Arhitektura Urbanizem etruščanskega mesta; svetišče; nekropola kot prebivališče mrtvih; etruščanski prispevek k razvoju rimske umetnosti (lok, obok, ortogonalna mestna mreža, komunalni sistem, mestna vrata)</p>	Poznavanje značilnosti zasnove etruščanskega mesta; razumevanje pomena etruščanske arhitekture in urbanizma za razvoj rimskega urbanizma in arhitekture	Mestna vrata v Volterri; rekonstrukcija svetišča; grobnica reliefov v Cerveteriju	Nekropola, tumulus, lok, obok, kupola
<p>■ Kiparstvo Terakotna plastika; bronasta plastika; verska in kulturna narava kiparstva; značilnosti portreta v etruščanski umetnosti</p>	Poznavanje osnovnih materialov in kiparskih tehnik; razumevanje religiozne zaznamovanosti etruščanske plastike; razumevanje priljubljenosti portretnih upodobitev in njihovega pomena	Apolon iz Veijev; sarkofag z upodobitvijo zakoncev iz Cerveterija; himera	Sarkofag, terakota
<p>■ Slikarstvo Stensko slikarstvo v grobnih prostorih; verski motivi, povezani s prehodom iz tostranstva v onstranstvo; žanrski motivi</p>	Poznavanje vsebinskih in slogovnih značilnosti etruščanskega slikarstva	Prizor ribolova iz grobnice lova in ribolova; upodobitev glasbenika iz Triklinijske grobnice	

RIMSKA UMETNOST

■ Uvod v rimsko umetnost

Oris kulturnozgodovinskih razmer (republikansko in cesarsko obdobje, združitev večine Srednje in Zahodne Evrope ter Sredozemlja v skupno državo, enotna valuta, cestna mreža, pomen vladarja); vpliv grške in etruščanske kulture na rimsko

Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj rimske umetnosti; poznavanje geografskih razsežnosti vpliva rimske kulture; poznavanje kronološkega razvoja rimske umetnosti

Rimski forum

■ Arhitektura

Rimski urbanizem (urbs, castrum, forum); novosti v gradbeništvu (materiali, mostovi, ceste, akvedukti in kloake); razvoj rimskega svetišča (longitudinalna in centralna stavba); razlike med javnimi stavbami (tržnica, bazilika, gledališče, amfiteater, terme) in zasebnimi stavbami (insula, domus, palača in vila); Vitruvij kot teoretik arhitekture

Razumevanje pomena urbanističnega in arhitekturnega načrtovanja v okviru rimske države; poznavanje novosti v načinu in tehniki gradnje; razumevanje konstrukcijskih in funkcijskih razlik med javnimi in zasebnimi stavbami; značilnosti posameznih stavbnih tipov; poznavanje Vitruvija in njegovega dela *O arhitekturi*

Kvadratna hiša v Nîmesu; Panteon; Maksencijeva bazilika; Kolosej v Rimu; akvedukt v Pont du Gard; Favnova hiša v Pompejih; Dioklecijanova palača v Splitu

Beton, castrum, forum, bazilika, vila, domus, atrij, insula, hipokavst, slavolok, steber, oculus, niša, edikula, arena, amfiteater, terme, akvedukt, kloaka

■ Kiparstvo

Reliefne upodobitve na slavolokih, stebrih, sarkofagih in oltarjih; realistične in alegorične teme; razvoj oble plastike; portret kot spominska dolžnost in povečevanje posameznika (idealizirani portret, realistični portret in konjeniški spomenik)

Poznavanje vloge reliefnih upodobitev v rimskem kiparstvu; razumevanje pomena alegoričnih upodobitev v okviru državne propagande; razumevanje pomena portreta v rimski družbi

Slavoloki: Titov in Konstantinov; Trajanov steber; Ara pacis; Avgust iz Prime Porte; konjeniški portret Marka Avrelija; Gemma Augustea

Alegorija, mecen, konjeniški spomenik

■ Slikarstvo

Mozaik (talni in stenski mozaiki); pompejansko slikarstvo; motivi iz grške in rimske mitologije, groteskni in žanrski prizori, tihožitje, pejzaž; portretno slikarstvo; rimsko knjižno slikarstvo

Poznavanje značilnih slikarskih tehnik (mozaik, freska, enkavstika, iluminacija); poznavanje motivne zakladnice in ikonografskih motivov; poznavanje razvoja knjižnega slikarstva

Mozaični okras iz Favнове hiše v Pompejih; prizori iz Dionizijevega kulta iz vile misterijev v Pompejih; portret dečka iz Fayuma; Vatikanski Vergilij

Groteska, enkavstika, rotulus (zvitek), kodeks (knjiga), iluminacija

Rimska umetnost na območju današnje Slovenije

■ Uvod v rimsko umetnost na območju današnje Slovenije

Oris kulturnozgodovinskih razmer (prihod Rimljanov na ozemlje današnje Slovenije, življenje v rimskih provincah); združitve ilirsko-keltskih tradicij z rimsko

Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj rimske umetnosti na ozemlju današnje Slovenije

Kiparski okras nagrobnika družine Enijcev iz Šempetra; Hadrijanov vladarski portret

Iliri, Kelti

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Arhitektura Organizacijska načela rimskih vojaških taborov in njihov vpliv na razvoj rimskega mesta; rimska mesta in nekropole na Slovenskem; sakralna in profana rimska arhitektura na Slovenskem</p>	Poznavanje rimskih mest na Slovenskem in njihove ureditve; poznavanje pomembnejših nekropol iz rimskega časa na naših tleh	Emona; Celeia; Petovia; Šempeter	Rimski vojaški tabor
<p>■ Kiparstvo Portret (vladarski in zasebni); kiparstvo verske oziroma kulturne narave (mitreji); slog poznorimskega kiparstva z vsebinami vzhodne religije</p>	Poznavanje najpomembnejših ohranjenih primerov portretnega kiparstva; poznavanje kulta boga Mitra in ikonografsko razumevanje kiparske opreme njemu posvečenih svetišč	Vladarski portret Lucija Vera; portret Germanika; Emonec; Mitra z bikom s Ptuja; votivni relief, posvečen rojenicam s Ptuja	
<p>■ Slikarstvo Mozaik; stensko slikarstvo</p>	Poznavanje pomembnejših ohranjenih mozaikov in njihove ikonografije; poznavanje ohranjenih delov stenskih poslikav	Del mozaika s prizorom ugrabitve Evrope s Ptuja; del freske z upodobitvijo ženskega božanstva iz Celja	

3. SREDNI VEK

3.1 ZGODNJEKRŠČANSKA UMETNOST

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Uvod v zgodnjekrščansko umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (ujeljavitev krščanstva, propadanje rimskega cesarstva); vloga katakomb v umetnosti prvih kristjanov; temeljne slogovne in ikonografske značilnosti zgodnjekrščanske umetnosti</p>	Razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je razvila zgodnjekrščanska umetnost; razumevanje bistvenih slogovnih in vsebinskih značilnosti	Prostor s poslikavo Dobrega pastirja v katakombah Coemeterium Maius (via Nomentana v Rimu); apsidalni mozaik s Kristusom na prestolu v cerkvi Sta Pudenziana v Rimu	Zgodnje krščanstvo, pozna antika, milanski edikt, katakombe, orant, nimb
<p>■ Arhitektura Krščanske kulturne stavbe (bazilika, baptisterij, mavzolej); značilnosti centralne in longitudinalne arhitekture; vpliv rimskih stavbnih tipov na izoblikovanje krščanske arhitekture; vpliv krščanske liturgije na oblikovanje arhitekture in zlasti arhitekturne notranjštine</p>	Poznavanje temeljnih tipov krščanskih kulturnih stavb ter značilnosti centralne in longitudinalne arhitekturne zasnove; razumevanje vpliva liturgije na oblikovanje arhitekture	Rekonstrukcija bazilike sv. Petra v Rimu; baptisterij ortodoksnih v Raveni; mavzolej Galle Placidije v Raveni	Starokrščanska bazilika, apsida, ladja, narteks, odprto ostrešje, mavzolej, baptisterij, liturgija

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Kiparstvo Liturgično povezane kiparske naloge; razvoj reliefa od rimske narativnosti k izoliranim simboličnim prizorom; obla plastika; uveljavljanje novih estetskih meril v kiparskem izrazu; simbolična narava figur in dekorativnih prvin (grafični, rastlinski, živalski motivi); najznačilnejši ikonografski motivi (Kristus Dobri pastir, Kristus Vladar, svetopisemski prizori, živalski in rastlinski simboli)</p>	Razumevanje novih razvojnih smeri in kiparskih nalog; prepoznavanje slogovnih značilnosti in simbolične vrednosti kiparskih upodobitev; poznavanje in razumevanje najpomembnejših ikonografskih motivov	Sarkofag Junija Basa iz Vatikanskih muzejev; sarkofag z Dobrim pastirjem iz cerkve Sta Maria Antica v Rimu; kamniti kipec Dobrega pastirja iz Louvra	Sarkofag, oltar, menza, slonokoščeni diptih
<p>■ Slikarstvo Slikarstvo katakomb; mozaična dekoracija krščanskih kulturnih stavb; knjižno slikarstvo; prehod iz odprtega tipa ilustracije knjižnih zvitkov v zaprti tip miniaturre v kodeksu; ostanki antičnega iluzionizma v oblikovanju figur in krajinskega ozadja; nov slikarski izraz s poudarjeno stilizacijo in zanikanjem realnega prostora; najpogostejše ikonografske teme</p>	Poznavanje osnovnih zvrsti zgodnjekrščanskega slikarstva; razumevanje temeljnih ikonografskih tem in slogovnih značilnosti; razvijanje zavesti o simbolični pomenljivosti podob	Mozaik Kristusa Dobrega pastirja v mavzoleju Galle Placidije v Raveni; mozaik Kristusa – Helija pod baziliko sv. Petra; mozaik Jozuetove vojske pred Jeriho v Sta Maria Maggiore v Rimu; srečanje Rebeke in Abrahamovega služabnika pri vodnjaku, Dunajska Geneza	Večpomenske upodobitve, simbolika, knjižno slikarstvo, knjižni zvitki, kodeksi, antični iluzionizem

3.2 BIZANTINSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v bizantinsko umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (delitev rimskega cesarstva, propad zahodnorimskega cesarstva in razvoj bizantinske države); bizantinsko cesarstvo kot dedič antične kulture in umetnosti; temeljne slogovne in ikonografske značilnosti bizantinske umetnosti; oris razvoja od zgodnje bizantinske umetnosti do propada bizantinskega cesarstva; vpliv bizantinske umetnosti na zahodnoevropsko umetnost</p>	Razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih okoliščin razvoja bizantinske kulture in umetnosti; poznavanje slogovnih in vsebinskih značilnosti; zavedanje o več kakor tisočletnem razvoju bizantinske umetnosti in njenem vplivu na umetnost Zahoda	Mozaik s cesarjem Justinijanom, San Vitale, Ravena; Carigrad – pogled na mestno obzidje	Bizanc, bizantinsko cesarstvo, Konstantinopol, Carigrad
<p>■ Arhitektura Razvoj monumentalne centralne arhitekture; eno- in večkupolne stavbe; urbanizem in utrdbeni arhitektura; simbolika stavbnih členov (kupola, polkupola, steber, portal ...)</p>	Razumevanje načinov kupolne gradnje; zavedanje o simbolni vrednosti stavbnih členov	Cerkev Božje modrosti (Hagia Sophia), Carigrad; San Vitale, Ravena; bazilika sv. Marka, Benetke; cerkev Marijinega oznanjenja, Gračanica	Kupolna gradnja, tambur, pendentiv

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Kiparstvo Slonokoščena plastika – slog in ikonografija</p>	Razumevanje slogovnih in ikonografskih značilnosti slonokoščene plastike	Maksimijanova katedra, Ravena; skrinjica iz Verolija	Slonovina, katedra
<p>■ Slikarstvo Razvoj stenskega (freske in mozaiki), tabelnega (ikone) in knjižnega slikarstva; slogovne in vsebinske značilnosti; antična dediščina in vpliv umetnosti poznega helenizma; liturgična odvisnost slikarstva (poslikava cerkvene notranjščine, vloga ikon, ikonostas, liturgične knjige); vpliv bizantinskega slikarstva na umetnost Zahodne Evrope, Balkana in Vzhodne Evrope</p>	Poznavanje različnih področij in najbolj priljubljenih tehnik bizantinskega slikarstva; razumevanje vpliva liturgije na poslikavo bizantinskih cerkva; zavedanje o vlogi antične dediščine v bizantinskem slikarstvu	Mozaik v apsi cerkve San Vitale, Ravena; Marija na prestolu med cesarjema Konstantinom Velikim in Justinijanom, mozaik nad južnim vhodom v cerkev Božje modrosti v Carigradu; kupola s prizori iz Geneze v preddverju bazilike sv. Marka v Benetkah; freska Marijinega rojstva v cerkvi sv. Joahima in Ane, Studenica; ikona Vladimirovske Matere božje; David igra na harfo, Pariški psalter	Ikona, ikonostas, psalter, Geneza

3.3 UMETNOST V OBDOBJU PRESELJEVANJA LJUDSTEV

<p>■ Uvod v umetnost v obdobju preseljevanja ljudstev Zgodovinsko dogajanje v Zahodni Evropi (preseljevanje ljudstev, pokristjanjevanje, vpliv irskega in anglosaškega meništva); stapljanje antične dediščine z umetnostno tradicijo germanskih plemen; izoblikovanje novih umetnostnih središč in področij (langobardsko, merovinško, anglosaško, skandinavsko ...)</p>	Razumevanje kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je rojevala umetnost preseljujočih se ljudstev; poznavanje najpomembnejših novih umetnostnih središč	Relief jezdeca iz Hornhausna; orlovska fibula	Preseljevanje ljudstev, irsko in anglosaško meništvo, antična dediščina, merovinško kraljestvo, langobardsko kraljestvo
<p>■ Arhitektura Osnovni tipi lesenih in zidanih stavb (preproste lesene in zidane cerkve, molilnice); vplivi antičnega stavbarstva (kamnita sakralna arhitektura)</p>	Poznavanje osnovnih arhitekturnih tipov in zavedanje o vplivnosti antične stavbne dediščine	Teodorikov mavzolej v Raveni; Gallerova molilnica na Irskem	
<p>■ Kiparstvo Plastična dekoracija umetno-obrtnih izdelkov (bojne opreme, orožja, nakita, posodja ...); plitki in vrezani relief kot najpogostejši način krasitve; stilizirani in geometrizirani vzorci; pleteninasta ornamentika; živalska ornamentika; uporaba poldragih kamnov in emajla v nakitu in izdelkih uporabne obrti</p>	Poznavanje glavnih nalog in področij kiparske ustvarjalnosti; prepoznavanje značilnih vzorcev in načinov dekoracije	Sigvaldova plošča iz stolnice v Čedadu; pasne sponke	Vrezani relief, pleteninasta ornamentika, emajl

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Knjižno slikarstvo (insularni rokopisi); slogovne značilnosti anglosaško-irskega slikarstva</p>	Poznavanje temeljnih slogovnih značilnosti knjižnega slikarstva	Stran z inicialo, evangeliar iz Kellsa (Book of Kells); evangelist Janez, evangeliar iz Lindisfarna	Insularni rokopisi, iniciala, skriptorij, skriptor, iluminator, pergament, evangeliar

3.4 KAROLINŠKA IN OTONSKA UMETNOST

<p>■ Uvod v karolinško in otonsko umetnost Oris kulturnozgodovinskih okoliščin; Karel Veliki in ideja o obnovitvi rimskega cesarstva; oblikovanje in razpad karolinške države; vzpon nemškega cesarstva pod Otoni; Evropa kot enoten kulturni prostor; obujanje rimske kulture in umetnosti; kopiranje antičnih zgledov; odprtost za bizantinske vplive</p>	Poznavanje kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih se je rodila karolinška država; razumevanje ideje o obnovi rimskega cesarstva oziroma ideje o večnem Rimu; razumevanje kulturnega fenomena karolinške renesanse	Konjeniški kipec Karla Velikega	Renesansa, karolinška renesansa, otonska renesansa
<p>■ Arhitektura Povzemanje antičnih zgledov (stavbni tipi centralnega in longitudinalnega tlorisa, gradnja v kamnu, prevzemanje klasičnih arhitekturnih členov in arhitekturne dekoracije ...); izoblikovanje monumentalne sakralne arhitekture; razvoj bazilike z dvojnimi korom, z dvostolpnim zahodnim pročeljem in kripto; razvoj samostanske arhitekture</p>	Poznavanje novih stavbnih tipov, ki jih razvije karolinška renesansa; razumevanje antičnega vpliva	Vhodna lopa samostana v Lorsch; dvorna kapela v Aachnu; načrt samostana v Sankt Gallnu; cerkev sv. Mihaela v Hildesheimu	Kripta, dvojni kor, samostan, organizacija samostana, križni hodnik, refektorij
<p>■ Kiparstvo Slonokoščena in bronasta plastika; zlatarski izdelki; platnice kodeksov; pojav monumentalne lesene plastike (razpela); antične prvine v kiparstvu; slogovne značilnosti karolinškega in otonskega kiparstva; vpliv slikarstva na kiparstvo</p>	Poznavanje temeljnih kiparskih nalog karolinškega obdobja; poznavanje slogovnih značilnosti karolinškega in otonskega kiparstva	Dagobertov prestol; platnica evangeliarja iz Lorsch z motivom zmagovalnega Kristusa; Geronovo razpelo; Bernwardova vrata za cerkev sv. Mihaela v Hildesheimu	Križanje, razpelo, evangelisti s simboli, antependij
<p>■ Slikarstvo Razcvet knjižnega slikarstva; kopiranje antičnih ilustriranih knjig; vpliv sočasnega bizantinskega slikarstva; izoblikovanje dvorne šole Karla Velikega in pomembnih samostanskih šol; razpetost med stilizacijo in naturalizmom; izoblikovanje novih ikonografskih motivov (Maiestas Domini, monumentalna križanja)</p>	Poznavanje in razločevanje slogovnih značilnosti karolinškega in otonskega slikarstva; prepoznavanje antičnih prvin in bizantinskega vpliva; poznavanje novih ikonografskih motivov; zavedanje o vodilni vlogi knjižne iluminacije v slikarstvu tega obdobja	Evangelist Marko, Adin evangeliar; Oton II. na prestolu, Register Gregorij; Oznanjenje pastirjem, perikope Henrika II.	Maiestas Domini, perikope, dvorna šola Karla Velikega

3.5 ROMANIKA

■ Uvod v umetnost romanike

Oris kulturnozgodovinskih okoliščin; politični in kulturni zemljevid Evrope od druge polovice 11. stoletja do začetka 13. stoletja; nemško cesarstvo in uveljavljanje "nacionalnih" kraljevin (Francija, Anglija, Španija); pomen križarskih vojn za kulturo in umetnost; vpliv benediktincev, kartuzijanov in cistercijanov; romarske poti v Evropi in nastanek novih umetnostnih središč; temeljne slogovne in ikonografske značilnosti romanske umetnosti

Poznavanje temeljnih kulturnozgodovinskih okoliščin razvoja romanske umetnosti; razumevanje vloge križarskih vojn, meniških redov in romarskih poti v umetnosti visokega srednjega veka; poznavanje skupnih prvin romanskega sloga in zavest o nacionalnih oziroma regionalnih posebnostih

Stolnica v Speyerju; rekonstrukcija samostanske cerkve Cluny III

Romanika, nemško cesarstvo, meniški redovi, benediktinci, kartuzijani, cistercijani, križarske vojne, srednjeveške romarske poti

■ Arhitektura

Splošne slogovne značilnosti romanske arhitekture; razvoj bazilike in oblikovanje cerkvene arhitekture po načelih vezanega sistema; samostanska arhitektura (organizacija samostana in vpliv redovnega življenja na arhitekturo); značilnosti romarskih cerkva, razvoj profane arhitekture (grad, palača); srednjeveška mestna zasnova in urbanistične značilnosti; slogovne značilnosti nemške, italijanske in francoske romanske arhitekture

Poznavanje splošnih značilnosti romanskega sloga v arhitekturi ter razumevanje posebnih slogovnih značilnosti nemške, francoske in italijanske romanske arhitekture; razumevanje arhitekturnih posebnosti sakralne in profane arhitekture; razumevanje temeljnih načel srednjeveškega urbanizma

St. Sernin, Toulouse; St. Etienne, Caen; stolnica v Wormsu; San Miniato al Monte, Firenze; stolnica v Pisi; San Gimignano

Romanska bazilika, katedrala, vezani sistem, križni hodnik, kor, bifora, trifora, empora, triforij, transept, banjasti obok, zvonik, kampanile, vezani sistem, križiščni kvadrat, slop, oproga

■ Kiparstvo

Slogovne značilnosti romanskega kiparstva; kiparstvo kot sestavni del arhitekture; vloga reliefa v dekoraciji cerkva; kiparski okras romanskega portala (ostenje, arhivolte, timpanon, preklada, delilni steber, kapiteli); obla plastika (razpela, Marija na prestolu, svetniški kipi, oltarji, relikviariji); pomen polihromacije v romanskem kiparstvu, pripovedna narava romanskega kiparstva; najznačilnejši ikonografski motivi (poslednja sodba, zmagoslavni Kristus na križu)

Poznavanje bistvenih slogovnih značilnosti romanskega kiparstva; razumevanje vloge kiparskega okrasa v sakralni arhitekturi; poznavanje glavnih nalog prostostoječega kiparstva; poznavanje najpomembnejših ikonografskih motivov

Zahodni portal cerkve St-Foy v Conquesu; zahodni portal cerkve St-Lazare v Autunu; Madona škofa Imada; Imerwardovo razpelo

Portal, ostenje, arhivolte, luneta, timpanon, delilni steber, veliki oltar, prenosni oltar, relikviarij

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Splošne slogovne značilnosti romanskega slikarstva; naraščajoči pomen freske; značilnosti romanskega knjižnega slikarstva; opuščanje naturalizma in prevlada stilizacije; razumevanje prostora v romanskem slikarstvu; vpliv bizantinske umetnosti na romansko slikarstvo; najpomembnejši ikonografski motivi; tipološka zasnova slikarskih programov</p>	<p>Poznavanje slogovnih značilnosti romanskega slikarstva; zavest o naraščajočem pomenu freske; razumevanje razvoja romanskega slikarstva in vloge, ki jo je pri tem odigrala bizantinska umetnost; razumevanje tipologije</p>	<p>Freske na stropu cerkve St-Savin-sur-Gartempe; Kristus v mandorli, freska v apsidi cerkve v Berzé-la-Ville; cesar Friderik I. s sinovoma iz Kronike Welfov v samostanu Weingarten; Bayeujska stenska preproga; Klosterneuburški oltar</p>	<p>Tipologija, kodeks, iluminator, mandorla, tapiserija</p>

ROMANIKA NA SLOVENSKEM

<p>■ Arhitektura Značilnosti romanske arhitekture na Slovenskem (stavbni tipi, longitudinalna in centralna arhitektura); pomen cistercijskega reda za razvoj romanske arhitekture na Slovenskem; profana arhitektura (gradovi)</p>	<p>Poznavanje najpomembnejših spomenikov romanske arhitekture na Slovenskem; poznavanje značilnosti grajske arhitekture</p>	<p>Gospa Sveta v Krki na Koroškem; samostanska cerkev v Stični; župna cerkev v Špitaliču; Mali grad v Kamniku; podružnična cerkev v Domanjševcih; rotunda v Selu; grad Podsreda</p>	<p>Utrjeni stolp, palacij, obzidje</p>
<p>■ Kiparstvo Romanske značilnosti in prehod v gotski slog; arhitekturna plastika (portali, kapiteli) in ohranjeni primeri oble plastike</p>	<p>Razumevanje značilnosti romanskega kiparstva na Slovenskem in primerjava z zgodnje-gotskim slogom; poznavanje ključnih spomenikov</p>	<p>Portal cerkve v Špitaliču; portal cerkve v Domanjševcih; Velesovska Madona</p>	
<p>■ Slikarstvo Knjižno slikarstvo, tipi inicial, pomen stiškega skriptorija</p>	<p>Zavest o pomenu stiškega skriptorija in rokopisov, ki so nastali v njem</p>	<p>Stiški rokopisi – iniciale</p>	

3.6 GOTIKA

<p>■ Uvod v umetnost gotike Oris kulturnozgodovinskih značilnosti poznega srednjega veka (gospodarski razcvet, krepitev trgovine, okrepljena vloga mest in razvoj meščanstva, vloga viteške kulture, pojav pridigarskih redov, razvoj šolstva in znanosti, ustanavljanje univerz, sholastika); splošne značilnosti gotskega sloga; gotika kot nacionalni in regionalni slog; oris razvoja (zgodnja gotika, visoka gotika, pozna gotika)</p>	<p>Razumevanje ključnih kulturnozgodovinskih dejavnikov, ki so vplivali na razvoj gotske umetnosti; poznavanje splošnih značilnosti gotskega sloga in zavest o gotiki kot slogu dežel oziroma pokrajin</p>	<p>Kor opatijske cerkve Saint-Denis; Sainte-Chapelle v Parizu</p>	<p>Viteštvo, univerza, sholastika, pridigarski redovi, frančiškani, dominikanci</p>
--	--	---	---

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Arhitektura Oris razvoja gotske arhitekture od sredine 12. stoletja do konca 15. stoletja; nacionalna oziroma regionalna odvisnost (francoska, nemška, italijanska gotika); posebni regionalni slogi (beneška cvetna gotika); pomen gotske katedrale, njene značilnosti in razvoj; gotska katedrala kot celostna umetnina; vloga stavbarskih delavnic; arhitektura pridigarjskih redov; profana arhitektura in njen razvoj (grad, mestne palače in utrdbe)</p>	<p>Razumevanje glavnih potez razvoja gotske arhitekture in zavest o regionalnih slogih; razumevanje fenomena gotske katedrale kot celostne umetnine; poznavanje bistvenih značilnosti profane arhitekture</p>	<p>Notre-Dame, Chartres; Notre-Dame, Reims; Notre-Dame, Amiens; stolnica v Kölnu; San Francesco v Assisiju; stolnica v Milanu; St. Croce v Firencah; Palazzo Vecchio, Firenze; Doževa palača v Benetkah; Castel del Monte; grad Pierrfonds v Franciji, Carcassone</p>	<p>Šilasti lok, križni obok, gotska rebra, oporniki, oporni lok, sklepnik, rebrasti obok, fiala, rozeta, pilaster, konzola, cvetna gotika, celostna umetnina, gotske stavbarnice</p>
<p>■ Kiparstvo Podrejenost kiparstva arhitekturi in njegovo osvobajanje od arhitekturnega okvira; francoska katedralna plastika; naturalizem in obujanje antike; prostostoječa plastika; klesani in rezljani oltarji; krilni oltar kot celostna stvaritev; miniaturna plastika (slonokoščeni in zlatarski izdelki); kiparstvo internacionalnega dvorskega sloga; lepe Madone; gotski realizem v kiparstvu, poznogotski barok; ikonografija katedralne plastike (enciklopedična narava kiparskih programov); novi ikonografski motivi (lepi Kristus, Kristus Trpin, Marija Zavetnica s plaščem, pietà, maestà, Marija v rožnem vrtu, sveta nedelja)</p>	<p>Poznavanje razvoja katedralne plastike in njenega osvobajanja podrejenosti arhitekturnemu okviru; razumevanje ključnih potez v slogovnem razvoju od zgodnje do pozne gotike; poznavanje osrednjih kiparskih nalog; poznavanje slogovnih značilnosti mednarodne dvorske gotike; razumevanje vodilnih ikonografskih motivov</p>	<p>Kraljevski portal stolnice v Chartresu; zahodno pročelje stolnice v Reimsu; Marijina smrt z južnega portala stolnice v Strasbourgu; Knežji portal stolnice v Bambergu; kipi ustanovnikov v koru stolnice v Naumburgu; Krumlovska Madona; M. Pacher: krilni oltar z Marijinim kronanjem, St. Wolfgang am Abersee; Zlati konjiček iz Altöttinga; prižnica Nicola Pisana v baptisteriju v Pisi; prižnica Giovannija Pisana v Pistoii; Andrea Pisano: vrata krstilnice v Firencah</p>	<p>Katedralna plastika, sohe – stebri, krilni oltar, miniaturna plastika, mednarodni dvorski slog, gotski realizem, poznogotski barok, lepa Madona, lepi Kristus, Kristus Trpin, Marija Zavetnica s plaščem, pietà, maestà</p>
<p>■ Slikarstvo Vitraž, stensko, tabelno in knjižno slikarstvo; splošne slogovne značilnosti slikarstva (uveljavljanje naturalizma, zanimanje za prostor in perspektivo, raziskovanje gibanja, psihologizacija obrazov); mednarodni dvorski slog (slogovne značilnosti, estetski kanon, čustvenost); italijansko gotsko slikarstvo (Cimabue, Duccio in sienska šola, Giotto in florentinska šola); gotski realizem (napoved renesanse), novi ikonografski motivi; stopnjevanje pripovednosti</p>	<p>Poznavanje slogovnih značilnosti in razumevanje razvoja gotskega slikarstva; zavest o različnosti in medsebojni povezanosti slikarskih tehnik oziroma zvrsti; obvladovanje temeljnih potez mednarodne gotike v slikarskih medijih; poznavanje razvoja italijanskega gotskega slikarstva; razumevanje novih ikonografskih motivov</p>	<p>Vitraži stolnice v Chartresu; Žene ob praznem grobu, Psalter kraljice Ingeborg Danske; J. Pucelle: David igra pred Savlom, Bellevilski brevir; Mesec januar in maj v Sijajnem horariju vojvoda Berryjskega; Cimabue: Križani iz St. Croceja v Firencah; Duccio: Maestà, Madona Rucellai; Giotto: Madona Ognissanti, Sv. Frančišek pridiga pticam, San Francesco v Assisiju, Objokovanje, kapela Scrovegni v Padovi</p>	<p>Slikani oltar, diptih, triptih, poliptih, slikano okno, horarij, gotski naturalizem, sienska šola, florentinska šola, Marija v rožnem vrtu, sveta nedelja</p>

GOTIKA NA SLOVENSKEM

■ Arhitektura

Značilni tipi gotskih cerkva na Slovenskem (stopnjevanje in dvoranske cerkve); romarska cerkev na Ptujski Gori kot celostni spomenik; značilnosti celinske in primorske gotike

Poznavanje značilnih tipov gotskih cerkva na Slovenskem; razumevanje razlik med celinsko in primorsko gotiko

Opatijska cerkev v Kostanjevici; romarska cerkev na Ptujski Gori; kapela Žalostne Matere božje; opatijska cerkev v Celju; cerkvi v Kranju in v Crngrobu; kapiteljska cerkev v Novem mestu; Celjski grad; mestna loža v Kopru; "Benečanka" v Piranu

Dvoranska cerkev

■ Kiparstvo

Zgodnjegotsko kiparstvo (arhitekturna in prostostoječa obla plastika); mednarodni gotski slog in vpliv češke gotike (ptujskogorska in velikonedeljska skupina); poznogotski barok na Slovenskem; kamnita in lesena plastika (pomen materiala v izraznosti kiparskega dela), najbolj priljubljeni ikonografski motivi

Poznavanje značilnosti zgodnjegotskega kiparstva; razumevanje vpetosti slovenske umetnosti okoli leta 1400 v mednarodne umetnostne tokove; razumevanje vloge materialov za likovni izraz gotskega kiparstva

Krakovska Madona; Solčavska Madona; Križani iz Pirana; Marija Zaveznica s plaščem, Rožnovenski oltar in sv. Jakob s Ptujске Gore; sv. Katarina in sv. Barbara iz Velike Nedelje; lepa Sočutna iz celjske opatijske cerkve; sv. Ana Samotretja iz Gornje Radgone

Ostro lomljene gube

■ Slikarstvo

Oris razvoja gotskega slikarstva od zgodnjegotskega sloga ostro lomljenih gub do poznogotskega sloga in prehoda v renesanso; glavni mojstri in njihove delavnice (Janez Aquila, Janez Ljubljanski, mojster Bolfgang, Janez iz Kastva); poslikava cerkvene zunanjsčine in notranjsčine; značilni ikonografski motivi; ikonografija kranjskega prezbiterja

Poznavanje razvoja gotskega slikarstva na Slovenskem in vodilnih mojstrov oziroma delavnic; poznavanje temeljnih spomenikov stenskega, tabelnega in knjižnega slikarstva; razumevanje značilnih ikonografskih motivov

Janez Aquila: freske v Turnišču; Janez Ljubljanski: freske v cerkvi na Kureščku; mojster Bolfgang: obok prezbiterja cerkve v Mirni; Janez iz Kastva: freske v hrastoveljski cerkvi; freske v cerkvi sv. Primoža nad Kamnikom; prezbiterja cerkve v Suhi pri Škofji Loki; freska Svete nedelje iz Crngroba; Laibov oltar; Kranjski oltar

Mrtvaški ples, kranjski prezbiterja

4. NOVI VEK

4.1 RENESANSA

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Uvod v umetnost renesanse Družbene razmere v Evropi 15. in 16. stoletja; razcvet mestnih držav (gospodarska rast, razvoj demokracije); vodilna središča renesančne umetnosti (Firence, Rim, Benetke, Pariz, južna Nemčija in nizozemska mesta); kulturni razcvet; renesančni humanizem; novo vrednotenje človeka in umetnika; iznajdba tiska in pomen tiskane knjige; uveljavitev novih umetnostnih tehnik (lesorez, bakrorez, oljno slikarstvo)</p>	<p>Poznavanje družbeno-zgodovinskih razmer v 15. in 16. stoletju in dejavnikov, ki so omogočili razvoj renesančne umetnosti; poznavanje vodilnih umetniških središč in novih umetnostnih tehnik; zavedanje o pomenu renesančnega humanizma za novo vrednotenje človeka</p>	<p>Leonardo: Študija človeških proporcev po Vitruvijju; Dürer: Avtoportret iz leta 1500</p>	<p>Renesansa, humanizem, tiskana knjiga, mecen, uomo universale, študija človeških proporcev</p>
<p>ZGODNJA RENESANSA</p> <p>■ Uvod v umetnost zgodnje renesanse Približno sočasen nastop renesanse v Italiji in severno od Alp (Nizozemska); različnost kulturnozgodovinskih izhodišč italijanske in severne renesanse; značilnosti severnjaške in italijanske zgodnjerenesančne umetnosti (na severu v 15. stoletju renesansa samo v slikarstvu, v Italiji tudi v arhitekturi in kiparstvu, na severu močnejša zavezanost gotski tradiciji, v Italiji izrazit vpliv antične tradicije ...)</p>	<p>Zavedanje o različnih kulturnozgodovinskih izhodiščih renesanse v Italiji in na Nizozemskem; primerjava ključnih značilnosti nizozemske in italijanske zgodnjerenesančne umetnosti</p>	<p>Jan van Eyck: Arnolfinijeva zaroka; Sandro Botticelli: Rojstvo Venere</p>	<p>Zgodnja renesansa</p>
<p>■ Staronizozemsko slikarstvo Značilnosti staronizozemskega slikarstva (vpliv gotskega naturalizma, odsotnost antične tradicije, poudarjen realizem itd.); pomen zgodnjega razcveta oljnega slikarstva, bolj poudarjeno zanimanje za atmosfersko perspektivo, vsebinske posebnosti (prikriti simbolizem, žanr, zgodnja tihožitja, realistični portret); vodilni predstavniki: Jan van Eyck, Rogier van der Weyden, Hugo van der Goes</p>	<p>Poznavanje glavnih značilnosti staronizozemskega slikarstva; primerjava značilnosti severnjaškega in italijanskega slikarstva zgodnje renesanse; poznavanje ključnih del iz opusa Jana van Eycka in njegovih naslednikov</p>	<p>Jan van Eyck: Gentski oltar, Madona kanclerja Rollina; Van der Weyden: Snemanje s križa; Van der Goes: Poklon pastirjev</p>	<p>Staronizozemsko slikarstvo, prikriti simbolizem</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Italijansko slikarstvo Novosti v oblikovanju človeške figure (anatomska pravilnost, naturalizem, renesančni estetski kanon) in v kompoziciji (simetrične kompozicijske sheme); razvoj perspektive (geometrične in atmosferske) in oblikovanja slikarskega prostora; najpomembnejši ikonografski motivi (mitološke vsebine, portret, akt, sacra conversazione)</p>	<p>Poznavanje novosti, ki jih vpelje slikarstvo zgodnje renesanse; poznavanje najpomembnejših ikonografskih motivov</p>	<p>Masaccio: Davčni novčič, kapela Brancacci; P. Uccello: Bitka pri San Romanu; P. della Francesca: Urbinski diptih, freske z legendo sv. Križa v prezbitteriju cerkve San Francesco v Arezzu; A. Mantegna: Mrtvi Kristus, stropna poslikava, Camera degli Sposi v Vojvodski palači v Mantovi; S. Botticelli: Pomlad</p>	<p>Geometrična in atmosferska perspektiva, sacra conversazione, portretni realizem</p>
<p>■ Italijansko kiparstvo Vpliv antičnega kiparstva; raziskovanje realizma v fiziognomiji in telesu, študij anatomije, iskanje idealne lepote in uveljavljanje novega estetskega kanona (proporcionalnost, harmonična skladnost, dognanost oblik, plemenitost izraza itd.); upoštevanje zakonitosti centralne perspektive v reliefnih kompozicijah; osrednje kiperske naloge: nagrobnik, portret, konjeniški spomenik; vodilni predstavniki: Lorenzo Ghiberti, Donatello, Andrea del Verrocchio</p>	<p>Zavest o vplivnosti antičnega kiparstva; poznavanje slogovnih značilnosti in estetskih načel renesančnega kiparstva; poznavanje osrednjih kiparskih nalog</p>	<p>Ghiberti: Žrtvovanje Izaka, natečajni relief za severna vrata krstilnice v Firencah, Rajska vrata krstilnice v Firencah; Donatello: Prerok (Zuccone), David, Konjeniški spomenik Gattamelatte; Verrocchio: David, Konjeniški spomenik Bartolomea Colleoni</p>	<p>Fiziognomija, proporcionalnost</p>
<p>■ Italijanska arhitektura Obujanje antične tradicije (študij teoretskih spisov, vpliv arheoloških najdb, povzemanje in preoblikovanje stavbnih tipov, navdihovanje pri grško-rimski arhitekturni dekoraciji itd.); slogovne značilnosti; nov estetski kanon (uravnoteženost, harmonični proporci, čiste oblike, preglednost, jasnost, preprostost, zmerna uporaba arhitekturne dekoracije, poudarek na idealnih geometričnih likih in njihovi skladnosti itd.); novi urbanistični načrti (funkcionalnost in celovitost, koncept idealnega mesta); razvoj arhitekturne teorije; vodilni predstavniki renesančne arhitekture: Filippo Brunelleschi, Leon Battista Alberti, Michelozzo di Bartolomeo</p>	<p>Poznavanje arhitekturnih prvin, ki jih je renesansa povzela po antiki; razumevanje temeljnih slogovnih potez in značilnosti novega estetskega kanona; poznavanje osnov renesančnega urbanizma; poznavanje vodilnih predstavnikov italijanske renesančne arhitekture in njihovih najpomembnejših del</p>	<p>Brunelleschi: kupola florentinske stolnice, kapela Pazzi in cerkev San Lorenzo v Firencah; Alberti: palača Rucelai v Firencah, cerkev Sant' Andrea v Mantovi, Tempio Malatestiano v Riminiju; Michelozzo: palača Medici – Riccardi v Firencah</p>	

VISOKA RENESANSA

■ Uvod v umetnost visoke renesanse

Vodilna vloga Italije v umetnosti visoke renesanse; nov status umetnika kot genija; renesančni umetnik kot uomo universale; vpliv Italije na umetnost severno od Alp; začetki renesančne arhitekture in kiparstva v Franciji, na Nizozemskem in v nemških deželah

Razumevanje vloge italijanske umetnosti v obdobju visoke renesanse; razumevanje novega koncepta umetnika kot genija; poznavanje vpliva Italije na razvoj renesančne umetnosti severno od Alp

Giovanni Bellini: Pala di San Zaccaria; Dürer: Štirje apostoli

■ Italijanska arhitektura

Nadaljevanje in nadgradnja teoretskih in praktičnih načel zgodnje renesanse; slogovne značilnosti visoke renesanse; raziskovanje antične arhitekture in njen vpliv na renesančne arhitekture; vodilni predstavniki visokorenesančne arhitekture: Donato Bramante, Michelangelo Buonarroti

Razumevanje značilnosti visokorenesančne arhitekture; poznavanje vodilnih predstavnikov visokorenesančne arhitekture in njihovih najpomembnejših del

Bramante: Tempietto in načrt za cerkev sv. Petra v Rimu; Michelangelo: cerkev sv. Petra v Rimu, Medičejska kapela in preddverje Medičejske knjižnice v Firencah, Kapitolski trg v Rimu

■ Italijansko kiparstvo

Osrednje kiparske naloge in njihov razvoj v visoki renesansi; okrepljen vpliv arheoloških najdb (Apolon Belvederski, Laokoontova skupina) na razvoj kiparstva; izoblikovanje kulta osebnosti; vodilni predstavnik: Michelangelo Buonarroti

Poznavanje osrednjih kiparskih nalog in njihovega razvoja v visoki renesansi; poznavanje vodilnih predstavnikov in temeljnih spomenikov

Michelangelo: David, Pietà v cerkvi sv. Petra, Mojzes v cerkvi sv. Petra v vezeh, nagrobnik za Julija II., nagrobniki v Medičejski kapeli, Sužnja

Kult osebnosti

■ Italijansko slikarstvo

Slogovne in vsebinske značilnosti visoke renesanse; primerjava zgodnje in visoke renesanse; posebnosti treh velikih slikarskih središč (Firence, Benetke, Rim), osebne izrazne značilnosti velikanov visoke renesanse (Leonardo da Vinci, Rafaelo Santi, Michelangelo Buonarroti, Giorgione, Tiziano Vecceli)

Poznavanje slogovnih in vsebinskih značilnosti visokorenesančnega slikarstva; prepoznavanje značilnosti florentinskega, beneškega in rimskega slikarstva; poznavanje ključnih del iz opusa velikanov italijanskega slikarstva: Leonardo, Rafaelo, Michelangelo, Giorgione in Tizian

Leonardo: Madona v votlini, Mona Lisa, Sv. Ana Samotretja, Zadnja večerja; Rafael: Lepa vrtnarica, Atenska šola, portret Leona X., Sikstinska Madona; Michelangelo: Tondo Doni, Poslednja sodba in strop Sikstinske kapele; Giovanni Bellini: Pala di San Giobbe, portret doža Loredana; Giorgione: Nevihta, Trije filozofi, Speča Venera; Tizian: Assunta, Danaja, Urbinska Venera, portret papeža Pavla III. z nečakoma

Sfumato, sacra conversazione, pala, portretni realizem

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo severno od Alp Dve glavni središči (Nizozemska in Nemčija); značilnosti nizozemskega in nemškega slikarstva v obdobju visoke renesanse; severnjaški estetski ideal; severnjaški naturalizem in zanimanje za fantastično; vodilni predstavniki nizozemskega slikarstva (Hieronymus Bosch, Pieter Bruegel st.) in nemškega slikarstva (Albrecht Dürer, Lucas Cranach st., Hans Holbein ml.); Dürer in razvoj renesančne grafike</p>	<p>Poznavanje bistvenih značilnosti nizozemskega in nemškega slikarstva; poznavanje vsebinskih posebnosti severnjaškega slikarstva; primerjava značilnosti severnjaškega in italijanskega renesančnega slikarstva; poznavanje ključnih del iz Boschevega in Dürerjevega opusa</p>	<p>Bosch: Triptih s senenim vozom, Triptih z vrtom naslad; Pieter Bruegel st.: Kmečka svatba, Vrnitev lovcev; Dürer: Dvanajstletni Jezus med pismouki, bakrorez Vitez, smrt in hudič, lesorez Štirje apokaliptični jezdec; Cranach st.: Venera; Holbein ml.: Portret Erazma Rotterdamskega, Ambasadorja</p>	<p>Triptih</p>
<h2>POZNA RENESANSA</h2>			
<p>■ Uvod v umetnost pozne renesanse Oris kulturnozgodovinskih razmer (politična, verska in intelektualna kriza v Evropi); heterogenost umetniškega ustvarjanja; manierizem kot prevladujoči slogovni izraz pozne renesanse; poznorenesančni klasicizem; dvorna umetnost; intelektualizacija umetniške ustvarjalnosti; Michelangelov pomen za umetnost pozne renesanse</p>	<p>Razumevanje umetnosti pozne renesanse kot heterogenega umetnostnega obdobja; poznavanje značilnosti manierizma kot prevladujočega sloga; razumevanje Michelangelovega pomena za umetnost pozne renesanse</p>	<p>Michelangelo: Pietà Rondanini; Parmigianino: Madona z dolgim vratom</p>	<p>Manira, maniera, manierizem, poznorenesančni klasicizem</p>
<p>■ Arhitektura Nadaljevanje in izpopolnitev klasične tradicije visoke renesanse (Andrea Palladio, paladijanski klasicizem); pomen Paladia za nadaljnji razvoj arhitekture v Zahodni Evropi; iskanje novih, neklasičnih arhitekturnih rešitev (manieristična arhitektura); značilnosti manieristične arhitekture</p>	<p>Poznavanje značilnosti paladijanskega klasicizma; poznavanje značilnosti manieristične arhitekture</p>	<p>Palladio: Vila Rotonda, cerkev San Giorgio Maggiore v Benetkah; Vasari: palača Uffizi; dvorišče palače Pitti v Firencah</p>	<p>Paladijanski klasicizem</p>
<p>■ Kiparstvo Manierizem kot prevladujoči slogovni izraz v kiparstvu pozne renesanse; slogovne značilnosti manierističnega kiparstva; Michelangelov pomen za razvoj manierističnega kiparstva; manieristično oblikovanje v umetni obrti; vodilna predstavnika: Giambologna, Benvenuto Cellini</p>	<p>Poznavanje slogovnih značilnosti manierističnega kiparstva; razumevanje Michelangelovega pomena za razvoj manierističnega kiparstva</p>	<p>Giambologna: Ugrabitev Sabink, Merkur; Cellini: Perzej z Meduzino glavo, Solnica za Franca I.</p>	<p>Figura serpentinata</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Prevlada manierističnih slogovnih prvin v slikarstvu pozne renesanse; kompozicijske, likovne in vsebinske novosti manierističnega slikarstva (beg v prostor, spiralasto gibanje, spotegnjeni človeški proporci, sprememba kolorita, mitologizirane osebne zgodbe) vodilni predstavniki: Parmigianino, Rosso Fiorentino, Jacopo da Pontormo, Agnolo Bronzino, Jacopo Tintoretto, El Greco</p>	Razumevanje kompozicijskih, likovnih in vsebinskih novosti v slikarstvu; poznavanje vodilnih predstavnikov in njihovih najpomembnejših del	Fiorentino: Snemanje s križa; Pontormo: Polaganje v grob; Bronzino: Alegorija ljubezni, Portret Eleonore Toledske s sinom; Tintoretto: Zadnja večerja, Odkritje trupla sv. Marka; El Greco: Pogreb grofa Orgaza, Laokoont	Beg v prostor, spiralasto gibanje, mitologizirana osebna zgodba

RENASANSA NA SLOVENSKEM

<p>■ Arhitektura Značilnosti renesančne arhitekture na Slovenskem (severnjaški in italijanski vpliv, regionalna odvisnost); najpomembnejši tipi profane arhitekture (renesančni grad, mestna hiša, mestna palača); renesančne prvine v sakralni arhitekturi (pojmovanje prostora, arhitekturna dekoracija itd.)</p>	Razumevanje regionalne odvisnosti renesančne arhitekture na Slovenskem; poznavanje ključnih tipov profane arhitekture in renesančnih prvin v sakralni arhitekturi	Grad Krumperk; grad Brežice; mestna hiša (rotovž) v Mariboru; vrata Muda v Kopru	Rotovž
<p>■ Kiparstvo Značilnosti renesančne plastike na Slovenskem; zasnova in izvedba renesančnih načel v reliefu; razvoj protestantskih nagrobnikov</p>	Poznavanje značilnosti renesančnega kiparstva na Slovenskem in razvoja protestantskih nagrobnikov	Osald Kittel: nagrobnik Krištofa Ravbarja in Andrejev oltar v cerkvi v Gornjem Gradu	Protestantizem
<p>■ Slikarstvo Italijanski in severnjaški vplivi v slovenskem renesančnem slikarstvu; zavezanost gotski tradiciji in prehod iz pozne gotike v renesanso; fragmentarna ohranjenost renesančnega slikarstva na Slovenskem; pozna renesansa in prehod v barok; pomen renesančnih ilustriranih tiskov</p>	Poznavanje posebnosti slovenskega renesančnega slikarstva, vpetega med dolgoživo tradicijo gotike in zgodnjim barokom; zavest o pomenu zgodnjih tiskov na Slovenskem	Freske v cerkvi sv. Primoža nad Kamnikom; Lutrovska klet v Sevnici; Celjski strop; naslovnica Dalmatinove biblije	Zgodnji tiski

4.2 BAROK

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Uvod v baročno umetnost Oris kulturnozgodovinskih razmer (absolutizem, verska obnova v katoliški Cerkvi); središča baročne ustvarjalnosti; razlike v umetnosti Italije, Španije, Francije, Nemčije ter Flamske in Holandije; celostna umetnina; monumentalnost in razgibanost; raznovrstnost baročne umetnosti (od iluzionizma do klasicizma); preseganje meja posameznih zvrsti likovne umetnosti</p>	<p>Razumevanje ključnih razmer za nastanek in razvoj baročne umetnosti; poznavanje geografske razprostranjenosti in časovne razsežnosti baročne umetnosti; poznavanje in razumevanje glavnih značilnosti baročne umetnosti v različnih deželah</p>	<p>J. L. Mansart in Le Brun: Zrcalna galerija dvorca Versailles; Bernini: Trg sv. Petra, Vatikan</p>	<p>Barok, protireformacija, jezuiti, dinamika, celostna umetnina</p>
<p>■ Arhitektura Prostorska reforma in nova urbanistična zasnova Rima pod papežem Sikstom V.; rimska baročna arhitektura kot znamenje papeške moči in protireformacije; Il Gesù kot prototip jezuitske cerkvene arhitekture; dvorec kot politična propaganda absolutističnega vladarja; baročni park: podredivitev narave v okviru arhitekture; vpliv italijanskega baroka na razvoj baročne arhitekture severno od Alp; vodilna predstavnika: Francesco Borromini in Giovanni Lorenzo Bernini</p>	<p>Razumevanje prostorskih in konstrukcijskih novosti baročne arhitekture; poznavanje glavnih organizacijskih in konstrukcijskih značilnosti sakralne arhitekture; poznavanje glavnih predstavnikov rimskega baroka in njihovega vpliva na razvoj arhitekture severno od Alp; razumevanje politične in propagandne vloge baročnega dvorca; razumevanje novega razmerja med naravo in arhitekturo</p>	<p>G. Vignola in G. della Porta: Il Gesù, Rim; Bernini: Sant' Andrea al Quirinale, Rim; Borromini: S. Carlo in Sant' Agnese, Rim; L. le Vau in J. L. Mansart: dvorec Versailles; J. F. von Erlach: dvorec Schönbrunn in sv. Karel Boromejski, Dunaj</p>	<p>Ovalni prostor, valujoča stena</p>
<p>■ Kiparstvo Arhitekturna plastika (oprema kapel, oltarji, nagrobniki); samostojna plastika; kiparska oprema vodnjakov; kompozicijske novosti (razgibanost, sukanje v prostoru, svetlobni kontrasti); upodabljanje telesnega in duševnega junaštva; umetnoobrtni izdelki (zlatarstvo, tapiserija) in njihova vloga v okviru celostne umetnine; vodilni predstavnik: Giovanni Lorenzo Bernini</p>	<p>Poznavanje glavnih zvrsti baročnega kiparstva in njihovih značilnosti; razumevanje pomena kiparske opreme v okviru arhitekture; poznavanje pomena in vpliva Berninijevih del; poznavanje glavnih zvrsti oblikovanja in njihove vloge</p>	<p>Bernini: Apolon in Dafne, David, Zamaknjenje sv. Terezije, Prestol sv. Petra, portret kardinala Scipiona Borgheseja, nagrobnik papeža Urbana VIII. in Vodnjak štirih rek</p>	<p>Stebri oltar</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Italijansko iluzionistično stensko slikarstvo (sakralno in posvetno); bolonjski kvadraturisti; slikarske akademije; nova vloga svetlobe; tehnične in slogovne novosti (živost barv, razblinjanje obrisov, slikovitost); ikonografske in motivne novosti (povečana priljubljenost mitoloških tem, novi verski motivi in krščanska posebitev: božja Previdnost, Modrost); vodilni predstavnik: Michelangelo Merisi da Caravaggio</p>	<p>Poznavanje razvoja italijanskega iluzionističnega slikarstva; razumevanje pomena slikarskih akademij; razumevanje novega pomena svetlobe v Caravaggievih delih</p>	<p>P. da Cortona: Slava vlade Urbana VIII., Palazzo Barberini, Rim; A. Carracci: poslikava stropa, Palazzo Farnese, Rim; Caravaggio: Poklicanje sv. Mateja, Bakhos, Kristus v Emavsu</p>	<p>Iluzionizem, kvadraturisti, apoteoza, chiaroscuro</p>
<p>Značilnosti flamskega slikarstva; vodilni predstavnik: Peter Paul Rubens</p>	<p>Poznavanje glavnih značilnosti flamskega slikarstva</p>	<p>Rubens: Poroka Marije Medičejske, Ugrabljenje Levkipovih hčera in Avtoportret z Isabelo Brandt, Parisova sodba</p>	<p>Skupinski portret, oltarna slika, križev pot, marina, veduta</p>
<p>Vsebinske posebnosti holandskega slikarstva (žanr, tihožitje, portret); priljubljenost skupinskih portretov na Holandskem; vodilni predstavnik: Rembrandt van Rijn</p>	<p>Poznavanje glavnih značilnosti in avtorjev holandskega slikarstva; razumevanje razlik med flamskim in holandskim baročnim slikarstvom (katolištvo in protestantizem)</p>	<p>Rembrandt: Nočna straža, Anatomija dr. Tulpa, Avtoportret, Stogoldinarski list; F. Hals: Regentinje zavetišča za starce v Haarlemu; J. Vermeer: Dekle, ki bere pismo, Mlekarica, Pogled na Delft</p>	
<p>Značilnosti španskega slikarstva; razširjenost in pomen nabožnih podob v Španiji; vodilni predstavnik: Diego Velázquez</p>	<p>Poznavanje glavnih značilnosti in predstavnikov španskega baročnega slikarstva</p>	<p>Velázquez: Pivci, Las Meninas, Las Lanzas; E. Murillo: Brezmadežna, Beraček; F. de Zurbarán: Tihožitje s pomarančami</p>	
<p>Značilnosti francoskega slikarstva; velik pomen zgodovinskega in krajinskega slikarstva v Franciji</p>	<p>Poznavanje glavnih značilnosti francoskega baročnega slikarstva in posebnega pomena krajine v francoskem slikarstvu</p>	<p>N. Poussin: Et in Arcadia Ego; C. Lorrain: Vkrcanje sv. Pavle</p>	

BAROK NA SLOVENSKEM

■ Uvod v umetnost baroka na Slovenskem

Časovna opredelitev obdobja; pomen katoliške verske prenove; ustanovitev, vloga in pomen *Academie operosorum*; Ljubljana kot žarišče baroka na Slovenskem; italijanski in srednjeevropski umetnostni vplivi; barok kot najpomembnejše in najplodnejše umetnostno obdobje po gotiki; izstop slovenskega umetnika iz anonimnosti in njegova uveljavitev v družbi

Poznavanje časovnega okvira obdobja; predstavitev prehoda v barok v povezavi s katoliško versko prenovo; poznavanje vloge in pomena *Academie operosorum* za razmah baroka na Slovenskem; poznavanje vloge Ljubljane kot žarišča baročne umetnosti; poznavanje baroka kot najpomembnejšega in najplodnejšega umetnostnega obdobja po gotiki

A. Pozzo: stolnica v Ljubljani (zunanjščina, notranjost); romarska cerkev na Sladki Gori (zunanjščina, notranjost)

Academia operosorum

■ Arhitektura

Prehod v barok sprva v cerkveni arhitekturi; uveljavitev jezuitskega arhitekturnega tlorisa in razširjenost centralnega tlorisa; bistvene značilnosti in razlike med kranjskim (italijanski vplivi) in štajerskim barokom (srednjeevropski vplivi); ljubljanska baročna arhitektura kot vrh baročne arhitekture pri nas; razmah profane arhitekture (palače, dvorci); uveljavitev domačih stavbarjev (Gregor Maček)

Poznavanje uveljavitve jezuitskega tlorisa pri nas in razširjenosti centralnega tlorisa; predstavitev arhitekturnih značilnosti in razlik kranjskega in štajerskega baroka; poznavanje ljubljanske baročne arhitekture; predstavitev značilnosti profane arhitekture; zavest o uveljavitvi domačih mojstrov

Romarska cerkev v Novi Štifti; kapela sv. Frančiška Ksaverija pri cerkvi sv. Jakoba, Ljubljana; uršulinska cerkev v Ljubljani; križevniška cerkev v Ljubljani; mestna hiša v Ljubljani; C. Zulliani: Schweigerjeva hiša v Ljubljani; M. Perski: cerkev v Gornjem Gradu; cerkev sv. Ane, Tunjice; dvorci: Zemono, Dornava, Štatenberg

Baročna Ljubljana

■ Kiparstvo

Pojav zlatih oltarjev; regionalna zaznamovanost kiparstva na Slovenskem; navezava na italijanska izhodišča; uveljavitev beneško šolanah kiparjev v Ljubljani; vloga in kiparski opus Francesca Robba v Ljubljani; značilnosti štajerskega baroka (navezava na avstrijska izhodišča), družina Straub in njeno delovanje

Zavest o pojavu zlatih oltarjev; opredelitev regionalne odvisnosti kiparstva na Slovenskem; predstavitev značilnosti italijansko vplivanega kiparstva; poznavanje opusa F. Robba; predstavitev značilnosti štajerskega baroka in poznavanje dela Jožefa Strauba

J. Plumenberger: veliki oltar na Muljavi; A. Putti: Emonski škofje, portal semeniške knjižnice, Ljubljana; J. Contieri: Črni kralj in bela kraljica (Evropa in Afrika); Robba: veliki oltar cerkve sv. Jakoba, Ljubljana, veliki oltar uršulinske cerkve, Ljubljana; oltar sv. Rešnjega telesa, ljubljanska stolnica, Vodnjak treh kranjskih rek, Ljubljana; Jožef Straub: kužno znamenje, Maribor; Sv. Zaharija

Zlati oltar

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Razvoj vzporeden z arhitekturo in kiparstvom; vplivi iz Italije in Srednje Evrope; tabelno in monumentalno stensko slikarstvo; baročni stropni iluzionizem v profani arhitekturi (mitološke vsebine); Giulio Quaglio in iluzionistično slikarstvo cerkvenih notranjščin; ljubljanski krog štirih slikarjev: Valentin Metzinger, Fortunat Bergant, Franc Jelovšek, Anton Cebej; predstavitev slikarjev, njihovih značilnosti in del</p>	<p>Opredeleitev zvrsti, vplivov in motivov baročnega slikarstva; poznavanje profanega stropnega iluzionističnega slikarstva z mitološkimi poslikavami; poznavanje sakralnih poslikav s Quagliem in njegovo vlogo v razvoju stropnega iluzionizma; poznavanje štirih slikarjev ljubljanskega kroga (Metzinger, Bergant, Jelovšek, Cebej) in značilnosti njihovega slikarstva</p>	<p>Almanach: Veselo omizje; strop viteške dvorane brežiškega gradu; J. C. Waginger: Heraklejeva apoteoza, Dornava; Quaglio: Apoteoza sv. Nikolaja, ljubljanska stolnica, Alegorija teologije, strop semeniške knjižnice; Jelovšek: Sveta Družina, poslikava kupole cerkve na Sladki Gori; Metzinger: Apoteoza Frančiška Saleškega; Bergant: Portret Daniela barona Erberga, Portret Ane Marije Erberg, Križev pot, Stična; Cebej: Sv. Florijan</p>	

4.3 ROKOKO

<p>■ Uvod v umetnost rokokoja Umetnostni slog 18. stoletja, ki se razvije v Franciji, vidneje uveljavi v Nemčiji, Avstriji in Benetkah; rokoko kot zadnja stopnja baroka; nagnjenje do dekorativnosti; uporaba značilne ornamentike nepravilnih oblik (motiv školjke, <i>rocaille</i>); lahkotnost, igrivost, rafiniranost, gracioznost, moda eksotičnih motivov in predmetov</p>	<p>Razumevanje rokokoja kot sklepne stopnje baročne umetnosti, ki se razvije v Franciji; poznavanje glavnih značilnosti rokokojske umetnosti</p>	<p>Watteau: Vkrcaje za otok Kitero</p>	<p>Rokoko</p>
<p>■ Arhitektura V nemških in avstrijskih deželah uveljavitev v monumentalni posvetni in cerkveni arhitekturi; v Franciji in večini drugih evropskih držav se izrazi predvsem v notranji opremlitvi</p>	<p>Zavest o značilnostih nemškega rokokoja; razumevanje oblikovanja interierja kot ključne rokokojske arhitekturne naloge; poznavanje dekorativnih značilnosti in rokokojske ornamentike</p>	<p>G. Bofrand: Princesin salon v Hôtel de Soubise; D. Zimmermann: cerkev v Wiesu</p>	<p>Školjčni motiv, <i>rocaille</i></p>
<p>■ Kiparstvo Dekorativna vloga kiparstva; pomen drobne plastike; naraščajoči pomen porcelana</p>	<p>Poznavanje dekorativne vloge kiparstva in uveljavitve porcelana</p>	<p>F. A. Bustelli: porcelanaste figurice comedie dell'arte</p>	<p>Porcelan</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Značilnosti francoskega rokokojskega slikarstva (školjčni motiv, drobljenost, valovitost oblik, poseben kolorit) in priljubljeni motivi (krajina, mitološki prizori, galantni prizori, aristokratski in meščanski portret); italijansko rokokojsko slikarstvo, raziskovanje svetlobe (razkrajanje snovi) in priljubljeni motivi (vedute, marine); družbena kritika angleškega slikarstva; vodilni predstavniki: Jean-Antoine Watteau, Jean-Honoré Fragonard, François Boucher, Giambattista Tiepolo, Canaletto, Willam Hogarth</p>	<p>Poznavanje glavnih značilnosti in motivov francoskega rokokojskega slikarstva; poznavanje glavnih značilnosti italijanskega rokokojskega slikarstva in pomena njegovega raziskovanja svetlobe; razumevanje pomena družbenokritične razsežnosti angleškega slikarstva za nadaljnji razvoj</p>	<p>Watteau: Gilles; Fragonard: Gugalnica; Boucher: Počivajoče dekline, Madame de Pompadour; Tiepolo: Personifikacija Amerike, knezoškofijska palača v Würzburgu; Canaletto: Pogled na sv. Marka in Dožev palačo; Hogarth: Mariage à la Mode</p>	<p>Galantne teme (<i>fêtes galantes</i>)</p>

ROKOKO NA SLOVENSKEM

<p>Rokokojski vpliv na Slovenskem ni močan, vidneje se uveljavi v dekoraciji posamezne notranjščine</p>	<p>Poznavanje uveljavitev rokokoja na Slovenskem v dekoraciji posamezne notranjščine</p>	<p>Romarska cerkev sv. Roka nad Šmarjem pri Jelšah; stopnišče Gruberjeve palače v Ljubljani; stopnišče mariborskega gradu</p>
---	--	---

5. UMETNOST 19. IN 20. STOLETJA

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>5.1 NEOKLASICIZEM</p> <p>■ Uvod v umetnost neoklasicizma Oris kulturnozgodovinskih okoliščin (vpliv idej francoskega razsvetljenstva; francoska revolucija; Napoleonov vzpon in njegova osvajanja; nova arheološka odkritja, razvoj akademizma in historizma)</p> <p>■ Arhitektura Splošne slogovne značilnosti neoklasicistične arhitekture; obnavljanje motivov in oblik antične umetnosti; uveljavitev obsežnih perspektivnih zasnov v urbanizmu; poznavanje empira in njegove vloge v notranji dekoraciji</p>	<p>Razumevanje in ločevanje pojmov klasika, klasicizem in neoklasicizem; razumevanje vpliva arheoloških odkritij in umetnostne teorije na likovno umetnost; razumevanje razvoja akademizma in historizma</p> <p>Poznavanje slogovnih značilnosti neoklasicistične arhitekture; razumevanje vpliva in povzemanja antičnega arhitekturnega jezika</p>	<p>J. G. Sofflot: Panteon, Pariz; Canova: Napoleon Bonaparte</p> <p>K. G. Langhans: Brandenburška vrata, Berlin; Vignon in drugi: La Madeleine, Pariz; C. Percier in L. Fontaine: Slavolok zmage, Pariz; K. F. Schinkel: Stari muzej, Berlin</p>	<p>Klasika, klasicizem, neoklasicizem, francosko razsvetljenje, akademizem, historizem</p> <p>Empir</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Kiparstvo Slogovne in motivne značilnosti neoklasicističnega kiparstva; zgledovanje po klasični antiki; neoklasicistični estetski kanon; poglobljena vsebinska obravnava antične mitologije; vodilni predstavnik: Antonio Canova</p>	Poznavanje splošnih slogovnih in vsebinskih značilnosti neoklasicističnega kiparstva; razumevanje vloge in pomena klasične antike (slogovno in vsebinsko) za neoklasicistično kiparstvo	Canova: Amor in Psihe, Paolina Borghese, Sokratova smrt (relief)	
<p>■ Slikarstvo Splošne slogovne značilnosti neoklasicističnega slikarstva; poudarjena sporočilnost, vezana na antično moralo in etiko; zgodovinski motivi; vodilni predstavnik: Jacques Louis David</p>	Poznavanje slogovnih značilnosti neoklasicističnega slikarstva; prepoznavanje novih vsebin umetniških del, vezanih na sočasne zgodovinske dogodke in moralne poučne motive iz antične zgodovine, književnosti in mitologije	David: Prisega Horacijev, Umrjeni Marat, Kronanje Jožefine, Napoleon na Prelazu sv. Bernarda; A. D. Ingres: Velika odaliska	

NEOKLASICIZEM NA SLOVENSKEM

<p>■ Arhitektura Nadaljevanje močne navezanosti na baročno tradicijo; manj izrazito uveljavljanje klasicističnih slogovnih značilnosti na Slovenskem</p>	Razumevanje specifičnih razmer, ki onemogočajo širši razvoj neoklasicizma na Slovenskem; prepoznavanje posameznih slogovnih značilnosti neoklasicističnega arhitekturnega jezika	F. Coconi: fasada Souvanove hiše v Ljubljani; vrtna paviljona graščine Dol pri Ljubljani	
<p>■ Slikarstvo Slogovne prvine klasicizma v slikarstvu lokalnih delavnic na Slovenskem; Franc Kavčič in njegova vloga neoklasicističnega slikarja na Dunaju</p>	Poznavanje najpomembnejših Kavčičevih del; zavest o njegovi vlogi profesorja na dunajski akademiji	Kavčič: Fokion z ženama, Salomonova sodba	

5.2 HISTORČNI SLOGI V ARHITEKTURI

<p>■ Zanimanje za preteklost, povezano s prebujeno narodno zavestjo; zgledovanje po zgodovinskih slogih; oblikovanje neoslogov (neoromanika, neogotika, neorenesansa, neobarok) ob uporabi nove tehnologije gradnje</p>	Poznavanje značilnosti historičnih del; razumevanje povezave med zanimanjem za preteklost in zgledovanjem po zgodovinskih slogih; prepoznavanje neoslogov; zavest o tem, da pri izbiri neosloga odloča njegov simbolni značaj; poznavanje uporabe novih tehničnih dosežkov in materialov pri gradnji stavb	C. Garnier: Opera v Parizu; Riedel-Dollmann: grad Neuschwanstein, Bavarska; C. Barry: londonski parlament; H. von Ferstel: Votivna cerkev, Dunaj	Historicizem, historični slogi, eklekticizem, psevdoslogi, neoslogi
---	--	--	---

HISTORIČNI SLOGI NA SLOVENSKEM

■ Historicizem na Slovenskem opredeljuje politična povezanost z avstro-ogrsko monarhijo

Razumevanje razmaha historizma v avstro-ogrski monarhiji, ki z naraščanjem narodne zavesti dobi nacionalni poudarek

G. Pascoli: fasada frančiškanske cerkve v Novem mestu; J. Hrasky: Deželno gledališče v Ljubljani (zdaj Opera); L. Theyer: Filipov dvorec in Kresija v Ljubljani

5.3 INŽENIRSKA ARHITEKTURA

■ Vpliv in posledice industrijske revolucije in novih tehnologij na arhitekturo; pojav novih gradbenih konstrukcij, ki prodirajo v jedro arhitekture in prevzemajo vse vidnejšo estetsko vlogo; nove gradbene naloge; vloga in pomen Združenih držav za razvoj gradnje v višino

Razumevanje povezanosti industrijske revolucije, novih tehnologij, konstrukcij in številnih gradbenih nalog (železniške postaje, razstaviščne stavbe, objekti za svetovne razstave) na izoblikovanje inženirske arhitekture; poznavanje razvoja nebotičnikov in začetkov funkcionalne gradnje

J. Paxton: Kristalna palača, London; G. Eiffel: Eifflov stolp, Pariz; L. Sullivan: Wainwrightov nebotičnik, St. Louis, Missouri

Industrijska gradnja, inženirske konstrukcije, nebotičnik, funkcionalna gradnja

5.4 ROMANTIKA

■ **Uvod v umetnost romantike**
Oris kulturnozgodovinskih razmer (konec Napoleonove dobe, obnove francoske monarhije, nacionalna gibanja, grške vojne s Turki; umetnik v 19. stoletju ustvarja dela zase in iz lastne pobude; začetek dobe razstav in časopisne umetniške kritike); romantika kot stanje duha, jedro romantike pomeni revolucionarno, bolj neposredno razumevanje sveta in človeka, pristnejši stik z naravo in z globinami posameznikove duševnosti; romantika zavestno išče nove vsebine (narava, zagledanost v preteklost, eksotika, literatura) in nov likovni izraz (ustvarjalna subjektivnost)

Poznavanje ključnih kulturnozgodovinskih sprememb v družbi; razumevanje, da romantika v likovni umetnosti ni enovit slog, je bolj stanje duha, »romantičnega razpoloženja«; poznavanje najpomembnejših vsebinskih in oblikovnih značilnosti romantike; razumevanje, da namesto razumskosti in moralno-didaktičnih vsebin prevladujejo čustvenost, poetika in osebne občuteni odnos do lepega

Friedrich: Popotnik nad zamegljeno pokrajino; Delacroix: Sardanapalova smrt

Romantika, individualizem, krajinarstvo

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Slikarstvo Nacionalna odvisnost romantičnega slikarstva; vpetost francoske romantike v družbeno dogajanje; literarni in zgodovinski motivi romantičnega slikarstva; romantično doživetje krajine in sublimno slikarstvo; vloga akvarela za razvoj angleškega krajinarstva; vodilni predstavniki: Théodore Géricault, Eugène Delacroix, Caspar David Friedrich, William Turner, John Constable; Francisco Goya kot vizionar moderne umetnosti</p>	<p>Zavedanje nacionalne odvisnosti romantičnega slikarstva; poznavanje francoske dramatične slikovitosti, zavezanosti sočasnemu dogajanju, zgodovinskim in literarnim motivom; predstavitev metafizične razsežnosti krajine in njene simbolne pomenljivosti; razumevanje vloge in pomena akvarela za razvoj romantične krajine; poznavanje revolucionarnih novosti Goyevega slikarstva</p>	<p>Géricault: Splav meduze; Delacroix: Svoboda vodi ljudstvo, Alžirke; Friedrich: Menih na morski obali; Constable: Seneni voz; Turner: Dež, para in hitrost, Snežni vihar na morju; Goya: Gola Maja, Portret Karla IV. in njegove družine, 3. maj 1808: streljanje upornikov, Grozote vojne (jedkanica)</p>	<p>Sublimno slikarstvo, metafizika</p>
<p>■ Kiparstvo Slogovne in vsebinske značilnosti romantičnega kiparstva</p>	<p>Poznavanje novih vsebin romantičnega kiparstva v tradiciji baročne plastike</p>	<p>F. Rude: Odhod prostovoljcev iz leta 1792 (marseilleza)</p>	

ROMANTIKA IN BIDERMAJER NA SLOVENSKEM

<p>■ Uvod v umetnost romantike in bidermajerja na Slovenskem Vpliv družbeno-zgodovinskih razmer na uveljavitev bidermajerja kot značilne meščanske kulture v razmerah po dunajskem kongresu; romantika na Slovenskem bolj kot spremljava, kot sestavni vsebinski del (čustveni poudarek ali razpoloženski nadih)</p>	<p>Razumevanje in poznavanje razlogov za uveljavitev bidermajerja kot značilne srednjeevropske meščanske kulture; poznavanje bidermajerja kot kulturnozgodovinskega pojma, ki ponazarja odnos do življenja</p>	<p>Pernhart: Klanško jezero v nevihti; Tominc: Družina dr. Frušiča</p>	<p>Bidermajer, meščanski portret</p>
<p>■ Slikarstvo Vsebinske in slogovne značilnosti bidermajerja na Slovenskem; uveljavitev meščanskega portreta z vsemi detajli noše, okrasa, meščanskega udobja in etikete (vodilni predstavniki: Matevž Langus, Mihael Stroj in Jožef Tominc); vzpon krajinarstva kot popotne topografske vedute (vodilna predstavnika: Marko Pernhart in Anton Karinger)</p>	<p>Predstavitev vsebinskih in slogovnih značilnosti meščanskega portreta; poznavanje vzpona krajinarstva kot meščanske interpretacije naravnih vrednot</p>	<p>Langus: Ljubljanski trgovec Hohn; Tominc: Avtoportret, Družina Mosconovih, Podoba očeta; Stroj: Luiza Pesjakova; Pernhart: Panorama s Stola; Karinger: Triglav iz Bohinja</p>	<p>Topografska veduta</p>

5.5 REALIZEM

■ Uvod v umetnost realizma

Oris kulturnozgodovinskih okoliščin, ki vplivajo na začetek realizma (hiter razvoj eksaktnih, naravoslovnih znanosti, ki se kažejo v filozofskem materializmu in življenjskem pozitivizmu, industrijska revolucija in njene posledice); realizem kot čimbolj objektivno prikazovanje resničnosti; nov razpon motivov (mestna in podeželska revščina)

Poznavanje kulturnozgodovinskih okoliščin, ki vplivajo na nastop realizma; predstavitev realizma kot smeri, ki poskuša podobo vsakdanje resničnosti prikazati čimbolj objektivno; razložiti osredotočenost slikarjev na sodobnost

Courbet: Pogreb v Ornansu; Millet: Paberkoyalke

Realizem, naturalizem

■ Slikarstvo

Splošne slogovne in vsebinske značilnosti realizma; politični aktivizem in zavzetost umetnikov; zapisovanje resničnosti brez razkazovanja čustev; povečevanje kmečkega dela in malega človeka v slikarstvu; nastop plenerizma v barbizonski šoli; vodilni predstavniki: Honoré Daumier, Gustave Courbet, Jean-François Millet

Poznavanje družbenokritične drže in aktivizma slikarjev; razumevanje neposrednega slikanja resničnosti brez razkazovanja čustev; predstavitev novega motivnega sveta realizma: kmet, delavec, mesto, svet dela; poznavanje začetkov in posledic slikanja na prostem

Daumier: V vagonu tretjega razreda, Ulica Transnonain (litografija); Courbet: Slikarjev atelje; Millet: Avemarija; C. Corot: Most v Nantesu

Litografija, karikatura, pariški salon, barbizonska šola, plenerizem

REALIZEM NA SLOVENSKEM

■ Uvod v umetnost realizma na Slovenskem

Uveljavitev smeri v ozkem umetnostnem krogu, brez ustreznega domačega družbenega zaledja; opozorilo na evropska umetnostna središča, kjer so se slovenski umetniki ustalili in delali (München, Pariz)

Razumevanje razlogov za delovanje slovenskih umetnikov v tujini

Jurij Šubic: Pred lovom; Kobilca: Poletje

■ Slikarstvo

Temeljne slogovne in vsebinske značilnosti realizma na Slovenskem; realizem v portretnem slikarstvu (vodilna predstavnika: Janez Šubic, Ivana Kobilca); žanrske in atmosferske krajinske študije (vodilni predstavnik: Jurij Šubic); realistični interierji s poudarjeno psihologizacijo (Jožef Petkovšek); vloga in načela münchenske zasebne slikarske šole Antona Ažbete

Predstavitev značilnosti slovenskega realizma pri posameznih avtorjih; védenje, da se slovenski realisti izražajo predvsem z življenjsko neposrednostjo, s sproščeno izrabo barv in svetlobe, v portretih pa iščejo osebnostne poteze portretirancev in njihova duševna razpoloženja; poznavanje začetkov uporabe fotografije v slikarstvu

Janez Šubic: Podoba očeta; Jurij Šubic: Stara mati šiva, Portret dr. Ivana Tavčarja; Petkovšek: Doma; Ažbe: Zamorka, Pevska vaja; Kobilca: Kofetarica, Otroci v travi; F. Vesel: Likarice

Ažbetova slikarska šola, atmosferske krajinske študije

■ Kiparstvo okoli leta 1900

Uveljavljanje realizma v kiparstvu; vezanost na akademizem ali historizem

Poznavanje portretov kulturnih delavcev, narejenih v tem obdobju

A. Gangel: spomenik Valentinu Vodniku; I. Zajec: spomenik F. Prešernu

Akademizem

5.6 IMPRESIONIZEM

■ Uvod v slikarstvo impresionizma

Impresionizem kot nov način izražanja, ki se na uradnih razstavah akademske umetnosti ne more uveljaviti; Salon zavrnjenih leta 1863, prva razstava impresionistov leta 1874 kot alternativni načini razstavljanja; vsebinsko obračanje impresionizma k »heroizmu vsakdanjega življenja« (kavarne, zabave, praznovanja, sprehodi); obravnavanje motiva krajine kot čistega vizualnega vtisa

Razumevanje skupnega namena umetnikov, da se izrazijo zunaj zaprtega okolja uradno posvečene umetnosti; poznavanje novega načina izražanja, razvezanega od literarnosti in simbolike, tradicionalnih pravil; razumevanje, da impresionizmu ni le za zvesto predstavljanje narave, temveč poskuša ujeti nenehno gibajočo se stvarnost

Manet: Zajtrk na travi;
Monet: Impresija:
sončni vzhod

Salon zavrnjenih,
impresija,
impresionizem,
čisti vizualni vtis

■ Slikarstvo

Splošne slogovne in vsebinske značilnosti impresionističnega slikarstva; slikanje na prostem, ki sledi svetlobnim in atmosferskim spremembam; novosti v tehniki; uveljavitev načela čistih barv; nov motivni svet; Édouard Manet kot inovator, »učitelj« in spremljevalec impresionistov; vodilni predstavniki: Claude Monet, Auguste Renoir, Edgar Degas

Predstavitev slikarstva na prostem in s tem povezanih sprememb v razumevanju barve, svetlobe, motiva; poznavanje Manetove vloge kot sodobnika (spremljevalca) impresionistov; poznavanje vodilnih predstavnikov impresionizma in značilnosti njihovega slikarstva

Manet: Olimpija; Monet: Postaja Saint-Lazare, Lokvanji; Renoir: Gugalnica, Le Moulin de la Galette, Zajtrk veslačev; Degas: Absint, Priklon

IMPRESIONIZEM NA SLOVENSKEM

■ Uvod v slikarstvo impresionizma na Slovenskem

Slovenski impresionizem kot zapoznili odmev francoskega impresionizma in kot specifična oblika evropskega postimpresionizma; impresionizem kot nastop modernizma na Slovenskem; začetki institucionalizacije umetnosti na Slovenskem

Ovrednotenje specifičnega mesta slovenskega impresionizma v Evropi; predstavitev impresionizma kot prvega modernega likovnega gibanja na Slovenskem; poznavanje počasne vzporedne institucionalizacije umetnosti na Slovenskem

Grohar: Pomlad;
Jakopič: Breze v jeseni

■ Slikarstvo

Splošne slogovne in vsebinske značilnosti slovenskega impresionizma; poudarjena osebna izpovedna nota; osredotočenost na lirično krajino (značilna »štimmunga«); vodilni predstavniki: Ivan Grohar, Rihard Jakopič, Matija Jama, Matej Sternen

Opredelitev splošnih vsebinskih in slogovnih značilnosti slovenskega impresionizma; poznavanje posebnih značilnosti vsakega od štirih vodilnih predstavnikov slovenskega impresionizma in njihov osebni razvoj

Grohar: Macesen, Sejalec, Črednik;
Jakopič: Križanke v jeseni, Sava, Slepec;
Jama: Vas v zimi, Most čez Dobro, Vrbe;
Sternen: Rdeči parazol, Na divanu, Ležeči akt

»Štimmunga«

5.7 POSTIMPRESIONIZEM

■ Uvod v slikarstvo postimpresionizma

Slogovno heterogeno obdobje, ki mu je skupna želja po raziskovanju posameznih vidikov impresionizma in težnja po vsebinsko bogatejši in intelektualnejši umetnosti; opaznost umetnikov z izvirnim osebnim izrazom; vpliv neevropskih kultur na umetniško ustvarjalnost

Razumevanje postimpresionizma kot heterogenega obdobja, v katerem umetniki raziskujejo posamezne vidike impresionizma; prepoznavanje novih intelektualnih pobud; zavest o medkulturnih vplivih

Cézanne: Velike kopalke; Gauguin: Rumeni Kristus

Postimpresionizem

■ Slikarstvo

Predstavitev posameznih osebnosti in značilnosti njihove umetniške govorice: Cézannovo raziskovanje stvarnosti in njegov vpliv na umetnost 20. stoletja; van Goghovo osebno doživetje slikarstvo; slogovne in vsebinske novosti Gauguinove umetnosti; Georges Seurat in njegovo raziskovanje rabe barve; začetki razvoja plakatne umetnosti (Henri de Toulouse-Lautrec)

Poznavanje glavnih predstavnikov postimpresionizma (Paul Cézanne, Paul Gauguin, Vincent van Gogh) in njihovih usmeritev; predstavitev njihovega sloga slikanja in njihovega vpliva na umetnost 20. stoletja; poznavanje značilnosti pointilizma; razumevanje vloge Toulouse-Lautreca za razvoj plakata

Seurat: Nedeljski popoldan na otoku La Grande Jatte; van Gogh: Avtoportret z obrito glavo, Zvezdna noč, Žitno polje s krokarji; Gauguin: Zdrava, Marija!, Od kod prihajamo, kdo smo, kam gremo?; Cézanne: Gora Sainte-Victoire, Tihožitje; Toulouse-Lautrec: La Goulue

Neoimpresionizem, pointilizem, divizionizem, plakat

■ Kiparstvo

Odmik od akademizma 19. stoletja k novim kiparskim tehnikam in k novim interpretacijam tradicionalnih motivov; vodilni predstavnik: Auguste Rodin

Poznavanje prispevka Augusta Rodina k razvoju novih kiparskih tehnik in interpretacij

Rodin: Mislec, Meščani Callaisa, Poljub, Vrata pekla

5.8 SIMBOLIZEM

■ Uvod v slikarstvo simbolizma

Simbolizem kot odziv na impresionizem; koncept simbolistične umetnine kot ideje, izražene z likovno govorico simbolov; tesna povezanost s simbolistično literaturo; napoved ekspresionizma in nadrealizma 20. stoletja

Védenje, da se simbolizem oblikuje kot odziv na impresionizem; zavest o poudarjeni osebni izpovednosti skozi govorico simbolov; poznavanje pomena simbolizma za razvoj ekspresionizma in nadrealizma

G. Moreau: Saloma ali Prikazen

Simbolizem

■ Slikarstvo

Slogovna heterogenost; vsebinska povezanost s simbolistično literaturo; poudarek na subjektivnosti in osebnih simbolih

Poznavanje slogovne heterogenosti simbolističnega slikarstva in vsebinske povezanosti s simbolistično literaturo

O. Redon: Kiklop; E. Munch: Krik

Dekadenca, morbidnost

5.9 SECESIJA

■ Uvod v umetnost secesije

Secesija kot nova likovna ustvarjalnost, ki se loči od uradno priznanih akademskih združenj; mednarodno gibanje za prenovu dekorativnih in uporabnih umetnosti in arhitekture; uveljavitev novih estetskih idealov in svobodnejšega umetnostnega izraza; uporaba sodobnih tehnoloških možnosti in materialov

Poznavanje mednarodne narave gibanja in različnih poimenovanj sloga; predstavitev glavnih vsebinskih in oblikovnih novosti; izpostavitve dekorativne narave sloga in njegove uveljavitve v arhitekturi in notranji opremi

J. M. Olbrich: paviljon Secesija, Dunaj; Hoffmann: Palais Stocklet, Bruselj, pogled v jedilnico

Secesija, art nouveau, jugendstil, stile liberty

■ Arhitektura

Secesijski slog se kaže predvsem v arhitekturni dekoraciji in uporabi novih materialov; arhitekt oblikuje celotno umetnino (od hiše do notranje opreme); vodilni predstavniki: Victor Horta, Otto Wagner, Josef Hoffmann, Antonio Gaudi

Prepoznavanje secesijskih dekorativnih prvin; poznavanje vloge novih materialov in njihove uporabe v arhitekturi; zavest o stanovanjski hiši kot celotni umetnini; poznavanje glavnih značilnosti dunajske secesije in njen pomen za slovensko umetnost

V. Horta: stopnišče v hiši Tassel, Bruselj; Wagner: Fajančna hiša (Majolikahaus), Dunaj, paviljon za podzemno železnico na Karlovem trgu na Dunaju; Gaudi: Sagrada Familia, park Güell, hiša Milá v Barceloni

■ Uporabna umetnost

Načrtovanje predmetov za vsakdanjo uporabo, opreme, pohištva; uveljavitev značilnega ornamentalnega secesijskega sloga

Prepoznavanje uporabe značilne secesijske dekorativne linije pri oblikovanju predmetov za vsakodnevno rabo

R. Lalique: sponka za pas; É. Gallé: svetilka v obliki zvončnice

■ Slikarstvo

Formalne in vsebinske značilnosti secesijskega slikarstva; uveljavitev plakata kot razširjenega umetnostnega izdelka

Predstavitev formalnih in vsebinskih značilnosti secesijskega slikarstva; razumevanje razvoja plakatne umetnosti in začetkov umetniškega oglaševanja

G. Klimt: Portret Adele B. Bauer, Poljub; A. Mucha: Plakat za Sarah Bernhardt v vlogi Medeje

Umetniško oglaševanje

SECESIJA NA SLOVENSKEM

■ Uvod v secesijo na Slovenskem

Vežanost začetkov secesijske umetnosti na Slovenskem na popotresno obnovo Ljubljane

Poznavanje razlogov za uveljavitev secesijskega sloga v Ljubljani

Fabiani: Miklošičev trg, Ljubljana

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Arhitektura Secesijska arhitektura kot najnaprednejša smer v popotresni gradnji; uveljavitev dunajskega secesijskega sloga; predstavitev nekaterih skupnih slogovnih rešitev secesije na Slovenskem; vloga Maksa Fabianija kot urbanista in arhitekta in s tem povezani začetki moderne arhitekture v Sloveniji</p>	<p>Poznavanje izraza secesijska Ljubljana; védenje, da secesija na Slovenskem nastaja z naslonom na dunajske arhitekturne rešitve; predstavitev in ovrednotenje Fabianijeve vloge v urbanizmu in arhitekturi popotresne Ljubljane</p>	<p>F. Sigmundt: Urbančeva veleblagovnica, Ljubljana; J. Vančaš: Grand hotel Union, Ljubljana; Fabiani: Bambergova hiša, Ljubljana</p>	<p>Secesijska Ljubljana</p>
<p>■ Kiparstvo Secesijsko kiparstvo kot ena najnaprednejših likovnih smeri na Slovenskem</p>	<p>Predstavitev secesijskega kiparstva kot najnaprednejše likovne smeri svojega časa; prepoznavanje secesijskih formalnih kiparskih značilnosti</p>	<p>F. Berneker: spomenik Primožu Trubarju</p>	

5.10 ARHITEKTURA 20. STOLETJA

ARHITEKTURA PRVE POLOVICE 20. STOLETJA

<p>■ Uvod v arhitekturo prve polovice 20. stoletja Nastop modernizma v arhitekturi v povezavi z razmahom funkcionalizma (oblika stavbe mora upoštevati in odsevati njeno namembnost in poudarjati konstrukcijo) in z nasprotovanjem dekorativnosti; uporaba novih gradbenih materialov; novi konstrukcijski koncepti in proizvodne metode; arhitektura v službi množične družbe; arhitektura kot nosilka socialnih programov in utopičnih demokratičnih zahtev</p>	<p>Zmožnost predstavitve ideje funkcionalizma in njene izpeljave v arhitekturi; poznavanje uporabe novih materialov, ki omogočajo racionalno in standardizirano gradnjo; poznavanje glavnih značilnosti moderne arhitekture</p>	<p>A. Sant'Elia: projekt za Città Nuova; Le Corbusier: Villa Savoie, Poissy</p>	<p>Funkcionalizem, »forma sledi funkciji«</p>
<p>■ Bauhaus Šola sodobnega oblikovanja, arhitekture in obrti; oblikovanje vizije »totalne umetnosti«, ki naj združuje najrazličnejše medije; želja, izraziti družbene spremembe skozi umetnost</p>	<p>Poznavanje pomena Bauhauasa kot prve sodobne šole modernega oblikovanja; poznavanje osnovnih načel in usmeritev šole</p>	<p>W. Gropius: Bauhaus, Dessau; izdelki umetne obrti in oblikovanja šole Bauhaus</p>	<p>Bauhaus »totalna umetnost«</p>
<p>■ Mednarodni slog Slog moderne arhitekture s skupnimi prepoznavnimi arhitekturnimi značilnostmi (prosti, odprto oblikovani tloris, ravna streha, gladko obdelani stavbni kubusi, ki oblikujejo abstraktne kompozicije, sestavljanje vodoravnih in navpičnih linij); sprva nosilec socialističnih idej</p>	<p>Predstavitev mednarodnega sloga in njegovih arhitekturnih značilnosti; prepoznavanje značilne arhitekture mednarodnega sloga</p>	<p>Le Corbusier: Unité d'habitation, Marseille</p>	<p>Mednarodni slog, racionalistična arhitektura, prosti tloris</p>

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Le Corbusier Ključni oblikovalec mednarodnega sloga, načrtovanje hiš kot strojev za bivanje; utemeljitelj modernega urbanizma (osredotočenost istovrstnih dejavnosti na posameznih mestnih območjih, prosto postavljanje uličnih blokov v stavbno mrežo)</p>	Poznavanje Le Corbusierovega koncepta hiše kot stroja za bivanje; poznavanje temeljnih značilnosti in idej modernega urbanizma	Le Corbusier: načrt Voisin ali načrt za mesto s tremi milijoni prebivalcev, Notre-Dame-du-Haut, Ronchamp	»Hiša je stroj za bivanje« Moderni urbanizem
<p>■ Mies van der Rohe Eden najvidnejših predstavnikov mednarodnega sloga; prvi načrtuje steklene stolpnice</p>	Zavest o van der Rohejevem prispevku k mednarodnemu slogu	Van der Rohe: nemški paviljon za svetovno razstavo, Barcelona	
<p>■ Frank Lloyd Wright Uveljavitev organske arhitekture; prilagajanje arhitektonskih oblik naravi; prevladujoča horizontala</p>	Poznavanje Wrightove odprte in organsko raščene arhitekture	Wright: Hiša Robiejev, Hiša nad slapom, Guggenheimov muzej, New York	Organska arhitektura

ARHITEKTURA DRUGE POLOVICE 20. STOLETJA

<p>■ Uvod v arhitekturo druge polovice 20. stoletja Obnova mest po opustošenju druge svetovne vojne; politična, gospodarska, intelektualna moč Združenih držav, ki se kaže v novem videzu splošno sprejetega mednarodnega sloga; široka povojna uveljavitev arhitekture mednarodnega sloga vodi k uniformnosti in brezosebnosti arhitekturnih gradenj; poskusi odmika od racionalizma v arhitekturi; uveljavitev idej kritičnega regionalizma</p>	Razumevanje obnove porušene Evrope kot možnosti uresničitve idej mednarodnega sloga; zavedanje, da v ZDA mednarodni slog postane izraz (gospodarske, politične) moči; zavest o široki povojni uveljavitvi mednarodnega sloga; zavest o njegovi postopni neučinkovitosti, neprijateljnosti; iskanje novih rešitev	Van der Rohe: Sagramova stolpnica, New York O. Niemeyer: Trg treh sil, Brazilija; E. Saarinen: Terminal TWA, Letališče Kennedy; J. Utzon: Opera v Sydneyju	Kritični regionalizem
<p>■ Postmodernizem Kot slogovno raznovrstna arhitektura, značilno eklektična, ironična, pogosto karikirano predeluje pretekle sloge in pri tem uporablja najmodernejšo tehnologijo; vračanje k tradicionalni urbanosti</p>	Prepoznavanje postmodernistične arhitekture in njenih značilnosti	C. Moore: Italijanski trg v New Orleansu; I. M. Pei: piramida v Louvru, Pariz; R. Piano in R. Rogers: Center Georges Pompidouja, Pariz; F. O. Gehry: Guggenheimov muzej, Bilbao	Postmodernizem, dekonstruktivizem, neomodernizem
<p>■ Danes sožitje različnih usmeritev Visokotehnoška arhitektura, dekonstruktivizem, kritični regionalizem, neomodernizem ...</p>	Zavest o sodobni koeksistenci različnih slogovnih usmeritev		

SLOVENSKA ARHITEKTURA 20. STOLETJA

Arhitektura prve polovice 20. stoletja na Slovenskem

■ Uvod v arhitekturo prve polovice 20. stoletja na Slovenskem

Družbenoekonomske razmere na Slovenskem (konservativnost okolja, manj razvita industrija in infrastruktura); Dunaj kot prostor oblikovanja in uveljavitve vodilnih predstavnikov moderne slovenske arhitekture; raznovrstna slogovna usmeritev prve polovice 20. stoletja (sprva secesijski dekorativizem, ekspresionistično zaznamovano iskanje narodnega sloga, Plečnikovo upoštevanje klasičnega arhitekturnega izročila); prevlada zmerne funkcionalizma v tridesetih; vodilni predstavniki moderne arhitekture na Slovenskem: Maks Fabiani, Jože Plečnik in Ivan Vurnik

■ Jože Plečnik

Tri pomembna obdobja njegovega delovanja (dunajsko, praško in ljubljansko); slogovni razvoj od secesije do osebno zaznamovanega sloga; Plečnikova vloga in pomen v slovenski arhitekturi 20. stoletja

■ Ivan Vurnik

Eden pionirjev modernizma; oblikovanje »narodnega sloga« v okviru postsecesijske arhitekture; pozneje uveljavitev zmerne funkcionalizma

■ Vladimir Šubic

Predstavniki zmerne funkcionalizma, arhitekt ljubljanskega Nebotičnika

Razumevanje vpliva družbenoekonomskih razmer na postopno uveljavljanje moderne arhitekture na Slovenskem; poznavanje slogovne usmeritve slovenske arhitekture prve polovice 20. stoletja in uveljavljanje zmerne funkcionalizma

Predstavitev dela utemeljiteljev moderne arhitekture na Slovenskem

Predstavitev treh obdobjev Plečnikovega ustvarjalnega opusa; poznavanje njegovega slogovnega razvoja in upoštevanja klasičnega arhitekturnega izročila

Prepoznavanje barvno izraznih dekorativnih prvin Vurnikovega »narodnega sloga«; zavest o funkcionalističnih prvinah v njegovem poznejšem opusu

Predstavitev Vladimirja Šubica kot arhitekta Nebotičnika

Plečnik: Zacherlova hiša na Dunaju; Vurnik: Sokolski dom na Taboru, Ljubljana

Plečnik: cerkev Svetega Duha na Dunaju, preureditev Hradčanov, NUK, Žale, Tromostovje

Vurnik: Zadržna gospodarska banka, športno kopališče v Radovljici

Šubic: Nebotičnik

Plečnikova Ljubljana

»Narodni slog«

Arhitektura druge polovice 20. stoletja na Slovenskem

■ Uvod v arhitekturo druge polovice 20. stoletja na Slovenskem

Hiter razvoj mest po drugi svetovni vojni; novonastala mesta; nadaljnja širitev funkcionalizma in uveljavitev predvsem dveh stavbnih tipov: stolpnice in paviljonske stavbe; v poznih sedemdesetih s postmodernizmom ponovna uveljavitev strnjene bloka

Poznavanje hitrega razvoja in nastanka mest po drugi svetovni vojni; zavest o povojni uveljavitvi prvin mednarodnega sloga in o njegovem prilagajanju družbenim razmeram

Ravnikar: načrt mesta Nova Gorica; Mihevc: Kozolec, Ljubljana

■ Edvard Ravnikar

Najvidnejši arhitekt in urbanist obdobja druge polovice 20. stoletja

Poznavanje dela in slogovne usmeritve arhitekture in urbanizma Edvarda Ravnikarja

Ravnikar: občinska stavba v Kranju, Trg republike v Ljubljani

■ Edo Mihevc

Predstavnik podaljšanega funkcionalizma, gradi značilne poslovne stavbe in turistične objekte

Poznavanje ključnih poslovnih in turističnih objektov Eda Mihevca

Mihevc: Metalka v Ljubljani

■ Uveljavitev povojne generacije funkcionalistov Ravnikarjeve šole:

Savin Sever, Milan Mihelič, Stanko Kristl

Poznavanje arhitektov prve povojne generacije Ravnikarjeve šole, njihove slogovne usmeritve in ključna dela

Mihelič: mednarodna samodejna telefonska centrala; Kristl: Univerzitetni klinični center v Ljubljani; Sever: tiskarna Mladinske knjige v Ljubljani; Skupina Kras: stavba občinske skupščine v Sežani

■ Nastop postmodernizma in vnovična uveljavitev strnjene stavbnega bloka

Poznavanje postmodernistične arhitekture in ključnih spomenikov

5.11 SLIKARSTVO IN KIPARSTVO 20. STOLETJA

MODERNIZEM IN DOBA ZGODOVINSKIH AVANTGARD

■ Uvod v modernizem in dobo zgodovinskih avantgard

Opredelitev pojma modernizem; sprememba pomena in položaja umetnosti v družbi; težnja po novosti (invenciji) kot bistveni sestavini umetnosti; opredelitev avantgardnih gibanj in njihovih skupnih značilnosti; pomen manifesta ob uveljavitvi avantgardnih skupin

Opredelitev modernizma in njegove temeljne značilnosti; poznavanje skupnih značilnosti avantgardnih gibanj in njihovega nastopanja

Kandinski: Kompozicija; Duchamp: Pisoar

Modernizem, avantgarda, manifest, invencija

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Fauvizem Fauvizem kot slikarska smer brez natančno izdelanega programa; družji jo uporaba močnih čistih barv in poenostavljenih ploskovitih oblik; vodilni predstavnik: Henri Matisse</p>	Razumevanje fauvizma kot slikarske smeri, ki stopnjuje moč izraza z uporabo čistih barv	Matisse: Portret z zeleno črto, Ples, Rdeča soba	Fauvizem
<p>■ Ekspressionizem Ekspressionizem kot protest zoper družbeno dogajanje; močne barve in deformacija oblik kot osebni izraz razpoloženja in duhovnega doživetja; naslon na primitivno in eksotično umetnost; pomen in uporaba grafike; ekspressionistični skupini Die Brücke (Most) in Der blaue Reiter (Modri jezdec); vodilni predstavniki: Ernest Ludwig Kirchner, Emil Nolde, Franz Marc</p>	Poznavanje vsebinskih in formalnih novosti ekspressionističnega slikarstva; predstavitev predhodnikov ekspressionizma in skupin Die Brücke in Der blaue Reiter	Kirchner: Avtoportret z modelom; Nolde: Ples okoli zlatega teleta; Marc: Modri konj 1	Ekspressionizem, Die Brücke, Der blaue Reiter
<p>■ Kubizem Oblikovanje novih oblikovnih in konceptualnih načel; spremenjena načela kompozicije in perspektive; analitično razstavljanje predmetov na geometrijske oblike; vpliv afriške umetnosti na oblikovanje; simultanost dogajanja kubističnega jezika; kolaž kot nova tehnika; vodilna predstavnika: Pablo Picasso, Georges Braque</p>	Poznavanje novih oblikovnih in konceptualnih načel kubizma; védenje o vplivu afriške umetnosti na oblikovanje kubizma	Picasso: Avignonske gospodične, Steklenica, kozarec in violina, Guernica; Braque: Žena z mandolino	Kubizem, kolaž
<p>■ Futurizem Gibanje, ki izpostavi potrebo po prelomu s preteklostjo; osrediščenje na prihodnost, povečevanje tehnike, vojne, hitrosti, gibanja; ponazoritev razgibanosti v časovnem zaporedju; vodilni predstavniki: Carlo Carra, Umberto Boccioni, Giacomo Balla</p>	Razumevanje futurizma kot gibanja, ki je rušilno razpoloženo do preteklosti in slavi sodobno civilizacijo; prepoznavanje simultanosti dogajanja in gibanja v formalni likovni govorici	Carra: Pogreb anarhista Gallija; Boccioni: Edinstvene oblike nadaljevanja v prostoru; Balla: Dinamizem psa na vrvici	Futurizem, kronofotografija
<p>■ Konstruktivizem Zahteva, naj bo umetnost uporabna v vsakdanjem življenju; ideja, da je umetnik delavec; uporaba novih materialov pri konstruiranju sil in napetosti v prostoru; vodilni predstavniki: Vladimir Tatlin, Naum Gabo, Antoine Pevsner</p>	Razumevanje konstruktivizma kot smeri, ki poudarja povezanost umetnosti in življenja; prepoznavanje načela konstruiranja sil in napetosti v prostoru	Tatlin: Spomenik tretji internacionali; Gabo: Ženska glava; Pevsner: Konstrukcija	Konstruktivizem

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Dadaizem Dadaizem kot posebna umetniška drža, ki vključuje provokacijo in ironijo; umetniški upor proti obstoječemu redu; problematiziranje umetnosti in vzpostavljanje novih oblik umetnostnega izraza; močan vpliv na nadrealizem; vodilna predstavnika: Marcel Duchamp, Kurt Schwitters</p>	Razumevanje dadaizma kot upora proti obstoječemu redu; poznavanje dadaističnega problematiziranja umetnosti in vzpostavljanja novih oblik umetnostnega izraza	Duchamp: Akt, ki se spušča po stopnišču, L.H.O.O.Q.; Schwitters: Merzbild 25A	Dadaizem, fotomontaža, ready-made, asemblaž, konceptualna umetnost
<p>■ Nadrealizem Nov pogled na življenje in svet; neobremenjeno, impulzivno ustvarjanje, razumljeno kot psihični avtomatizem; vključevanje toka podzavesti in sanj; uvajanje novih slikarskih tehnik in vzpostavitev različnih ustvarjalnih prijemov; vodilni predstavniki: Max Ernst, Juan Miró, Salvador Dali, Marc Chagall, René Magritte, Paul Klee</p>	Razumevanje nadrealističnega pogleda na svet in njihovega vključevanja sveta podzavesti in sanj v življenje in ustvarjanje; poznavanje novih slikarskih tehnik in različnih prijemov k nadrealističnemu ustvarjanju	Ernst: Nevestina toaleta; Dali: Vztrajnost spomina; Magritte: Evklidovi sprehodi; Miró: Materinstvo; Klee: Mali kvadrat s smreko; Chagall: Avtoportret s sedmimi prsti	Nadrealizem, psihični avtomatizem, frotaž, dekalkomanija, filmski nadrealizem, veristični in abstraktni nadrealizem
<p>■ Abstraktna umetnost Ne kot smer ali zgodovinski slog, ampak kot način likovnega izražanja, ki se v raznih oblikah ohranja do danes; slike imajo samo likovno vsebino; barva, oblika, kompozicija, ploskev, volumen spregovorijo sami zase; različne usmeritve: lirična in geometrijska abstrakcija; vodilni predstavniki: Vasilij Kandinski, Piet Mondrian, Kazimir Malevič</p>	Poznavanje abstraktne (nefiguralne, brezpredmetne) umetnosti kot specifičnega likovnega izražanja, ki ne obnavlja oblik iz stvarnega sveta in nima vsebine v pravem pomenu besede; védenje, da v ospredje stopajo prvine likovnega izražanja; ločevanje lirične in geometrijske abstrakcije	Kandinski: Krajina z rdečim madežem, Črni lok; Mondrian: Drevo, Kompozicija z rdečo, rumeno in modro; Malevič: Suprematistična kompozicija, Črni kvadrat na belem ozadju	Postopek abstrahiranja, abstraktna umetnost, lirična in geometrijska abstrakcija, suprematizem
<p>■ Kiparstvo prve polovice 20. stoletja Novi materiali in različni načini obdelave kipa; težnja k abstrakciji; sopostavljanje polnih in praznih form; vključevanje tako imenovanega notranjega prostora s kotanjami; gibljive plastike – mobili; vodilni predstavniki: Constantin Brancusi, Hans Arp, Henry Moore, Alberto Giacometti</p>	Poznavanje kiparstva prve polovice 20. stoletja kot vzporednice slikarskemu raziskovanju; zavest o uporabi novih materialov, o težnji k abstrakciji, o sopostavljanju polnih in praznih oblik, o vključevanju notranjega prostora in o gibljivi plastiki	Brancusi: Poljub, Ptica v prostoru; Arp: Konkrecija; Moore: Kralj in kraljica, Ležeča figura; Giacometti: Visoka figura	Polne forme, prazne forme, notranji prostor, mobile

SLIKARSTVO IN KIPARSTVO PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Eksodus evropskih umetnikov v Ameriko in vzpon New Yorka kot novega središča sodobne umetnosti sredi stoletja; abstraktni ekspresionizem kot ameriški prispevek k moderni umetnosti; pop art s tematiko trivialne potrošniške kulture kot odziv na elitizem in hermetičnost abstraktnega ekspresionizma; naglo sledenje več umetnostnih usmeritev -izmov (op art, kinetična umetnost, minimalizem, hiperrealizem); razslojevanje umetniškega predmeta in uveljavitev konceptualne umetnosti; umetnost v zunajgalerijskih prostorih (land-art); vloga sodobnega umetnostnega sistema (umetniki, kritiki, galeristi, zbiralci, moč medijev); vloga velikih razstav sodobne umetnosti

Poznavanje zgodovinskih okoliščin, ki privedejo do vzpona newyorške šole po drugi svetovni vojni; poznavanje vsebinskih in formalnih značilnosti abstraktnega ekspresionizma; poznavanje in razlaga vsebinskih in oblikovnih novosti pop arta; prepoznavanje in navedba ključnih usmeritev in značilnosti umetnosti druge polovice 20. stoletja; zavedanje o pomenu in vlogi sodobnega umetnostnega sistema

J. Pollock: Številka 31; M. Rothko: Rdeče, oranžno; A. Calder: Mobile; V. Vasarely: CTA 102; A. Warhol: Marilyn Monroe, L. Fontana: Prostorski koncept, D. Judd: Brez naslova; R. Smithson: Spiralni pomol

Abstraktni ekspresionizem, akcijsko slikarstvo, optična umetnost, minimalizem, pop art, arte povera, konceptualna umetnost, land art

SLOVENSKO SLIKARSTVO IN KIPARSTVO 20. STOLETJA

Slovensko slikarstvo in kiparstvo prve polovice 20. stoletja

■ Uvod v slikarstvo in kiparstvo 20. stoletja na Slovenskem

20. stoletje kot čas utrjevanja slovenske samozavesti (Ljubljana postane glavno mesto republike); med vojnami umetniki študirajo v tujini (Pariz, Praga, Zagreb); z impresionizmom sledenje razvoju modernizma v Zahodni Evropi; značilno počasno prodiranje abstrakcije in ohranjanje figuralne zasnove likovnega dela (barvni realizem); po drugi svetovni vojni uveljavitev sočrealizma; šele v 60. letih uveljavitev abstrakcije

Zavedanje o postopnem razvoju modernizma na Slovenskem; zavest o počasnem prodiranju abstrakcije

F. Kralj: Umetnikova družina; Stupica: Veliki svetli avtoportret

Izpitne vsebine	Izpitni cilji	Temeljni spomeniki	Pomembnejši pojmi
<p>■ Ekspressionizem in nova stvarnost Odziv na spremembe, vpliv kataklizme prve svetovne vojne; heterogeno gibanje; avtorje veže formalni subjektivizem (deformacija forme, ekspresivno popačenje); ekspresionizem kot močna čustvena izraznost; poudarjeno zavzemanje za duhovno prenovu; nova stvarnost kot smer, ki odslikava predmetni svet okrog sebe; vodilni predstavniki: France in Tone Kralj, Veno Pilon, Božidar Jakac</p>	<p>Razumevanje slovenskega likovnega ekspresionizma kot odgovora na izkušnjo prve svetovne vojne in povojne stvarnosti; prepoznavanje formalnih in vsebinskih značilnosti ekspresionizma in nove stvarnosti</p>	<p>F. Kralj: Umetnik (kip), Kmečki in mestni otroci; T. Kralj: Zadnja večerja, Avtoportret z ženo, Slovenska svatba; Pilon: Portret Marija Kogoja, Romarska cerkev, Tihožitje s hruško; Jakac: Koncert, Ulica ponoči</p>	<p>Nova stvarnost</p>
<p>■ Slovenska avantgarda Kratkotrajnost, omejenost na ozek krog ljudi, internacionalna usmerjenost; delovanje skupine pri reviji Tank in multimedijško povezovanje vej umetnosti (likovnost, glasba, gledališče, literatura) v umetniški dogodek; Avgust Černigoj kot utemeljitelj konstruktivizma na Slovenskem; povezave z italijanskim futurizmom; Stane Kregar kot nadrealist, po drugi svetovni vojni pa začetnik abstraktne umetnosti pri nas</p>	<p>Zavest o kratkotrajnosti slovenske avantgarde in njeni internacionalni usmerjenosti; zavest o novomeški pomladi, delovanju skupine pri reviji Tank in multimedijškem povezovanju umetnosti v umetniški dogodek; poznavanje vloge Černigoja kot utemeljitelja konstruktivizma na Slovenskem; poznavanje Kregarjevega nadrealizma in povojne abstrakcije</p>	<p>Naslovnica revije Tank; Černigoj: Portret Srečka Kosovela; Kregar: Večer v maju</p>	<p>Novomeška pomlad, revija Tank, multimedijško povezovanje</p>
<p>■ Barvni realizem Značilno ohranja figuralne osnove likovnega dela v umetnosti pred drugo svetovno vojno; vrnitev k tradicionalnim ikonografskim temam; glavni predstavniki: Gojmir Anton Kos, Miha Maleš, France Mihelič</p>	<p>Poznavanje barvnega realizma kot smeri, ki ohranja figuralno osnovo likovnega dela in pomeni vračanje k tradicionalnim ikonografskim temam</p>	<p>Kos: Tihožitje z vinskim kozarcem; Maleš: Spomin na Benetke; Mihelič: Ptujška Gora</p>	<p>Barvni realizem</p>
<p>■ Ljubljanska grafična šola Skupina umetnikov med vojnima, ki se intenzivno ukvarjajo z grafiko; po drugi svetovni vojni vpliv na nastanek in uveljavitev Mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani; kakovost in pomen slovenske grafike v svetovnem merilu; vodilni predstavniki: Božidar Jakac, Riko Debenjak, Miha Maleš, Marjan Pogačnik, Lojze Spacal, France Mihelič, Stane Bernik</p>	<p>Poznavanje Ljubljanske grafične šole in njenega vpliva na nastanek in uveljavitev Mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani, zavest o kakovosti in pomenu slovenske grafike v svetovnem merilu</p>	<p>Debenjak: Kraška kariatida; Mihelič: Mrtvi kurent; Maleš: Makedonke; Jakac: Poslednje zvezde; M. Pogačnik: Pomladna svečanost; L. Spacal: Kraški portal; Bernik: Pismo</p>	<p>Ljubljanska grafična šola, Mednarodni grafični bienale</p>

Slovensko kiparstvo in slikarstvo druge polovice 20. stoletja

■ Umetnost po drugi svetovni vojni

Uveljavitev modernizma po letu 1950; modernistična figuralika in osebna izrazna likovna govorica avtorjev; prehod v abstrakcijo v slikarstvu in kiparstvu; nastop informela; vodilni predstavniki: Gabriel Stupica, Marij Pregelj, France Mihelič, Zdenko Kalin, Drago Tršar, Jakob Savinšek, Stane Kregar, Zoran Mušič

Poznavanje povojnih usmeritev slovenskega slikarstva: modernistična figuralika, abstrakcija, informel; prepoznavanje formalnih in vsebinskih značilnosti posameznih usmeritev

Stupica: Miza z igračkami, Zmagoslavje Flore; Pregelj: Pompejansko omizje, Avtoportret; Mihelič: Kvintet; Z. Kalin: Otroške igre; Kregar: Po žetvi; D. Tršar: Človek v času in prostoru; Savinšek: Portret Mile Kačič, Ženski torzo; Mušič: Preprosta ograda, Nismo poslednji

Modernistična figuralika, informel

■ Nastop neoavantgard

Skupina OHO kot neoavantgarda 60. let; sočasnost z evropskimi umetnostnimi tokovi, podiranje tradicionalnega statusa galerijske umetnosti s happeningi, performansi, javnimi nastopi; skupina Irwin kot tako imenovana retrogarda osemdesetih in devetdesetih z značilnim uporabljanjem in navajanjem zgodovinskih avantgard (retroprincip, eklekticism, uprizarjanje ideologije)

Zavest o delovanju in razsežnostih neoavantgardne skupine OHO in skupine Irwin

OHO: Projekti, Žito in vrvica; M. Pogačnik: Mavčni odlitki stekleničk; Irwin: Kapital

Neoavantgarda, happening, performans, retrogarda, retroprincip, eklekticism

■ Premik iz modernizma v postmodernizem

Pojav nove podobe kot prevlade figuralike nad abstrakcijo; procesi v umetnosti devetdesetih in sodobna umetnost

Zavest o novi podobi kot premiku iz modernizma v postmodernizem in o procesih v sodobni umetnosti

Ž. Marušič: Uspavanka ali tri krave za štiri

Nova podoba, postmodernizem

5. NAVODILA ZA IZDELAVO MATURITETNE SEMINARSKE NALOGE

■ Navodila za pripravo seminarske naloge

Kandidat v dogovoru z mentorjem izbere temo, ki naj bo naravnana problemsko. Teme izhajajo iz obravnavane snovi; priporočljivo je, da so vsebine iz slovenskega umetnostnega ustvarjanja. Pri izbiri in oblikovanju naslovov seminarских nalog je treba upoštevati njihov namen; verjetno bi bilo smiselno opredeliti posamezne tematske sklope, znotraj katerih se potem lahko določijo konkretni naslovi:

- spomenik iz domačega okolja (npr. arhitekturni spomenik, likovni umetnik, ki je povezan z domačim krajem, umetnostnozgodovinska podoba kraja, urbanistična predstavitev kraja);
- ikonografski motiv (npr. razvoj ikonografskega motiva, primerjava ikonografskega motiva v nekem obdobju, regiji, med posameznimi avtorji, ikonografske značilnosti posamezne likovne smeri);
- aktualna razstava (npr. koncept, izhodišča, polemike izbrane razstave, primerjava dveh razstav);
- likovni ustvarjalci (tematska opredelitev in ne leksikografska predstavitev!, avtobiografski in družbeni odmevi v avtorjevem opusu, sodobni likovni ustvarjalci (vključitev intervjuja));
- likovne tehnike (predstavitev posameznih slikarskih, grafičnih, kiparskih tehnik).

Izbiri teme in opredelitvi problema sledi zbiranje ustrezne literature in virov, študij zbranega gradiva in izdelava vsebinske zasnove naloge.

■ Navodila za pisanje seminarske naloge

Maturitetna seminarska naloga pri splošni maturi mora vsebovati najmanj deset besedilnih strani (2000 znakov na stran), dodano je ustrezno slikovno gradivo ali druge priloge. Naloga mora biti obvezno opremljena z opombami; ker obstaja več uveljavljenih načinov citiranja, je treba biti dosleden glede rabe, torej se v nalogi ves čas držimo istega načina citiranja.

■ Navodila glede oblike seminarske naloge

Maturitetna seminarska naloga naj vsebuje:

- naslovno stran (ime in priimek kandidata ter mentorja, ime šole, naslov naloge, kraj in letnica oddaje);
- povzetek (v nekaj stavkih (50–80 besed) je povzeta vsebina naloge: naveden je problem, pot rešitve in sklep);
- ključne besede (našteti je od 3 do 5 ključnih pojmov, obravnavanih v seminarski nalogi);
- kazalo (vsebina z navedenimi stranmi začetka posameznih poglavij in podpoglavij);

- uvod (opredelitev problema, postavitve osnovne teze, nakazana pot obravnave problema, lahko je tudi naveden pomen teme in razlog za njeno izbiro);
- jedro (obravnavna izbrana tematika z vsemi zahtevanimi elementi, razdeljena v odstavke in podpoglavja; vsak del pojasnjuje določen vidik glavne teme);
- sklep (povzame in pojasni rezultat seminarske naloge, lahko kratko navede nerešene probleme);
- literatura in viri;
- priloge.

■ Navodila glede mentorjeve pomoči

Mentor vodi kandidata in mu pomaga, da se lahko uveljavijo merila za ocenjevanje seminarske naloge; pri nastajanju naloge se opravita dve obvezni konzultaciji. Mentorjeva pomoč obsega naslednja področja:

- vodenje kandidata pri izboru in omejitvi problema naloge;
- svetovanje pri iskanju ustreznih virov;
- spremljanje vsebinske zasnove naloge;
- svetovanje pri težavah, na katere naleti kandidat;
- spremljanje kandidatovega samostojnega izdelovanja naloge.

6. KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Zakon o maturi v 4. členu določa, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.

Možne so naslednje prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja maturitetnega izpita (tudi odmorov, možno je več krajših odmorov);
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, kjer je prevod vprašanj nemogoč, zapis izpitnega gradiva na disketi ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec ali pisar);
8. uporaba računalnika;
9. prirejeni ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v znakovni jezik);
10. prilagoditev opravljanja praktičnega dela maturitetnega izpita (npr. prilagoditev opravljanja seminarske naloge, vaj);
11. prilagojen način ocenjevanja (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo, pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

7. LITERATURA

Pri pripravi na splošno maturo kandidati uporabljajo učbenike in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Potrjeni učbeniki in učna sredstva so zbrani v **Katalogu učbenikov za srednjo šolo**, ki je objavljen na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo (www.zrss.si).

7.1 PRIPOROČLJIVA LITERATURA ZA DIJAKE

1. CANKAR, Izidor: Uvod v umevanje likovne umetnosti: Sistematika stila. 1. izd. Ljubljana: Slovenska matica, 1929
2. GERM, Tine: Podoba in pomen v likovni umetnosti. Osnove ikonografije. Maribor: Založba Pivec, 2006
3. HOLLINGSWORTH, Mary: Umetnost v zgodovini človeštva. Ljubljana: DZS, 1993
4. IZBRANA dela slovenskih avtorjev iz zbirk Moderne galerije. Ljubljana: Moderna galerija, 1995
5. KOCH, Wilfried: Umetnost stavbarstva. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999
6. KULTURNA dediščina meniških redov. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za kulturno dediščino, 1996 (Po poteh slovenske kulturne dediščine; zv. 5)
7. KULTURNI in naravni spomeniki Slovenije: zbirka vodnikov. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, 1965
8. SLIKARSTVO in kiparstvo v Sloveniji od 13. do 20. stoletja: vodnik. Ljubljana: Narodna galerija, 1998
9. UMETNOSTNE monografije (zbirka). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995
10. UMETNOST na Slovenskem (urednica N. Golob). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998
11. UMETNOST: svetovna zgodovina. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000
12. ŠUMI, Nace: Po poti baročnih spomenikov Slovenije. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne kulturne dediščine, 1992
13. ZGODOVINA slikarske, kiparske in arhitekturne umetnosti. Ljubljana: Modrijan, 1998

7.2 PRIPOROČLJIVA LITERATURA ZA UČITELJE

1. ARS Sloveniae (zbirka). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967
2. BADURINA, Andjelko: Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva. 1. izd. Zagreb: Sveučilišna naklada Lieber, Kršćanska sadašnjost, 1975
3. BUTINA, Milan: Slikarsko mišljenje. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1995
4. CANKAR, Izidor: Zgodovina likovne umetnosti v zahodni Evropi. 1. izd. Ljubljana: Slovenska matica, 1930
5. CHEVALIER, Jean in Alain Gheerbrant: Slovar simbolov: miti, sanje, liki, običaji, barve, števila. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993
6. COTTERELL, Arthur: Miti in legende: ilustrirana enciklopedija. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998

7. ENCIKLOPEDIJA Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987
8. JANSON, Horst: History of Art. 1. izd. New York: Harry N. Abrams, 1969
9. GERM, Tine: Uvod v ikonografijo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2001
10. GOMBRICH, Ernst: The Story of Art. 1. izd. London: Phaidon Press Limited, 1950
11. GOTIKA v Sloveniji (urednik J. Höfler). Ljubljana: Narodna galerija, 1995
12. LYNTON, Norbert: Zgodba moderne umetnosti. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1994
13. LEKSIKON slikarstva. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1996
14. MENAŠE, Luc: Evropski umetnostnozgodovinski leksikon. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1971
15. PIRKOVIČ, Jelka: Secesijska arhitektura v Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za kulturo, Uprava Republike Slovenije za kulturno dediščino, 1997
16. SCHMIDT, Joel: Slovar grške in rimske mitologije. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995
17. SLIKARJI: zbirka žepnih monografij. Ljubljana: DAG Grafika, 1998
18. SPROCCATI, Sandro: Vodnik po slikarstvu. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991
19. UMETNOST v slikah (zbirka). Ljubljana: DZS, 1969
20. VRHUNCI likovne umetnosti. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1994

Opomba: Navedene so vse prve izdaje, veljajo pa tudi vse naslednje.

8. PRIMERI IZPITNIH VPRAŠANJ

8.1 PISNI DEL IZPITA

*Opomba: Predmetnemu izpitnemu katalogu je priložena barvna priloga.

1. POZNAVANJE IKONOGRFSKIH MOTIVOV IN SLOGOVNEGA OBDOBJA

A) Na predstavljenih slikah so upodobljeni motivi marijanske ikonografije. Imenujte ikonografske motive, predstavljene na slikah od 1 do 6.

Slika 1 _____

Slika 2 _____

Slika 3 _____

Slika 4 _____

Slika 5 _____

Slika 6 _____

(6 točk)
(Po 1 točka za vsak pravilni odgovor.)

B) Pojasnite vsebino ikonografskega motiva na sliki 1.

(3 točke)

C) Katera dela na slikah od 1–6 pripadajo gotski umetnosti? (Zapišite številke slik.)

(3 točke)

D) Dve izmed reproduciranih del pripadata tako imenovanemu mehkeemu slogu ok. leta 1400. Navedite tri značilnosti mehkega sloga.

(3 točke)

E) Navedite avtorja dela sliki 6 in razložite vsebino dela.

Avtor: _____

Razlaga vsebine: _____

_____ (3 točke)

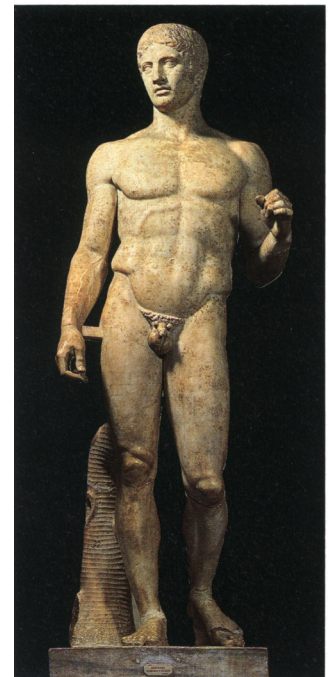
2. POZNAVANJE ANTIČNEGA KIPARSTVA

- A) Poimenujte kip na sliki 1, postavite ga v ustrezno slogovno obdobje antičnega kiparstva in navedite stoletje, v katerem je nastal.

(3 točke)

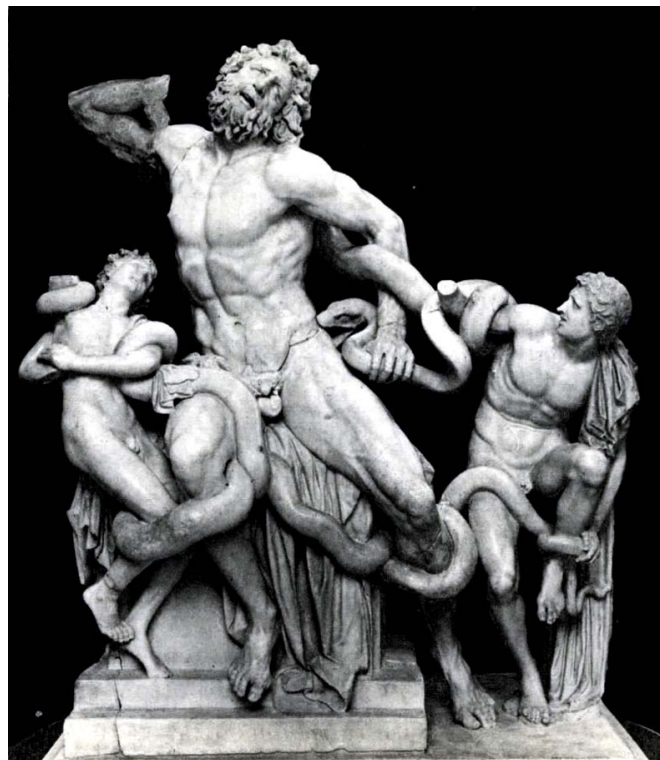
- B) Zapišite vsaj 3 formalne značilnosti kipa.

(3 točke)

Slika 1

- C) S pomočjo dela na sliki 2 opredelite tri značilnosti helenističnega kiparstva.

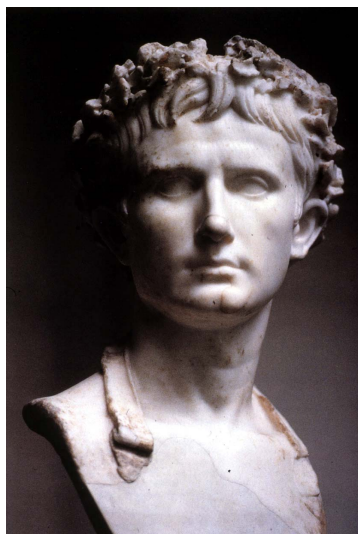
Slika 2

(3 točke)

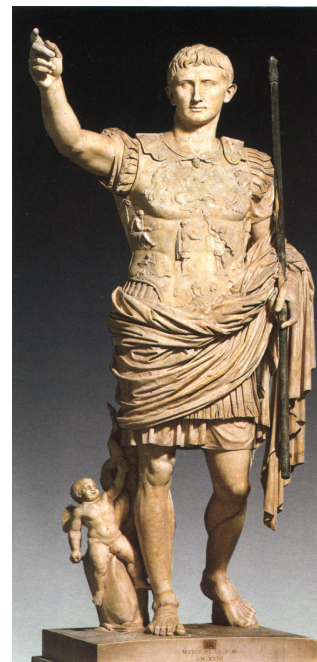
D) Na slikah 3, 4 in 5 so upodobljene umetnine rimskega antičnega kiparstva. Katera od predstavljenih del pripadajo republikanski in katera cesarski dobi? (Ustrezno obdobje zapišite na črto pod sliko.)

Slika 3

Slika 4

Slika 5

_____ (3 točke)

E) Navedite tri značilnosti portretnega kiparstva cesarskega obdobja.

(3 točke)

F) Na sliki 6 je upodobljen cesar Klavdij v liku enega od olimpskih bogov. Katerega? Imenujte vsaj dva atributa, po katerih ga je mogoče prepoznati.

Ime olimpskega boga: _____

Atributi: _____

(3 točke)

Slika 6

3. BIZANTINSKO SLIKARSTVO

- A) Pomagajte si s slikami 1 do 4 v barvni prilogi in poimenujte tri najpomembnejše slikarske zvrsti bizantinske umetnosti.

1 _____

2 _____

3 _____

(3 točke)

- B) Opišite slikarsko tehniko, v kateri je izdelan spomenik na sliki 1 v barvni prilogi.

(3 točke)

- C) Bizantinska umetnost slogovno še zdaleč ni enotna, vendar lahko iz slik 1, 3 in 4 v barvni prilogi izluščite nekaj temeljnih slogovnih značilnosti, ki opredeljujejo bizantinsko slikarstvo. Navedite vsaj tri značilnosti.

(3 točke)

- D) Bizantinska umetnost v različnih obdobjih razvoja ohranja tudi dediščino helenističnega slikarstva. V čem se kaže z gledovanje bizantinskih mojstrov po helenističnih slikarskih delih? Pomagajte si s slikama 1 in 2. (Tri navedbe.)

Slika 1

Slika 2

(3 točke)

- E) Na sliki 1 je upodobljen kralj David, ko igra na harfo. Bizantinski slikar se je pri svojem delu naslonil na znani motiv iz klasične mitologije. Kateri antični motiv je bil za zgled bizantinskemu mojstru?

(3 točke)

- F) Na slikah 3 in 4 sta znamenita mozaika v cerkvi sv. Vitala v Raveni. Poimenujte glavni osebi.

Slika 3 _____ Slika 4 _____

Osebi simbolično sodelujeta pri mašnem obredu. S čim je umetnik nakazal njuno sodelovanje?

(3 točke)

Slika 3

Slika 4

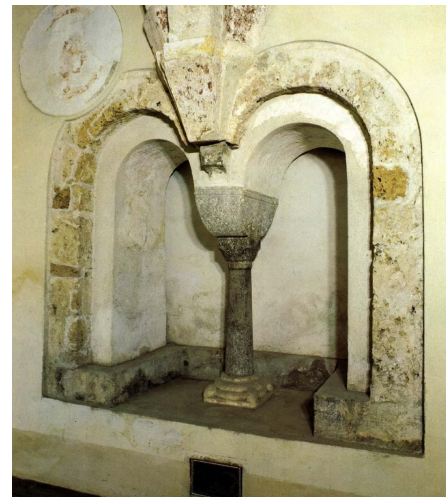
4. PREPOZNAVANJE UMETNOSTNOZGODOVINSKEGA OBDOBJA

Slika 1

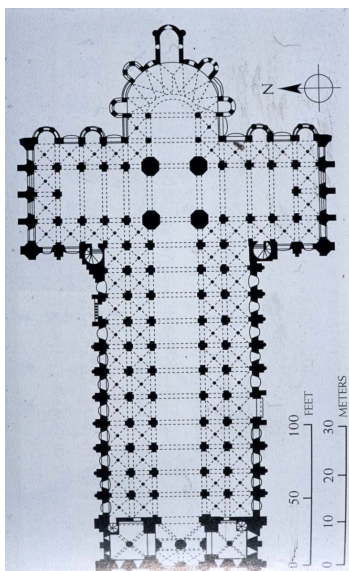
Slika 2

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Slika 6

A) Katero umetnostnozgodovinsko obdobje je predstavljeno s slikovnem gradivom na slikah 1 do 6?

Časovno opredelite to umetnostnozgodovinsko obdobje in imenujte tri vodilne evropske dežele, kjer se je ta umetnost posebej bogato razvila.

(3 točke)

B) Kdaj se ta umetnost začne pojavljati pri nas?

Kateri meniški redovi to umetnost pripeljejo k nam? Poimenujte vsaj dva.

(3 točke)

C) Poimenujte spomenike na slikah 1, 2 in 3.

Slika 1 _____

Slika 2 _____

Slika 3 _____

(3 točke)

D) Kaj je značilno za cerkveno arhitekturo tega obdobja? Pomagajte si s slikami 4 do 6. Opišite:

tloris cerkve (tri navedbe)

arhitekturno zasnovano cerkve (tri navedbe)

(6 točk)

(Za vsako pravilno navedbo 1 točka.)

E) Pojasnite izraze:

Vzhodna orientacija _____

Rotunda _____

Baptisterij _____

(3 točke)

5. PREPOZNAVANJE UMETNIKA

Slika 1

Slika 2

Slika 3

Slika 4

Slika 5

Slika 6

Slika 7

- A) Kateri umetnik je predstavljen s slikovnim gradivom? Navedite ime in priimek umetnika ter mesto, v katerem se je šolal.

(3 točke)

B) Opazujte razvoj umetnikove likovne govornice v delih na slikah 5, 6 in 7 ter kronološko razvrstite spomenike. (Zapišite številke slik v pravilnem zaporedju.)

(3 točke)

C) Primerjajte umetnini na slikah 6 in 7 ter navedite slogovne spremembe. (Vsaj tri navedbe.)

(3 točke)

D) Katero delo je predstavljeno na sliki 4?

Imenujte arhitekta in kupolo, ki je bila umetniku vzor za postavitev arhitekture na sliki 4.

(3 točke)

E) Kaj simbolično predstavljajo kipi na sliki 2 in 3 v Medičejski kapeli (dan, noč – zora, mrak na pokrovu sarkofaga)?

(3 točke)

F) Poimenujte delo na sliki 1, povejte, kje se nahaja in razložite njegovo vsebino.

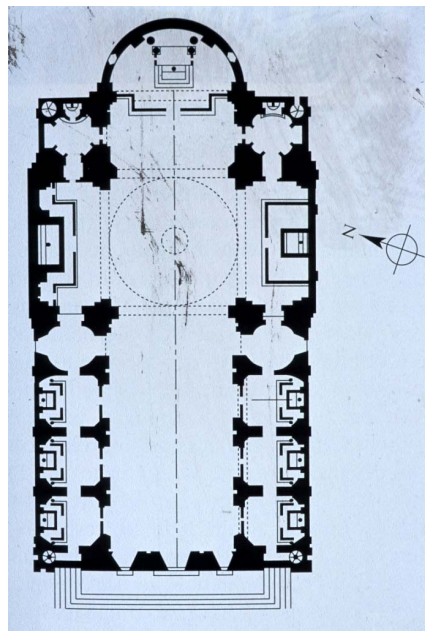
(3 točke)

6. POZNAVANJE BAROČNE SAKRALNE ARHITEKTURE

- A) Vignola je s cerkvijo Il Gesu v Rimu (slika 1 in 2) oblikoval model za gradnjo cerkva celotnega baroka. Tak tloris imenujemo tudi jezuitski tloris. Opišite tri značilnosti tlorisa.

Slika 1

Slika 2

(3 točke)

- B) Na sliki št. 3 je eden najbolj znamenitih baročnih trgov. Poimenujte mesto in cerkev, pred katero stoji trg, in umetnika, ki je trg zasnoval.

Slika 3

(3 točke)

C) Na sliki 4 in 5 sta sakralni stavbi arhitekta, ki je bil sodobnik in tekmelec avtorja trga na sliki 3. Navedite priimek arhitekta, mesto, v katerem je deloval, in imenujte vsaj eno njegovo delo.

Slika 4

Slika 5

(3 točke)

D) Iz slik 4 in 5 razberite tri značilnosti njegovih arhitekturnih stvaritev.

(3 točke)

- E) Po letu 1700 se tudi v Sloveniji razmahne barok in Ljubljana dobi svojo baročno podobo. Navedite 3 sakralne stavbe, ki jih v času zrelega baroka zgradijo v Ljubljani. Pomagajte si s slikami 6, 7 in 8.

Slika 6

Slika 7

Slika 8

(3 točke)

- F) Baročne arhitekture so praviloma celostne umetnine. Razložite pojem celostna umetnina in imenujte vsaj en primer.

(3 točke)

7. SLIKARSTVO ROMANTIKE IN REALIZMA

A) Ustrezno slogovno razporedite črno-beli sliki 1 in 2 ter 5–8 v barvni prilogi.

Slika 1

Slika 2

Romantiki pripadajo dela pod zaporednimi št.: _____

Realizmu pripadajo dela pod zaporednimi št.: _____

(3 točke)

B) Ob primerjavi del pod zaporedno številko 5 in 6 v barvni prilogi opredelite vsaj tri značilnosti realističnega portreta.

(3 točke)

C) Primerjajte slike in 7 in 8 v barvni prilogi ter opredelite vsaj tri značilnosti romantične krajine.

(3 točke)

D) Slika 1 je delo velikega francoskega slikarja. Poimenujte slikarja in delo.

(3 točke)

E) Na kratko opišite vsebino slike 1 in povejte, kateri zgodovinski dogodek je spodbudil slikarja, da jo je naslikal.

(3 točke)

F) Poimenujte delo na sliki 2, razložite vsebino in povejte, v čem je razvidna slikarjeva socialna angažiranost.

(3 točke)

8. POZNAVANJE SLOVENSKEGA IMPRESIONIZMA

- A) Slike slovenskih impresionistov, predstavljene v barvni prilogi od 9 do 16, razporedite k ustreznim avtorjem.

Rihard Jakopič: _____

Matija Jama: _____

Matej Sternen: _____

Ivan Grohar: _____

*(Trije ali štirje pravilni odgovori 2 točki,
pet ali šest pravih odgovorov 4 točke, sedem ali osem 6 točk)*

- B) Zapišite tri značilnosti impresionističnega slikarstva.

(3 točke)

- C) Kje (mesto) in v kateri šoli so se slikarji pobliže spoznali?

(3 točke)

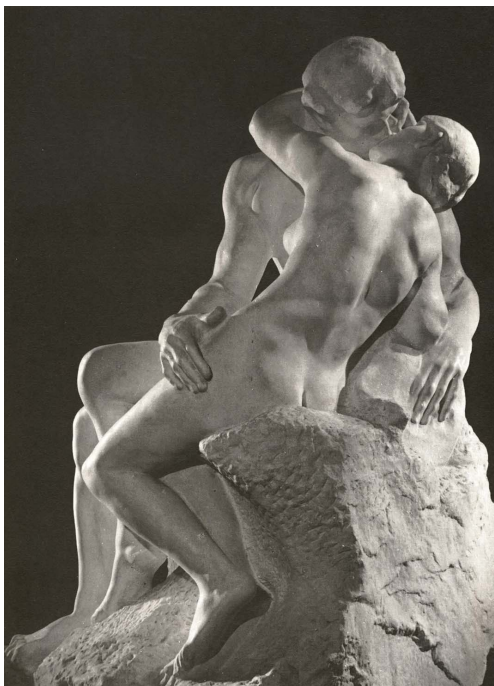
- D) Navedite katerega od motivov, ki ga je Rihard Jakopič naslikal večkrat. Pojasnite, zakaj se je večkrat vračal k istemu motivu.

(3 točke)

- E) Ivan Grohar je na mnoga svoja platna vnesel simbolično razsežnost. Izberite eno od Groharjevih del iz barvne priloge in razložite njegovo simboliko.

(3 točke)

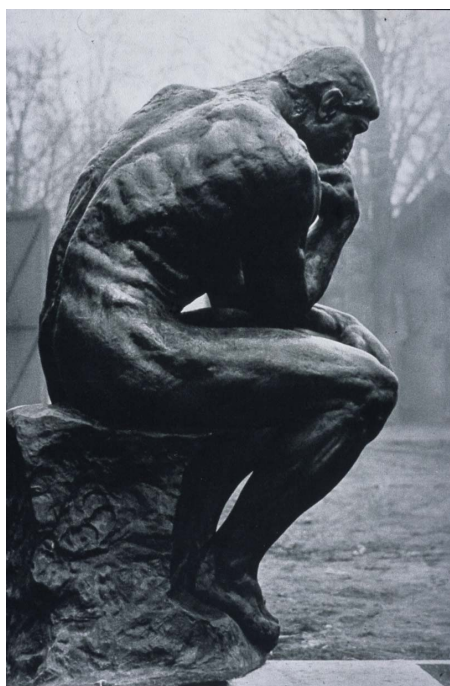
9. PREPOZNAVANJE KIPARJA

Slika 1

Slika 2

Slika 3

Slika 4

A) Imenujte kiparja, čigar dela so predstavljena na slikah 1 do 4, povejte kdaj (stoletje) in kje je ustvarjal.

(3 točke)

B) Poimenujte njegovo kiparsko umetnino na sliki 1, in razložite njeno vsebino.

(3 točke)

C) S kakšnimi kiparskimi likovnimi postopki je dosegel kipar to, kar so impresionistični slikarji izrazili s hitrimi potezami čopiča? (Tri navedbe.)

(3 točke)

D) Nedokončano monumentalno kiparsko naročilo predstavlja spomenik na sliki 2. Nad vrati je bil zapisan citat: *Pustite vsak up, vi, ki vstopate!* Poimenujte spomenik in povejte, pri katerem literarnem delu se je umetnik navdihoval?

(3 točke)

E) Imenujte kip, ki je bil predviden za timpanon teh vrat, in povejte, kaj predstavlja. (Glejte sliko 3.)

(3 točke)

F) Kateri dogodek predstavlja umetnina na sliki 4? Kako je umetnik upodobil dramo Calaiskih (Kaleških) meščanov?

(3 točke)

Rešitve

1. POZNAVANJE IKONOGRFSKIH MOTIVOV IN SLOGOVNEGA OBDOBJA

- A) Marija, zavetnica s plaščem; Pietà; Obiskovanje; Oznanjenje; Sv. Ana Samotretja; Objokovanje.
(6 točk)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- B) Marija s plaščem vzame v varstvo priprošnjike, varuje ljudi pred nesrečo in različnimi tegobami, prosi za njih in jih priporoča Bogu ...
(3 točke)
- C) Gotiki pripadajo dela na slikah 1, 2, 3 in 6.
(3 točke)
(Dve pravilni navedbi za 1 točko, tri za 2 točki in 4 pravilne navedbe za 3 točke.)
- D) Gubanje oblačil je mehko in polno, poustvarjeno je naravno občutje materiala, figure so elegantne in idealizirane, v izrazih obrazov je poudarjena čustvenost, v drži je izpostavljena S linija ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- E) Giotto; Marija, apostoli in ostali navzoči objokujejo mrtvega Kristusa, ki so ga pravkar sneli s križa. Človeško žalost, ki je dramatično upodobljena v izrazih in gestah figur, dopolnjujejo jokajoči angeli na nebu, s čimer žalovanje dobi kozmične razsežnosti...
(3 točke)

2. POZNAVANJE ANTIČNEGA KIPARSTVA

- A) Kopjenosec, klasično obdobje grške antike, 5. st. pr. n. š.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- B) Golota kot lepotni ideal, kontrapost, pravilna razmerja človeškega telesa (glava : telo = 1 : 7), poudarjena anatomija, idealizacija telesa, idealiziran izraz obraza ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- C) Dramatična razgibanost, slikovitost, patos, zahtevne anatomske poze telesa, rahlo spotegnjeni proporci figur ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- D) Republikanski dobi pripada delo na sliki 1, cesarski dobi pa deli na slikah 2 in 3.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- E) Odmik od portretnega naturalizma, idealizacija upodobljenecv, poudarjanje odličnosti, dostojanstva, poveličanje upodobljenca, portretni patos ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- F) V podobi Jupitra (Zevsa); (venec iz hrastovega listja, vladarsko žezlo, ob nogah orei).
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

3. BIZANTINSKO SLIKARSTVO – SLOG IN IKONOGRAFIJA

- A) Stensko slikarstvo (mozaik, freska), tabelno slikarstvo (ikona) in knjižna iluminacija (miniatura).
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- B) Kamne ali stekleno maso oblikujemo v kocke, kamnite ali steklene kocke vtiskujemo v svež omet ...
(3 točke)
- C) Poudarjena stilizacija figur, figure nimajo prave voluminoznosti, so ploskovite, elongirane, poudarjena majestetičnost, idealizacija obrazov, eleganca in dekorativnost draperij, zlato ozadje, prefinjene barvne harmonije ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- D) Realistično, polnoplastično oblikovane človeške figure, antična noša, antične personifikacije, iluzionistična krajina, posnetki antične arhitekture v ozadju, impresionistična slikarska poteza, ohranjanje atmosferske perspektive ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- E) Mitski pevec Orfej s svojim igranjem očara živali.
(3 točke)

- F) Slika 3 – cesarica Teodora, slika 4 – cesar Justinijan.
Cesarica in cesar držita v rokah obredno posodje – pateno in kelih.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

4. PREPOZNAVANJE UMETNOSTNOZGODOVINSKEGA OBDOBJA

- A) Romanika; od pribl. 1050–1250; trajanje je regionalno pogojeno in se razlikuje od dežele do dežele; Italija, Nemčija, Francija, Anglija, Španija.
(3 točke)

- B) Prva polovica 12. stoletja, cistercijanci, benediktinci, kartuzijanci.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- C) Mali grad nad Kamnikom, Selo v Prekmurju, Stična.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- D) Tloris ima obliko latinskega križa. Večje cerkve so večladijske (praviloma tri ali petladijske). Glavna ladja je dvakrat tako široka kot stranske ladje. Na presečišču glavne ladje in transepta, ki je lahko tudi večladijski, se tvori križiščni kvadrat, glavna apsida je polkrožno zaključena, ima krožni obhod in velikokrat tudi radialno nanizane kapele ...
Za romansko cerkveno arhitekturo je značilna masivna gradnja, stavbna lupina je sklenjena in zelo zaprta, obokanje je banjasto, (lahko tudi ravno ali grebenasto), arkade zaključujejo polkrožni loki, nad križiščnim kvadratom se največkrat dviga kupola ali stolp, zahodno pročelje je največkrat dvostolpno, vhod je poglobljen in reliefno okrašen, zaključuje se polkrožno, prav tako okna ...
(6 točk)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- E) Vzhodna orientacija omeni, da je cerkev z oltarnim delom (korom, apsidno) obrnjena proti vzhodu. Rotunda je cerkev, ki ima tloris v obliki kroga. Baptisterij ali krstilnica je stavba, v kateri so škofje krščevali novince.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

5. PREPOZNAVANJE UMETNIKA

- A) Michelangelo Buonarroti; Firence.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- B) Pravilno zaporedje: 6, 5, 7.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- C) Spremeni se obdelava materiala (bolj grobo klesanje, nonfinito), oblikovanje telesnosti, kompozicija, večja ekspresivnost, dramatičnost v izrazu obraza in drži telesa ...
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- D) Kupola cerkve svetega Petra v Rimu.
Brunelleschi; kupola stolnice v Firencah.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- E) Kipi simbolizirajo večni krogotok časa, nenehno ponavljajoči se ritem življenja, rojstva in smrti, večnost in neminljivost.
(3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- F) Poslednja sodba; Sikstinska kapela; Ikonografski motiv poslednje sodbe predstavlja sodni dan, vstajenje mrtvih, ki znova prejmejo človeško podobo in stopajo pred Krtistusa, ki jih sodi glede na njihova dejanja. Marija kot priprošnjica prosi za milostno sodbo; zveličani gredo v nebesa, pogubljeni pa v pekel ...

(3 točke)

6. POZNAVANJE BAROČNE SAKRALNE ARHITEKTURE

- A) Široka glavna in prečna ladja sta banjasto obokani, nad sečiščem stoji kupola, prečna ladja je kratka in praviloma ne izstopa, stranske ladje so spremenjene v niz stranskih kapel z oltarji ...
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- B) Cerkev sv. Petra; Rim; Gian Lorenzo Bernini.
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- C) Borromini (Francesco); Rim; St. Carlo (alle Quatre fontane) ali Sant'Agnese ali St.' Ivo della Sapienzia.
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- D) Zanemarjal je klasično tradicijo (sorazmerja človeškega telesa), stena je neprestana igra konveksnih in konkavnih površin, zgradba deluje, kakor da je deformirana pod težo pritiskov, razgibanost stavbne lupine, dramatična igra svetlobe in sence ...
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- E) Stolnica sv. Nikolaja, Uršulinska cerkev, Križevniška cerkev, Šempetrska cerkev.
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- F) Celostna umetnina je umetniški arhitekturni spomenik, v katerem različna področja umetniške ustvarjalnosti od arhitekture, kiparstva in slikarstva ustvarjajo celovit umetniški ambient, se dopolnjujejo in oblikujejo harmonično celoto... katerikoli celostno ohranjeni baročni dvorec, palača, cerkev ali kapela, v kateri se usklajeno dopolnjujejo arhitektura, kiparski okras in poslikava.
- (3 točke)

7. SLIKARSTVO ROMANTIKE IN REALIZMA

- A) Romantiki pripadajo dela pod zaporednimi št.: slika 1 in sliki 5 in 8 v barvni prilogi. Realizmu pripadajo dela pod zaporednimi št.: slika 2 in sliki 6 in 7 v barvni prilogi.
- (3 točke)
(Po 1 točka za dve pravilni navedbi.)
- B) Osnovno vodilo slikanja je verizem, natančen in zvest posnetek resnične podobe portretiranca, namesto subjektivnega videnja poskuša ustvariti čim bolj objektivno podobo portretiranca, s fotografsko natančnostjo poskuša zajeti vse nadrobnosti, ničesar ne poenostavlja ali izpušča, slikar ne olepšuje, ne idealizira podobe, trudi se upodobiti tudi značaj upodobljenca ...
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- C) Romantična krajina je čustveno ali razpoloženjsko obarvana, ima poudarjeno "štimumo", umetnik izbira slikovite in dramatične poglede, slikana je po študijah v naravi, vendar dokončana v ateljeju, svetloba igra ključno vlogo, slikarji dajejo velik poudarek oblikovanju neba, priljubljena je igra svetlobnih odsevov, zlasti zrcaljenje neba v vodi ...
- (3 točke)
(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)
- D) Théodore Géricault; Splav Meduze
- (3 točke)
- E) Slika predstavlja od lakote in žeje izčrpane brodolomce na majhnem splavu, ki se jim je uspelo rešiti ob brodolomu ladje Meduza, upodobljeni so v trenutku, ko na obzorju zagledajo rešilno ladjo in se v njih prebudi upanje na rešitev ...
- Slikarja je vzpodbudil resnični dogodek, v katerem je zaradi malomarnosti francoske vlade in sebičnosti ladijskih častnikov tragično pomrlo več mornarjev. Po tem ko je prenatrpana in slabo opremljena ladja Meduza doživela brodolom, so častniki pustili mornarje na splavu sredi morja brez zadostne količine hrane in vode ...
- (3 točke)

- F) Paberkovalke; Slika prikazuje revne kmetice (kajžarice), ki jim je bilo po francoski šegi na poljih velikih kmetov in veleposestnikov po žetvi dovoljeno pobirati raztreseno klasje in ostanke žetve, da so lažje preživele svoje otroke ..., Slikar opozarja na njihovo revščino in izkoriščen položaj, hkrati pa s tem, ko revne žene upodobi kot monumentalne figure, izraža spoštovanje do njih in jih povečuje ...

(3 točke)

8. POZNAVANJE SLOVENSKEGA IMPRESIONIZMA

- A) Jakopič: 10, 14; Jama: 9, 15; Stemen: 11, 13; Grohar 12, 16.
(Trije ali štirje pravilni odgovori 2 točki, pet ali šest pravilnih odgovorov 4 točke, sedem ali osem 6 točk)

- B) Slikanje na prostem, v naravi, zato tudi manjši formati slik; nov motivni svet (narava ali vsakdanje življenje), nova slikarska tehnika – debeli nanosi barv; slikanje luči, svetlobe, spremljanje atmosferskih sprememb, svetlejša barvna skala ...

(3 točke)

(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- C) V Münchnu, v Ažbetovi šoli.

(3 točke)

- D) Križanke ali Sava.
Zanimalo ga je spreminjanje svetlobe in luči na istem predmetu, želel je, podobno kakor Monet, ujeti spreminjajočo se atmosfero.

(3 točke)

(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- E) Kandidat lahko razloži eno od obeh platen: npr.:
Sejalec: novo življenje, upanje, nova slovenska umetnost ...
Črednik: mistična vizija pastirja, čuvaja, zavetnika ...

(3 točke)

9. PREPOZNAVANJE KIPARJA

- A) Rodin, 19. stoletje, Pariz

(3 točke)

(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- B) Poljub; Poljub je revolucionarna, sproščena in spontana podoba ljubezni med moškim in žensko, simbol osvoboditve od okostenelih družbenih norm in tabujev ...

(3 točke)

- C) Likovne učinke gradi na kontrastu hrapavih in gladkih površin, pri tem je videti sledove prstov in orodij, površina ni zglajena temveč daje vtis, kot da imamo opravka s študijo ...

(3 točke)

(Po 1 točka za vsako pravilno navedbo.)

- D) Vrata pekla; Božanska komedija Danteja Aligherija

(3 točke)

- E) Mislec; kip predstavlja sodobnega človeka, mislečega junaka, umetnika ali slehernika, ki je vsakodnevno postavljen pred številna eksistencialna vprašanja ...

(3 točke)

- F) Predaja mesta Calais Angležem v 14. stoletju po dolgotrajnem obleganju. Mestu, ki je bilo tik pred zavzetjem, so angleški osvajalci ponudili ugodne pogoje predaje, pod pogojem, da gre nekaj najodličnejših meščanov prostovoljno za talce ...
Iz likov veje tesnoba, žalost, obup, predanost žrtvi ...

(3 točke)

8.2 USTNI DEL IZPITA

■ Vsebinska zasnova kompleta ustnih vprašanj

Vprašanja vsebujejo celoten pregled zgodovine umetnosti (po učnem načrtu), strokovne izraze ter vsebinsko in oblikovno analizo likovnih del. Slovenska umetnost je enakovredno vključena v celoto. Vsa tri vprašanja na enem listu so pretehtano izbrana, tako da so v njih zastopana različna področja (arhitektura, kiparstvo, slikarstvo) in obdobja zgodovine umetnosti.

Na vsakem izmed 35 listov so po tri vprašanja:

- a) pregledno vprašanje iz evropske umetnosti – celostna predstavitev sloga, smeri, obdobja, umetnikovega opusa (slikovno gradivo je priloženo);
- b) pregledno vprašanje iz slovenske umetnosti – celostna predstavitev sloga, smeri, obdobja ali umetnikovega opusa, spomenika širšega pomena (slikovno gradivo je priloženo);
- c) vprašanje iz ikonografije, umetnostnih smeri in pojavov (predstavitev, analiza, primerjava) ali celostna analiza izbranega spomenika (slikovno gradivo je priloženo).

■ Primeri ustnih vprašanj

USTNA MATURITETNA VPRAŠANJA – A

1. Ob slikovnem gradivu predstavite umetnost v posameznih obdobjih prazgodovine.
2. Predstavite značilnosti mezopotamske umetnosti.
3. Predstavite značilnosti egipčanske arhitekture in kiparstva.
4. Opredelite značilnosti minojske in mikenske umetnosti.
5. Razložite pomen akropole v grškem mestu. Predstavite razvoj in strukturo grškega svetišča ter izoblikovanje stebrih redov.
6. Razčlenite slogovni razvoj grškega kiparstva, imenujte poglobitve kiparske naloge in vsebinske poudarke.
7. Predstavite značilnosti etruščanske umetnosti (arhitektura, kiparstvo, slikarstvo).
8. Predstavite namen, tipe in značilnosti rimske arhitekture in urbanizma.
9. Razložite značilnosti rimskega kiparstva (analiza in primerjava reliefa in oble plastike) ter slikarstva (zvrsti in tehnike).
10. Opredelite značilnosti starokrščanske umetnosti in razložite njen pomen v razvoju evropske kulture.
11. Opredelite značilnosti bizantinske umetnosti.
12. Pojasnite kulturnozgodovinske okoliščine, v katerih se je rojevala umetnost v zgodnjem srednjem veku, predstavite vlogo novih umetnostnih središč in ob slikovnem gradivu opredelite značilnosti slikarstva.
13. Celostno predstavite značilnosti romanske arhitekture in kiparstva.
14. Predstavite značilnosti gotske arhitekture in arhitekturne plastike.
15. Predstavite značilnosti gotskega slikarstva (zvrsti, slog in ikonografija).
16. Opredelite slogovne značilnosti italijanske zgodnje renesanse.
17. Opredelite značilnosti renesančne arhitekture (slogovne značilnosti, arhitekturni tipi).

18. Predstavite renesančne slikarje v slikovni prilogi ter slogovne in ikonografske značilnosti njihovega ustvarjanja.
19. Orišite osebni slogovni razvoj umetnika, predstavljenega v slikovnem gradivu in opredelite pomen njegovega ustvarjanja v razvoju evropske umetnosti (Michelangelo).
20. Predstavite značilnosti slikarstva severne renesanse in jih primerjajte z značilnostmi italijanskega renesančnega slikarstva.
21. Predstavite značilnosti manierizma (arhitektura, kiparstvo, slikarstvo).
22. Predstavite značilnosti baročne arhitekture.
23. Opredelite značilnosti italijanskega baročnega slikarstva in kiparstva ter njuno vlogo v razvoju evropskega baroka.
24. Predstavite baročno slikarstvo na Holandskem, Flamskem in v Španiji ter ga slogovno in vsebinsko primerjajte med seboj.
25. Opredelite slogovne in ikonografske značilnosti rokokojske umetnosti.
26. Predstavite značilnosti neoklasicizma in opišite njegovo vlogo v razvoju akademizma in historizma.
27. Primerjajte slikarstvo romantike in realizma, analizirajte izbrane spomenike in natančno opredelite razlike v obravnavi motivov.
28. Predstavite različne arhitekturne usmeritve 19. stoletja in z njimi povezane novosti.
29. Ob slikovnem gradivu opredelite značilnosti impresionizma, njegove formalne in vsebinske značilnosti ter ključne predstavnike.
30. Razložite pojem »postimpresionizem« ter ob slikovnem gradivu označite njegove predstavnike in njihov pomen v razvoju likovne umetnosti 20. stoletja.
31. Razložite pojem »avantgarda« in opredelite avantgardne smeri v slikovni prilogi (kubizem, futurizem, konstruktivizem).
32. Razložite pojem »avantgarda« in opredelite avantgardne smeri v slikovni prilogi (ekspresionizem, dadaizem, nadrealizem).
33. Predstavite glavne značilnosti moderne arhitekture, ključne avtorje in njihove usmeritve.
34. Predstavite glavne značilnosti kiparstva 20. stoletja, ključne avtorje in njihove usmeritve.
35. Ob slikovnem gradivu opredelite likovne smeri druge polovice 20. stoletja in njihove predstavnike.

USTNA MATURITETNA VPRAŠANJA – B

1. Ob slikovnem gradivu predstavite umetnost v prazgodovini na slovenskih tleh.
2. Predstavite rimsko umetnost na območju današnje Slovenije.
3. Predstavite značilnosti romanske umetnosti na Slovenskem (arhitektura, kiparstvo in slikarstvo).
4. Ob slikovnem gradivu opredelite značilnosti srednjeveške samostanske arhitekture na Slovenskem.
5. Primerjajte renesančni grad in baročni dvorec ter opozorite na razlike.
6. Ob slikovnem gradivu predstavite slogovni razvoj srednjeveškega kiparstva na Slovenskem.
7. Opredelite značilnosti in tipe gotske arhitekture na Slovenskem.
8. Poimenujte umetnostne spomenike v slikovnem gradivu ter razložite njihovo mesto v razvoju gotske umetnosti.

9. Opredelite slogovne značilnosti gotskega kiparstva na Slovenskem okrog leta 1400.
10. Ob slikovnem gradivu opredelite zvrsti ter slogovne in ikonografske značilnosti gotskega slikarstva na Slovenskem.
11. Predstavite umetnost renesanse na Slovenskem.
12. Predstavite baročno arhitekturo na Slovenskem (arhitekturni tipi, slogovne značilnosti, funkcionalna pogojenost).
13. Razložite pojem »baročna Ljubljana« in predstavite pomembnejše spomenike.
14. Ob slikovnem gradivu označite slogovne značilnosti baročnega kiparstva, navedite glavne kiparske naloge in predstavnike na Slovenskem.
15. Opredelite regionalno zaznamovanost (izhodišča, materiali in predstavniki) baročnega kiparstva na Slovenskem.
16. Označite slogovne značilnosti in avtorje baročnega slikarstva na Slovenskem.
17. Predstavite ljubljanski krog baročnih slikarjev in njihova temeljna dela.
18. Opredelite značilnosti iluzionističnega slikarstva in izbiro snovi v cerkvenem in posvetnem prostoru.
19. Orišite razvoj portreta od baroka do realizma in razložite njegovo vlogo v slovenski umetnosti.
20. Razložite družbeno in kulturno vlogo bidermajerske umetnosti na Slovenskem in imenujte vodilne slikarje.
21. Predstavite neoklasicizem na Slovenskem v odnosu do evropskega.
22. S slogovnega in ikonografskega vidika primerjajte in opredelite razlike v upodobitvi motiva krajine v romantiki in impresionizmu na Slovenskem.
23. Ob slikovnem gradivu opredelite značilnosti realizma in imenujte predstavnike na Slovenskem.
24. Orišite razvoj portreta od realizma do ekspresionizma in razložite njegovo vlogo v slovenski umetnosti.
25. Predstavite razvoj žanra v slovenskem slikarstvu.
26. Predstavite slogovne in vsebinske značilnosti slovenskega impresionističnega slikarstva ter označite glavne avtorje.
27. Opredelite značilnosti slovenskega impresionizma v odnosu do evropskega.
28. Opredelite značilnosti secesijske umetnosti na Slovenskem in pojasnite njeno razmerje do evropske umetnosti.
29. Pomagajte si s slikovnim gradivom in imenujte vodilne ustvarjalce slovenske moderne arhitekture prve polovice 20. stoletja, poimenujte njihova dela in opišite usmeritve.
30. Pojasnite Plečnikovo vlogo v razvoju slovenske arhitekture in urbanizma.
31. Predstavite razvoj slovenske arhitekture in urbanizma v drugi polovici dvajsetega stoletja.
32. Razvrstite slikovno gradivo v ustrezne slikarske smeri (ekspresionizem, nova stvarnost, barvni realizem) in opredelite temeljne značilnosti predstavljenih smeri.
33. Predstavite značilnosti slovenske avantgardne umetnosti.
34. Ob slikovnem gradivu predstavite kiparstvo in slikarstvo po 2. svetovni vojni na Slovenskem ter opredelite njuno razmerje do vodilnih smeri evropske umetnosti.
35. Primerjajte dela avtorjev povojnega slovenskega slikarstva in kiparstva v slikovnem gradivu ter razložite njihov odnos do človeške figure.

USTNA MATURITETNA VPRAŠANJA – C

1. Ob slikovnem gradivu razložite pojme simbol, atribut, personifikacija in alegorija.
2. Analizirajte izbrane avtoportrete in opredelite razlike glede na zgodovinsko obdobje.
3. Opišite razvoj konjeniškega spomenika v likovni umetnosti.
4. Primerjajte upodobitve ženskega akta v posameznih umetnostnih obdobjih.
5. Ob slikah orišite razvoj in navedite vrste žanra v novem veku.
6. Poimenujte in razložite ikonografske tipe Kristusa na slikah.
7. S slogovnega in ikonografskega vidika primerjajte upodobitve mariološkega motiva v gotiki in renesansi.
8. Primerjajte upodobitev ikonografskega motiva zadnje večerje v različnih obdobjih in opredelite razlike.
9. S slogovnega in ikonografskega vidika primerjajte upodobitve istega motiva v slikovni prilogi in opredelite razlike (poslednja sodba).
10. Razložite vsebino mitoloških motivov v slikovni prilogi.
11. Primerjajte upodobitve zgodovinskih motivov v različnih obdobjih in opredelite razlike.
12. Opišite egipčanski kanon v slikarstvu in kiparstvu.
13. Celostno (tloris, arhitekturna zasnova, funkcija) opišite arhitekturni spomenik v slikovni prilogi in opredelite njegov pomen (Partenon, Atene).
14. Ob izbranem primeru opišite klasični kanon grškega kiparstva (Poliklet: Kopjenosec).
15. Analizirajte izbrane spomenike vaznega slikarstva v antični umetnosti – slog in ikonografija.
16. Celostno (tloris, arhitekturna zasnova, funkcija) opišite arhitekturni spomenik v slikovni prilogi in opredelite njegov pomen (Panteon, Rim).
17. Opišite razvoj bazilike od rimskih časov do konca romanike.
18. Umestite spomenik v ustrezno umetnostno obdobje in ga opišite (arhitekturni tip, slikarski okras, pomen v razvoju umetnosti) (San Vitale).
19. Celostno opišite arhitekturni spomenik v slikovni prilogi (arhitekturna zasnova, kiparski okras, simbolna vloga) (katedrala v Reimsu).
20. Vsebinsko in slogovno analizirajte sliko ter jo umestite v ustrezno obdobje (Jan van Eyck: Arnolfinijeva zaroka).
21. Predstavite pomen in razvoj renesančnega portreta.
22. Vsebinsko in slogovno analizirajte sliko ter jo umestite v ustrezno obdobje (Rafael: Atenska šola).
23. Umestite spomenik v ustrezno umetnostno obdobje in opišite (vsebinsko in slogovno) njegov slikarski okras (Sikstinska kapela).
24. Ob slikovnem gradivu opišite značilnosti beneškega renesančnega slikarstva.
25. Predstavite razvoj grafike in ključne mojstre posameznih tehnik.
26. Celostno predstavite dvorec Versailles (dvorec, park in parkovna plastika) in njegovo vlogo pri razvoju baročnega dvorca.
27. Slogovno in vsebinsko analizirajte kiparsko delo ter razložite njegovo umestitev v arhitekturni okvir (Bernini: Zamaknjenje sv. Terezije Avilske).
28. Primerjajte in predstavite značilnosti dveh različic baročnega skupinskega portreta.

29. Primerjajte upodobitve krajine v obdobju romantike in impresionizma ter opredelite razlike.
30. Predstavite Rodinov odmik od akademizma k novim kiparskim tehnikam in interpretacijam.
31. Razložite pojem funkcionalizem v arhitekturi 20. stoletja in predstavite osrednje ustvarjalce.
32. Umestite sliko v ustrezno likovno smer in razložite njen pomen za razvoj slikarstva v 20. stoletju (Picasso: Avignonske gospodične).
33. Predstavite značilnosti abstraktnega slikarstva.
34. Razložite pojem pop art ter ob slikovnem gradivu predstavite ključnega avtorja in njegov pomen v razvoju likovne umetnosti 20. stoletja.
35. Razložite pojem konceptualne umetnosti.